

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

:

A Fővárosi Bíróság:

Bán S. Szabó & Partners Ügyvédi Iroda dr.Bán Chrysta ügyvéd **(cím)** által képviselt **I.r. felperes neve (cím)**, a Partos és Noblet Ügyvédi Iroda dr.Tóth Csaba ügyvéd **(cím)** által képviselt **II.r. felperes neve (cím)**, a Sándor Szegedi Szent-Ivány & Komáromi Ügyvédi Iroda dr. Sándor Tamás ügyvéd **(cím)** által képviselt **III.rendű felperes neve (cím)**felpereseknek a dr. László Ildikó Katalin ügyvéd **(cím)** által képviselt **Gazdasági Versenyhivatal (cím)** alperes ellen, amely perbe beavatkozott a Rein és Társai Freshfields Bruckhaus Deringer Iroda - ügyintéző - dr. Kálmán Judit ügyvéd **(cím)** által képviselt **I.r. alperesi beavatkozó neve (cím)**,az **II.r. alperesi beavatkozó neve (cím)** és az **III.r. alperesi beavatkozó neve (cím)**beavatkoztak a versenyügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perében meghozta a következő:

Í T É L E T E T

A bíróság az alperes Vj-102/2004/174-es számú határozatát megváltoztatja akként, hogy az alperesi határozatban kiszabott bírságokat a következőképp mérsékli:

Az I.r. felperesre kiszabott 159.000.000 (Egyszázötvenkilencmillió) forint bírságot 27.300.000 (Huszonhétmillió-háromszázezer) forintra mérsékli.

A II.r. felperesre kiszabott 440.000.000 (Négyszáznegyvenmillió) forint bírságot 147.380.000 (Egyszáznegyvenhétmillió-háromszáznolcvanezer) forintra mérsékli.

A III.r. felperesre kiszabott 80.000.000 (Nyolcvanmillió) forint bírságot 29.250.000 (Huszonkilencmillió-kettőszázötvenezer) forintra mérsékli.

A bíróság a felperesek kereseteit ezt meghaladóan elutasítja.

A bíróság a határozat keresetekkel nem támadott rendelkezéseit nem érinti.

Az I.r. és III.r felperesek által le nem rótt fejenként 16.500 (Tizenhatezer-ötszáz) forint keresetiilletéket, valamint a II.r. felperes által le rótt 16500 (Tizenhatezer-ötszáz) forint keresetiilletéket a Magyar Állam viseli.

A perben felmerült költségeiket a peres felek maguk viselik.

Az ítélet ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül fellebbezésnek van helye a Fővárosi Ítéltáblához, melyet Fővárosi Bíróságon lehet írásban, 5 példányban benyújtani.

INDOKOLÁS

Az irányadó tényállás szerint a versenyfelügyeleti eljárás megindítását megelőzően az ... (a továbbiakban: I.r. alperesi beavatkozó) és az ...(II.r. alperesi beavatkozó jogelődje) - a továbbiakban együtt: ... - 2004. április 29. napján beadvánnyal fordult a **Gazdasági Versenyhivatalhoz** (a továbbiakban: alperes), amelyben a tudomására hozta, hogy az ..., a ... (a továbbiakban: I.r. felperes), az ...(a továbbiakban: II.r. felperes) és a ...(a továbbiakban: III.r. felperes) egy nemzetközi kartell tagjaiként felosztották maguk között a legalább 72 kV feszültségű, gázszigetelésű elektromos kapcsolóberendezések (az angol elnevezésből - gas insulated switchgear - rövidítve a továbbiakban: GIS) európai piacát. [A GIS-rendszer ennek megfelelően az elektromos kapcsolóberendezések és elektromos alállomások együttese, amelynek fő funkciója a villamos energia elosztása, kapcsolása és mérése.]

Az alperes versenyfelügyeleti eljárást 2004. július 8. napján indított, amelynek előzménye volt az Európai Bizottság COMP/E-2/38.899. számon 2004. május 11. napján kezdeményezett vizsgálata a GIS-gyártó anyavállalatok és a feltételezett megállapodásban részt vett japán vállalkozások ellen.

A versenyfelügyeleti eljárás alá vont vállalkozások a következők voltak:

I.r. ... Ltd.

II.r. **I.r. alperesi beavatkozó neve**

III.r. ...

IV.r....

V.r. II.rendű felperes neve

VI.r. I.rendű felperes neve

VII.r. ... Kft.

VIII.r.

IX.r. **1Rt** Rt.

X.r. **1Kft** Kft

XI.r. **II.r. felperes neve**

Az ... cégcsoport: Az I.r. , II.r. és VII.r. eljárás alá vont vállalkozások az ... Ltd. irányítása alatt álló ... cégcsoport tagjai. A vállalkozás-csoport tevékenységi körébe a villamos energia-átviteli és elosztási, energetikai és ipari automatizációs, az olaj- gáz- és petrokémiai technológiák, ipari berendezések gyártása tartozik. A II.r. eljárás alá vont cég a vállalkozáscsoport svájci tevékenységének és működésének központja. A VII.r. eljárás alá vont vállalkozás a cégcsoport magyar leányvállalat 1988. óta. Az I.r. eljárás alá vont cég menedzsment szolgáltatásokat nyújt az ... vállalkozásoknak, nem termelő tevékenységet végez.

Az ...-cégcsoport: A cégcsoport 2004. január 9. napján vásárolta meg az **2cégcsoport** villamos energia-átvitel és -elosztás üzletágát (T&D üzletág). A T&D üzletágban tevékenykedő leányvállalatokat a III.r. alatt vonta össze, amelynek nincsenek alkalmazottai, minden üzleti tevékenységét a IV.r. eljárás alá vont ... T&D S.A., a vállalkozás fő T&D vállalata végez. A VIII.r. eljárás alá vont Kft. 2004. januárjában vált a cégcsoport tagjává.

A **1Rt**-cégcsoport: Az V.r. eljárás alá vont II.rendű felperes multinacionális vállalat, amelynek jelen ügy szempontjából kiemelendő tevékenységei körébe az erőművek, energia-átviteli és elosztási berendezések gyártása és értékesítése tartozik. A IX.r. eljárás alá vont Rt. a II.rendű felperes regionális vállalatoként alakult 1994-ben.

A **1cégcsoport** neve-cégcsoport: A cégcsoport 1995-ös piacralépését követően 1998-ban vásárolta meg a T&D üzletágot a Reyrolle vállalkozástól, amely utóbbi cégbe 1989-ben olvadt be a ...-be). A M M vállalkozások 1999-es **3cégcsoport** általi felvásárlását követően a **3cégcsoport** 2001. március 1-ig volt tulajdonosa a cégeknek, ezután következett a **1cégcsoport**-al közösen alapított vállalkozás időszaka. A T&D üzletág tehát a I.rendű felperes & Co.-hoz tartozott, amely 2004. október 12-i hatállyal beolvadt a ...**3cégcsoport** -ba, és névváltozás folytán a neve **1cégcsoport** GmbH-ra módosult.

Az **2cégcsoport**: A cégcsoport központi anyavállalata a franciaországi bejegyzésű **2céganya** , francia tőzsdére bevezetett gazdasági társaság, amely 100 %-os tulajdonosa a XI.r. eljárás alá vont vállalkozásnak. Utóbbi cég termelő tevékenységet nem végez, feladata a tulajdonosi irányítás. A GIS-tevékenység a cégcsoport T&D üzletágának részét képezte, és ezt adták el az -nak a 2003. szeptember 25. napján aláírt részvényátruházási szerződéssel, amely megállapodás záró időpontja 2004. január 9. napja volt. A magyarországi bejegyzésű **2cégcsoport** Kft. is e részvényátruházással került eladásra az Arevának.

A GIS-piac egyes résztvevői 1988. április 15. napján írásos kartell-megállapodást fogadtak el, ez az ún. GQ-megállapodás (a GQ kifejezés az angol „gear quota“- kapcsolóberendezés kvóta - elnevezésből adódik). A tagokat két csoportra osztották, az európai vállalatokból álló E-csoportra és a japán vállalatokból álló J-csoportra. A GQ-megállapodást nem írták alá, azt „gentlemen's agreement“-ként kezelték.

A megállapodás európai tagjai ugyanezen a napon az európai tagokra vonatkozó, a GQ-megállapodást kiegészítő további megállapodást is írásba foglaltak ez az ún. GQE-megállapodás (a továbbiakban: E-megállapodás).

A megállapodás célkitűzése az volt, hogy a tagoknak lehetővé tegye a közösen elfogadott piaci részesedések elérését és megőrzését, a tagok egyezményes piacrészeit a rájuk osztott kvóták tükrözték.

A GQ-megállapodást és az E-megállapodást - a tagok piacrész-arányos kvótáinak időnkénti változtatásának kivételével - nem módosították a megállapodás fennállása alatt, azaz 1988. április 15-től 2004. március 3-ig (ez az időpontja az ... megállapodásban való működése beszüntetésének).

A megállapodás és az abban foglalt piacfelosztási mechanizmus a világon mindenhol működött, kivételt a szigorú trösztellenes törvényei miatt USA és Kanada jelentett, illetve 2002. júliusa után Oroszország és Kína területe is kimaradt. A tagok tevékenységének földrajzi hatályát a GQ-megállapodás 2. számú melléklete pontosította, amelyből csak látszólag maradt ki az Európai Közösségek területe, valójában azonban más, a későbbiekben részletezett dokumentumok tanúsága szerint ezen országokra is kiterjedt a magatartás.

A GQ-megállapodás 26. szakasza és az E-megállapodás 10. szakasza értelmében a megállapodások 5 évre szólóan kötelező érvényűek voltak. A lejárat után a tagság 1 éves időszakra automatikusan meghosszabbodott , kivéve a tag általi lemondás esetét, amely lemondási értesítőt azonban 12 hónappal előre be kellett nyújtani.

A megállapodásban foglalt tevékenység működtetésére vonatkozó adatok szerint két szerv volt az „Irányító Bizottság" és a „Munkacsoport". Az „Irányító Bizottság" évente csak egyszer, általában tavasszal találkozott, hogy jóváhagyja a működésének folytatását, meghatározva a közös stratégiát.

Ezt a GQ-megállapodás „közgyűlésnek” nevezte. A „Munkacsoport” kéthetente, később havi rendszerességgel találkozott, az egyes adott projektekkel (beszerzésekkel) kapcsolatban, azok megvitatása és felosztása, valamint az árak rögzítése érdekében. A munkacsoportok szerinti ún. „munka-megbeszélések” alkalmával hozott döntések minden tag számára kötelezőek voltak. Létezett titkárság, amelyet egy adott részt vevő vállalkozás működtetett, feladata volt, hogy a soron következő projektekről a GQ-megállapodás 7. szakasza szerinti projektlistát vezessen, és informálja a tagok képviselőit.

Az egyes projektekkel kapcsolatos érdeklődésüket a tagok jelezték, és amennyiben az adott projekt iránt csak egy tag érdeklődött, akkor az a projektet megkapta. Amennyiben egynél több tag érdeklődő volt, akkor annak felosztását megvitták.

A felosztás ellenére a kartellgyanú elkerülése érdekében és annak okán, hogy a megrendelők többsége tenderenként több árajánlatot is kér, általában több tag indult indul egy tenderen, ilyenkor a munka-megbeszéléseken a projektfelosztásban részesülő és a többi tenderen induló árajánlatának részleteit is megvitták. Amennyiben különböző okokból a projektet nem osztották fel a tagok egymás között, az egyes érdekelt tagok árajánlatot tehettek a projektre, azonban ilyen esetben egyezményes árszinten, kiegyenlítő áron kellett az ajánlataikat benyújtaniuk. Arra az esetre, ha a megrendelő kedvezményes árak és tájékoztató árak benyújtását kérné, a tagok kötelesek voltak a GQ-megállapodás 9. számú mellékletében, az „ármellékletben” szereplő árlistának megfelelő árat szabni.

A GQ-megállapodás tartalmazott egy mechanizmust, az ún. „terhelést”, amely arra volt hivatott, hogy a projekt értékét felmérje, és a piaci részesedés szerinti kvóta alapján tegye lehetővé a projektek felosztását a tagok között. A megállapodásban meghatározott számítás, képlet szerinti eredmény adta az egyes projektek értékét, amelyet - a „production unit” („termelő egység”) angol kifejezésből rövidítve - „PU” megjelöléssel használtak. Minél magasabb volt az adott projekt PU értéke, annál vonzóbb volt.

Az adott projekt terhelési értéke annak a tagnak a számláján került jóváírásra, akinek a projektet leosztották. Amennyiben egy tag számlája túl sok PU értékkel volt terhelt a piaci részesedésének kvótájához képest, akkor ez a tag addig nem jöhetett szóba új projekt felosztásában, amíg a többi tag is a vonatkozó piacrész-arányos kvótájának megfelelő terheltséget el nem érte. A GQ-megállapodás „büntető terhelést” is ismert a kartell döntéseinek nem megfelelően eljáró taggal szemben.

A tagságról való lemondás esetében is a korábbi felosztások és ár-rendelkezések érvényben maradtak, a „büntető terhelést” letöltéséig kellett viselni, amennyiben azonban a piac-arány részesedési kvóták nem voltak egyensúlyban a visszavonás pillanatában, akkor további felosztásokat kellett végezni.

Az egyes projektek megvalósításának megszerzését célozva, a kitűzött piaci kvóták teljesülése érdekében a tagok képviselői rendszeresen találkoztak, illetve egyeztettek más módon.

Az erre vonatkozó alperesi beavatkozók nyilatkozataként értékelhető írásos dokumentumok, a projektlisták és az elektronikus levelezések, email-ek, amelyek a tagokat csak kódszámokkal, - mégpedig a megállapodás fennállásának ideje alatt is változó kódszámmal - jelölték a következőkben részletezettek szerint (a projektlisták és e-mailek hitelessége keletkezésüknek módja,

a többi fél általi ismertsége, vagy elküldése stb. az alperesi beavatkozó nyilatkozatán alapul, ekként a fél nyilatkozataként volt figyelembe vehető).

A megállapodás létrejötte (alapítás) és működésének 1988-1999. közötti időszaka

A tagok európai csoportjának, az E-csoportnak a munkamegbeszélései lebonyolítási rendjét a már említett E-megállapodás rendezte, amely egyben az E-csoport alapításkori tagjainak a kvótáit, vagyis az egyes projektek tagok közötti elosztásának rendjét is tartalmazta kódszámokhoz rendelve. Eszerint:

az 1-es kódszámmal rendelkező tag, az akkori ... (jelenleg ...) 5,46 % kvótát,
a 2, 3 és KT kóddal szereplő ... 18,70 % kvótát,
a 4-es kódszámú ... (jelenleg ...) 1,87 % kvótát,
a 8-as kódszámú III.r. felperes 12,27 % kvótát,
a 13-as kódszámú ... (később I.r. felperes) 2,79 % kvótát,
a 16, 17-es kódszámmal rendelkező II.r. felperes (később ...) 9,29 % kvótát,
a 26-as kódszámú **3cégcsoport** és a 32-es kódszámú M. (jelenleg együtt I.r. felperes) 7,28 % kvótát,
a 33-es kódszámú ... Energie (jelenleg ...) 4,84 % kvótát tudhatott magáénak.
(Határozat 43. pont 14-15. old., 65. pont 19. old)

Az alapító tagok között tehát az ... 2. és 3. sz. kódszámmal és KT megjelöléssel szerepelt.(Határozat 225. pont 48.old.)

A III.r felperes 8. sz. kódszámmal, a II.r. felperes 16. és 17. sz. kódszámmal az ...-val együtt.

A 4. sz. kódszámmal jelölt ..., később a II.r. felpereshez került.

A felsorolt vállalkozások 1991. január 1-től folyamatosan, későbbiekben részletezett időpontokig részt vettek a kartell működésében.

Az. I.r. felperes nem volt alapító tag, azonban a 13. sz. kódszámot viselő ... mint alapító, a Reyrolle irányítójaként alapító tagnak számított, majd 1998. szeptemberétől az I.r. felperes azáltal, hogy a ... cégcsoportot átvette, a megállapodás résztvevőjének számított. A Magrini és a M G vállalkozások 2001. március 1-ig a **3** cégcsoport tulajdonában voltak. Az I.r. felperes a Electric cégcsoporttal 2001. március 1. napján hozott létre közös vállalatot, ettől az időponttól kezdve a **3cégcsoport** saját nevében nem szerepelt projektlistákon, részvételére vonatkozó adat nem merült fel. (Határozat 225-231. pont 48-49. old).

Az 1988-1999. közötti időszakban a megállapodás teljes körű adminisztrációját, így a projektlisták készítését is végző titkárságot, a **1Rt** működtette. (Határozat 77. pont 22. old)

Egy 1999-es projektlistában több projekt mellett két magyarországi projekt is szerepelt.

Az 1142-es sorszám a ... utcai projektet tüntette fel, amelynek az ELMŰ volt a megrendelője, a kiírás dátuma 1993. november 30., a pályázatok benyújtási határideje 1994. január 20. napjaként került rögzítésre. A táblázatban „Member PROPE” oszlopában a 08-as, 17-es és 26-os kódszám szerepelt, és egy „Y” jelzés a 17-es kód mellett kérdőjellel, valamint ezen kívül volt egy „W0299” bejegyzés is.

A 1335-ös sorszám alatt a "Candu 6 (main AIS)" kifejezés alatt a paksi projekt szerepelt, amelynek a megrendelője a ... Atomerőmű volt, a kiírás dátuma 1998. március 11., a beadás határideje 1998.

március 27. napjaként került feltüntetésre. A „Member PROPE” oszlopban a 17-es kód szerepelt és egy „.” jelzés, a STATUS oszlopban pedig a „W0499, illetve a 02.04.1998. dátum. Az ... értelmező információ szerint a „Member PROPE” az európai tagokra utalt, a „Y” és a „.” jelölések a „yes” („igen”) rövidítései, az adott projekt iránt érdeklődő tagot jelezve, a „W0299” és a „W0499” bejegyzések pedig a „1999. februárjáig várni” és a „1999. áprilisáig várni” kifejezést takarta. (Határozat 41. pont 11-12. old., 236. pont 50. old - 33/1/a. irat).

Egy további projektlistán az 1990-1999. közötti időszakra vonatkozó 11 projekt azonosítható, időrendben a legelső projekt kiírás dátuma 1990. évi, a legutolsóé 1999. augusztus 3. Ezen a projektlistán is azonosítható a fenti két magyarországi projekt, 1142-es sorszámmal a ... u-i és a 1335-ös sorszámú paksi. (Határozat. 44. pont 15. old., 236. pont 50. old - 143. sz. irat).

Egy további projekteket összefoglaló táblázatban a 2000. év előtti időszakra vonatkozóan 10 magyarországi projekt szerepelt a következő sorszámokkal, 1380 Borsodchem, 1034 ... Kerületi ELMŰ, 1124 ... Erőmű, 1142 ..., 1113 Virányos, 1375 Dunafer, 1382 ÉMÁSZ ..., 1180 ..., 1039 ... Hauszmann u., 1335 ... Atomerőmű, 1135 Növény (Dunapark). (Határozat 45. pont 16. old., 165/22. sz. irat).

A megállapodás 1999-2001. közötti időszakban történő működése

Az európai tagok közül a III.r. felperes **1Rt**, a japán tagok közül a Hitachi ideiglenesen kilépett a megállapodásból, majd ismét csatlakoztak a megállapodáshoz: a Hitachi 2001. elején, a III.r. felperes **1Rt** 2001. nyarán. Egy - az ... állítása szerint 2000. május 12-én a II.r. felperes **2cégcsoport** (amely a titkárság működtetését látta el ekkor) által készített - táblázat szerint a két korábbi tag kiválása alatt is folytatódtak az egyeztetések, a dokumentum a megbeszélések időpontját és a találkozók megszervezésével megbízott tagok kódokkal történő megnevezését tartalmazta. A kódok és annak megfeleltethetően a vállalkozások a 2000-2002. közötti időszakban a következők voltak:

13 - ...

17 - **2cégcsoport**

26 - **3cégcsoport** (később **1cégcsoport**)

KT -

(Határozat 81, 82. pont 23. old, 237., 239., 240. pontok 51. old. - 161.sz. irat 2005. nov. 10-i beadv).

A magyarországi projektek közül erre az időszakra esett a Dunafer projekt, amelyre vonatkozó projektlista az ... dokumentuma szerint 2002. március 25-i keltezésű (Határozat 45. pont 15. old). Az **2cégcsoport** 2003. március 25-i dátummal ugyanezen projekt vonatkozásában küldött projektlistát fax útján a tagoknak (Határozat 241. pont 51. old. 165. sz. irat 21. melléklete). A projektlistán a projekt 1375. sorszámon szerepelt. A fenti kódok alapján a listában rögzítettek szerint a KT kóddal rendelkező ... és a 17-es kóddal rendelkező II.r. felperes **2cégcsoport** jelezte érdeklődését a projekt iránt, azonban a 2002. áprilisára vonatkozó halasztásban állapotok meg. A kiíró végül visszavonta a projektet, ahogy azt a volt ... alkalmazott Erik Mayr 2003. március 25-i ülésen készített, kézzel írott utólagos feljegyzései tartalmazzák. (Határozat 241. pont 51. old.).

A megállapodás 2002-2004. közötti időszakban való működése

A tagok száma ebben az időszakban a GQ-megállapodáshz képest 6-ra csökkent, amelyből 4 európai és két japán vállalkozás volt. A megállapodás ezen időszakát a résztvevők „Club” elnevezéssel jelölték. A Club európai tagjainak kódja a következő volt:

- 1 - ...
- 2 - **2cégcsoport** II.r. felperes (később ...)
- 3 - **1Rt** III.r. felperes
- 4 - ... I.r. felperes

2002. július 3. és 2004. január 21. között 3 management szintű és összesen 19 munkacsoport szintű megbeszélést tartottak a rendelkezésre álló, a megbeszélések időpontját, helyszínét, a résztvevő cégeket és képviselőik nevét tartalmazó táblázat alapján. (Határozat 85. pont 23. old. 2004. ápr.29-i beadv. 13. sz. melléklete)

A management szintű megbeszélések közül a 2002. július 3-i találkozót a III.r felperes **1Rt** szervezte, a résztvevők köre nem ismert.

2002. szeptember 27. és november 28. között egy másik megbeszélésre is sor került, a helyszín nem ismert, a résztvevők köréről csak annyi ismeretes, hogy japán vállalkozások is képviseltették magukat.

A megállapodás felbomlásáig lezajlott egy harmadik megbeszélés ..., amelynek szervezője nem ismert, csupán az, hogy valamennyi tag két képviselővel vett részt.

A munkacsoport szintű megbeszélések közül a következőknek ismert a helyszíne és a szervezője: 2003. január 24-i ... a III.r. felperes **1Rt**, a 2003. június 30-i párizsi a II.r. felperes **2cégcsoport**, a 2003. október 30-i párizsi a II.r felperes **2cégcsoport**, a 2003. november 28-i ... a III.r. felperes **1Rt**, a 2004. december 15-i bécsi az I.r felperes **1cégcsoport** és a 2004. január 19- 21-i ... a III.r felperes **1Rt** szervezésével zajlott munka-megbeszélések voltak.

Valamennyi 2003-ban és 2004-ban zajlott megbeszélés esetében ismert a résztvevők köre kettő kivételével . Az ismert résztvevői körrel bíró megbeszéléseken mindegyik európai kartelltag jelen volt.

Az I.r. felperes **1cégcsoport** által ezen időszak „operációs szintű megbeszélései” kapcsán csatolt táblázata a fenti táblázatban leírt munkacsoport megbeszélések dátumát, helyszínét és a résztvevőket kettő kivételével tartalmazta. Ezen táblázat 14 olyan megbeszélést is tartalmaz, amelyet a fenti táblázatban nincs feltüntetve. A résztvevők köre, a képviselők névsora (egy kivétellel) mindenhol szerepel.

(Határozat 49. pont, 16. old. - 41.sz. irat melléklete)

Ezen időszakban a megállapodásban részes tagok projektlisták összefoglalása és köröztetése útján, valamint elektronikus levezés útján is kapcsolatot tartottak egymással.

2002-2004. évekre vonatkozóan készített projektlistájuk EP1-EP2-EP3-EP0 szerinti csomagokban tartalmazott 49 projektre vonatkozó összefoglalást, feltüntetve a megcélzott és megvalósult projekteket projektértékek szerint. Ezek között kettő magyar projekt is szerepelt, a Budaközép projekt az EP3 csomagban, amelynél a megvalósulást jelző oszlopban nem volt bejegyzés, míg a Városliget projekt az EP0 csomagban a megvalósultak között szerepelt.

(Határozat 35. pont 9. old. 33/5. sz. irat)

A 2003. év egyik ülése után egyszer a Városliget projektet érintően (Határozat 31. pont 8. old. 126. sz. irat), másszor a Budaközép projekt vonatkozásában 2004. január 9-i állapotot tükrözően (Határozat 36. pont 10. old, 33/6. sz irat) készítettek projektlistát, utóbbi esetben a tender beadási idejét 2004. március 15. napjaként rögzítették. Az EP3 projektcsomag kapcsán további projektlisták

készültek 2003. november 12-i , 2003. december 15-i és 2004. január 20-i állapotot tükrözően. (Határozat 47. pont 16. old. 165/24.sz. irat)

A megállapodásban részes felek elektronikus levelezés útján is folytattak - kódokat használva - egyeztetést. Az 1-es kód jelölte az ...-t, a 2-es kód a II.r felperes **2cégcsoport**ot (későbbiekben: ...-t), a 3-as kód a III.r. felperes **1Rt**-t és a 4-es kód az I.r. felperes **1cégcsoport**-et. Az e-mail váltásokban a Budaközép projekt is szerepelt a következők szerint.

2003. november 12. napján az ... az **2cégcsoport**-nak és a **1Rt**nek írt e-mailban tájékoztatta a címzetteket három projektről, köztük a Budaközép projektről, kérdésként feltéve, hogy melyikük érdeklődik és megjegyezve, hogy arról aznap dönteni kell. Ugyanezen a napon az ... érdeklődött a **1Rt**nél, instrukciókat kérve a Budaközép projektre vonatkozóan. (Határozat 33-34. pont 8-9. old., 33/3 és 33/4. sz. iratok)

2003. december 17. napján az ... közölte az **2cégcsoport**mal ezen projekttel kapcsolatban, hogy új kiírás lesz, a tender várható beadási határnapja 2004. március 15. (Határozat 48. pont 16. old. 2. bek. 165/25. sz. irat)

2004. január 12. napján és 2004. január 15. napján az EP3-as projektsomagot illetően, külön említve a hivatkozott magyar projektet újabb e-mailen történő egyeztetésekre került sor a fenti négy cég között, amelyben kifejezték, hogy dönteniük kell az EP0-EP3 projektsomag egyensúlyáról, a Budaközép projekt „vezetőjéről” és utaltak egy **2cégcsoport** és **1cégcsoport** között létrejött, ezzel kapcsolatos megegyezésre. (Határozat 37., 39-40. pont 10-11. old. 33/7., 33/8., 33/9., 33/10. sz. iratok)

2004. január 19. napján az ... által az **2cégcsoport**-nak írt e-mailban kifejtette álláspontját az EP projektek elosztásával kapcsolatban, továbbá beleegyezését adta, hogy az **2cégcsoport** legyen az említett projekt vezetője. Az **2cégcsoport** 2004. február 2. napján adott választ az ...-nek. (Határozat. 40. pont 2. bek. 11. old., 48. pont 3. és 4. bek. 16. old. 33/10 és 165/25. sz. iratok)
(A kódok és összefoglalóan az e-mail forgalom a határozat 91. pontjában a 25. oldalon találhatóak)

Az alperes által vizsgált időszakban a GIS piacon összesen három projekt valósult meg. Ezek a következők voltak:

Az 1994 március 25. napján az alperesi beavatkozó ... által elnyert .../Hauszmann utcai projekt, amely nem került felosztásra, hanem kiegyenlítő árajánlat benyújtására került sor, a Városliget projekt, melyet a II.r. felperes nyert meg és 2002 október 11-én kötött szerződést a kiíró ELMŰ Rt-vel, valamint a Budaközép projekt, melyet 2004 október 11-én a **1Rt** Rt. nyert meg. Az első két esetben a megállapodás (illetve összehangolt magatartás ténye) megállapítható volt.

Ezen két tender összértéke 13,1 MEUR volt részben összehasonlító adatok alapján számolva.

A magyarországi piacon a fentiek szerint több tervezett beruházás is volt a GIS piacon, de ezek nem valósultak, meg mely potenciális beruházások elmaradásának az oka nem ismert.

Az alperes a versenyfelügyeleti eljárás eredményeként 2005. december 22. napján hozott Vj-102/2004. számú határozatával megállapította:

az eljárás alá vont vállalkozások versenykorlátozó megállapodást kötöttek, amelynek végrehajtása céljából összehangolták magatartásaikat a legalább 72kV feszültségű gápszigetelésű elektromos

kapcsolóberendezések, illetve a kapcsoló állomások piacán, amely magatartás alkalmas volt a piaci verseny korlátozására a magyarországi piacon:

az **II.r. alperesi beavatkozó jogelődje** és az **...I.r. alperesi beavatkozó** eljárás alá vontak vonatkozásában 1991. január 1-től 2004. április 30-ig

az **II.r. felperes neve** eljárás alá vont vonatkozásában 1991. január 1-től 2004. január 9-ig

az **... T&D Holding S.A.** és az **... T&D S.A.** eljárás alá vontak vonatkozásában 2004. január 9-től 2004. április 30-ig

a I.rendű felperes eljárás alá vont vonatkozásában 1998. szeptember 20-tól 2004. április 30-ig

a II.rendű felperes eljárás alá vont vonatkozásában 2001. július 1-től 2004. április 30-ig.

Az alperes ezért

az **...** és az **...** eljárás alá vontakat egyetemlegesen 23.000.000,- Ft,

a III.rendű felperes eljárás alá vontat 80.000.000 Ft,

a I.rendű felperes eljárás alá vontat 159.000.000 Ft,

a **II.r. felperes** eljárás alá vontat 440.000.000 Ft versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelezte, egyebekben az eljárást megszüntette.

Az alperes az érintett termékpiacot a legalább 72kV feszültségű gázszigetelésű elektromos kapcsolóberendezések (GIS berendezések), illetve az ezekhez kapcsolódó egyéb berendezések és szolgáltatások (alállomások) /együtt: GIS-rendszerek/ piacaként határozta meg, kifejtve, hogy bizonyos mértékű verseny van a GIS rendszerek és a levegővel szigetelt (AIS) kapcsolóberendezések között, azonban utóbbiak technikailag kevésbé kifinomultak és kevésbé költségesek (a GIS költségeinek kb. 30 %-a, ugyanakkor helyigényesebbek (a GIS az AIS helyigényének mindössze 20 %-át követeli meg).

A GIS a Közel-Keleten előnyt élvez az AIS-al szemben, mert zárt rendszerű lévén védve van a homoktól.

A piacra jellemző a kapacitásfelesleg és a magas piacra lépési költség, a piac növekedése, új piaci belépők az alperes megállapítása szerint nem várhatók. Az adott GIS rendszer bővítését mindig az a vállalat végzi, amely a meglévő berendezést szállította a szavatosságnak megfelelően.

A megállapodást az alperes GIS-kartell-nek nevezte, amely megállapítása szerint kiterjedt a GQ-megállapodás mellékletének megfelelően - a felsorolt országok kivételével - az egész világra, Magyarországot is beleértve. Az alperes a Tpv. 1. §-ában foglaltakra utalással rögzítette, hogy a törvény hatálya a vállalkozások külföldön kifejtett piaci magatartására is kiterjed, ha annak hatása Magyarország területén (is) érvényesülhet, azonban - figyelemmel az Európai Bizottság párhuzamos vizsgálatára - az érintett földrajzi piacot Magyarország területében határozta meg.

(Határozat 214-218. pont 46. old)

Az alperes az eljárás alá vontaknak a GQ-megállapodás és E-megállapodás hitelességét kétségbe vonó észrevételére kifejtette, hogy a megállapodás részletezettsége, logikai felépítése alapján kizárt hogy azt **...** készítette volna. A hiteles dokumentumok alapján megállapította, hogy az 1988. évtől létezett a GIS-kartell, amelyet európai és japán vállalatok alapítottak és részben különböző, időben változó összetételben európai és japán vállalkozások működtettek. A megállapodás titkos volt, abban kódszámmal szerepeltek és a tagok nem írták alá.

Sem a II.r. felperes, sem az **...** nem vonta kétségbe, hogy az **2cégcsoport** a kartell alapító tagja volt, a **IRt** ezt vitatta, azonban az alperes olyan közvetett bizonyítékok alapján, minthogy az **...** által szolgáltatott dokumentumok megnevezték a **IRt** azon munkatársait, akik különböző szintű megbeszéléseken részt vettek, kartelltitkárságot működtettek, megállapította alapító tagi minőségét.

Az egyes kódszámok azonosításával kapcsolatos **1cégcsoport** részéről érkezett észrevételben foglalt kételyt is az ... által rendelkezésre bocsátott közvetett bizonyítékok alapján eloszlatva azzal, hogy a **1cégcsoport** nem mint alapító vett részt a kartell működésében, hanem a NEI szerepelt alapító tagként, amely beolvadt a Reyrolle-ba, és ez utóbbi vállalatcsoport T&D üzletágát megvásárolva került be a kartellba 1998. szeptemberében a **1cégcsoport**.

2001. március 1. napjától pedig a **3cégcsoport** Electric csoporttal hozott létre közös vállalatot, az utóbbi vállalkozás azonban ettől az időponttól nem vett részt saját nevében kartell működtetésében, nem szerepelrt projektlistákon, ezért a vizsgálat 2004. július 8-i megindítására és a fenti dátumra figyelemmel az alperes megállapította, hogy a jogsértő magatartás elkövetése óta három év eltelt, ezért a **3cégcsoport** vizsgálat alá nem vonható.

A GIS kartell 1988-tól 2004-ig tartó folyamatos működését állapította meg az alperes.

Az 1988-1999 közötti időszak vonatkozásában az ... által becsatolt 33/1.a. számú, a 143. számú és a 165/21. számú iratokra, projektlistákra alapozta megállapítását.
(Határozat236. pont 50. old)

A **1Rt** 1999. szeptemberében kilépett, azonban egy - az alperes feltételezése szerint - 2000. május 12. napján készült, a közigazgatási iratokhoz 161. szám alatt csatolt táblázat tanúsága szerint a megmaradt kartelltagok a kartellt a továbbiakban is működtették. A táblázat találkozókat foglalt össze, amelyen az utolsó ülés 2001. május 27-i dátummal szerepelt. Az alperes nem fogadta el az eljárás alá vontak azon védekezését, miszerint egyrészt a kartell a **1Rt** kilépése után megszűnt (**1cégcsoport** álláspont), ill. átmenetileg nem működött és csak 2002-ben indult újra, azaz a kartell folyamatosságának megállapíthatósága, és így - a három éves elévülési idő lejártja miatt - a 1999 előtti cselekmények szankcionálhatósága megszűnt (**1Rt** álláspont), másrészt a táblázatban foglaltak versenyjogi felelősséget nem alapoznak meg, mert csak tervezett találkozókról szólnak. Az alperes szerint ezzel szemben az egyeztetések előre tervezettségéből és az utolsó ülés 2001. május 27-i dátumából éppen arra lehet következtetni, hogy a kartell 2000. májusában egy évre előre is meghatározta tevékenységét, amely időszak éppen a **1Rt** 2001. nyarán történő visszalépéséig tartó időintervallummal esett egybe, vagyis a kartell - az eljárás alá vontak védekezésével ellentétben - bizonyíthatóan folyamatosan működött. A kódszámok azonosításával pedig a megmaradt kartelltagok meghatározhatók, úgymint a 13-as kódszám az 1998-ban ...-hoz került Reyrolle-t jelentette, 1998-tól az ... a kartellben való érintettségét egyébként is beismerte, és mivel a **1Rt** átmeneti távozása alatt sem volt információ kilépésükre nézve, kettejük tagsága bizonyított. Az alperes az ... nyilatkozata alapján a 17-es kódszámmal az **2cégcsoport**-ot, KT kóddal az ...-t, 26. kódszámmal pedig a **3cégcsoport**-t azonosította.

Az eljárás alá vontak nyilatkozatával szemben, miszerint a fenti táblázat alapján nem állapítható meg felelősség, mert az 1999-2002. közötti projektekre egyáltalán nem tartalmazott adatot, az alperes rögzítette, hogy a 2000-2001. közötti időszakból ismeretes olyan projekt, amely a 2000 és 2002 közötti ülések témáját képezte, ez a Dunaferr projekt volt. Az **2cégcsoport** mint titkár 2003. március 25-i dátummal ezen projekt vonatkozásában küldött projektlistát fax útján a tagoknak. ... és az **2cégcsoport** jelezte érdeklődését a projekt iránt, azonban a 2002. áprilisára vonatkozó halasztásban állapotok meg. A kiíró végül visszavonta a projektet, ahogy azt a volt ... alkalmazott Erik Mayr 2003. március 25-i ülésen készítette, kézzel írott utólagos feljegyzései tartalmazzák.
(Határozat 241. pont 51. old.).
(Határozat 241. pont 51. old)

Az alperes a **1Rt** 1999. szeptemberi kilépésétől a 2000. májusig (táblázat készítése) tartó időszakra, amelyre a **1cégcsoport** úgy nyilatkozott, hogy mivel nem állt rendelkezésre adat megbeszélésekre vonatkozóan, a kartell folyamatos működése nem bizonyított, azzal érvelt a kartell folyamatosságát alátámasztandó, miszerint az eseménymentes időszakot a kivált tagok által okozott változások lekövetése, az ahhoz történő alkalmazkodás is magyarázhatja. Az alperes a **1cégcsoport** azon körülményre alapított védekezésével szemben, miszerint a piacon jelentős árcsökkenés történt 1999-2002 között, ami a kartell megszűnésére utalt, úgy foglalt állást, hogy a két tag kilépésével erősödő versenyhelyzet is okozhatott árcsökkenést, amely a megmaradt tagoknak éppen a kartell fenntartását indokolta.

(Határozat 242. pont 51-52. old)

A kartell működésének 2001-2004. közötti időszakát a „Club” tevékenysége határozta meg, amelynek keretében a **1Rt** visszalépésével az európai tagok köre úgy alakult, hogy 1-es kóddal az ..., a 2-es kóddal az **2cégcsoport**, a 3-as kóddal a **1Rt**, 4-es kódszámmal pedig a **1cégcsoport** vett részt. Projektlisták és e-mail-ek álltak az alperes rendelkezésére, amaz eljárás alá vontak védekezésével szembeni álláspontját kívánta alátámasztani. Nem fogadta el a **1Rt** azon védekezését, miszerint alkalmazottai ugyan részt vettek megbeszéléseken, de nem az ő képviseletében. Az alperes szerint a többi kartelltag elfogadta őket a vállalkozás nevében eljáró személyként, ellenkező esetben egyeztetésük, megállapodásaik értelmetlenné váltak volna. A ... felelősségét arra alapította, hogy az elismerte a Club létezését és működését, és annak ellenére, hogy tagadta a projektszintű egyeztetések folytatását, más nyilatkozatában nem vitatta a Budaközép projekt koordinálásában való részvételét. Az ... - az **2cégcsoport**-tól 2004. január 9. napján átvett T&D üzletág munkatársainak beszámolóit alapján - ugyancsak elismerte 2002-ben a Club felállítását, és azt, hogy az EP3 projektcsomag részeként a Budaközép projektről tárgyaltak. Az alperes az **2cégcsoport** és ... vállalatcsoportok felelősségét időszakokra osztva akként állapította meg, hogy a T&D üzletág korábbi irányítója a 2004. január 9-ig kifejtett cselekményekért, az ... pedig ezen időpontot követően megvalósított jogsértésért felelős.

(Határozat 245-253. pont 52-54. old.)

A GIS kartell hatása a magyarországi piacra

A kartell elé 1991-1999 közötti időszakban a feltárt 13 magyarországi projekt közül 10 projekt került.

1. A 1380. sz. Borsodchem projekt. A tender kiírója a ... Vegyiművek volt. A tender kibocsátásának napja 1990. június, a benyújtásának határideje pedig „azonnal” volt. A projektet a kiíró az alperes előtt nem ismert körülmények között visszavonta, azonban az egyik projektlistán az egyeztetés dátumaként 1999. július 8. napja szerepelt, amelyen a projekt felosztása helyett *kiegyenlítő árajánlatok* megtételéről határoztak.

(A határozat 99.a pontja szerint az ... szándékában állt indulni, a **1Rt** nem kívánt ajánlatot tenni, és adat került fel 1999. július 14-i munkacsoport megbeszélésre vonatkozóan).

2. A 1034. sz. ... Kerületi Elektromos Vállalat, Fejlesztési és fokozási program elnevezésű projekt, amelynek a kiírója a ... Kerületi Elektromos Vállalat volt, a tender kibocsátásának napja 1990. február 6. napja, a benyújtásának határideje „azonnal” volt. Projektlista szerint egyeztetésre 1993. május 13-án került sor, de az alperesnek nincs tudomása felosztásról vagy kiegyenlítő árajánlatok megtételéről. A tendert a kiíró törölte.

3. A 1124. sz. ... Erőmű kombinát projekt, amelynek a megrendelője a ... Erőmű volt. A tender kibocsátásának napja 1993. június 30. volt. A projektet a kartell 1997. augusztus 28-án vitatta

meg, de az alperesnek nincs tudomása felosztásról vagy kiegyenlítő árajánlatokról. A tendert a megrendelő törölte.

4. A 1142. sz. ... utcai alállomás projekt, a kiíró a ... ELMŰ volt. A tender kibocsátásának napja 1993. november 30. volt. A tender benyújtásának első határideje pedig 1994. január 20. A projektet a kartell három alkalommal (1993. december 16-i, 1998. február 19-i és 1999. február 18-i találkozók) is megvitatta. Projektlista szerint a megrendelő később törölte a projektet.

(A határozat 99.f pontja szerint az első találkozón a kartelltagok kiegyenlítő árajánlatok benyújtásáról állapodtak meg. Az ..., az **2cégcsoport**, a **3cégcsoport**, a **1Rt** és a ... Energie kívántak részt venni a tenderen, amely tagok 1993. december 20-án munkacsoport megbeszélésen is részt vettek. A második találkozón a tagok még mindig nem osztották fel a projektet, de megállapodtak a tárgyalás 1999. februárra való elhalasztásában).

5. A 1113. sz. Virányos projekt, a kiíró a ... ELMŰ volt. A tender kibocsátásának napja 1992. december 14., a benyújtásának határideje pedig „azonnal” volt. A kartell a projektet 1996. augusztus 26-i találkozón megvitatta, projektlista adatai szerint azonban a megrendelő törölte a projektet.

6. A 1382. sz. ... projekt, a kiíró az ÉMÁSZ volt. A tender kibocsátásának napja 1999. augusztus 3., a benyújtásának határideje pedig „azonnal” volt. Az alperes előtt nem ismert időpontban tartottak találkozót, amelyen nem osztották fel a projektet, hanem a megbeszélés 2002. augusztusáig történő elhalasztásában állapodtak meg. A tender további alakulásáról az alperesnek nem volt tudomása.

7. A 1180. sz. ... projekt, a kiíró az Erőterv volt. A tender kibocsátásának napja 1994. augusztus 5., a benyújtásának első határideje pedig 1994. szeptember 30. napja volt. A projektet a kartell két alkalommal (1994. szeptember 1. és 1996. október 10-i találkozók) is megvitatta, a tender felosztásra nem került, *kiegyenlítő árajánlatok* megtételéről egyeztek meg.

(A határozat 99.j pontja szerint az ..., a **1Rt**, a ... Energie kívántak részt venni a tenderen, egy 1994. szeptember 8-i munkacsoport megbeszélésen is találkoztak, azonban további tárgyalásokra nem került sor, mert a megrendelő a projekt AIS-berendezéssel való megvalósítása mellett döntött).

8. A 1059. sz. .../Hauszmann utcai projekt, a kiíró az erőterv volt. A tender kibocsátásának napja 1991. június 15., a benyújtásának határideje pedig 1993. március 24. napja volt. A kartell két alkalommal (1991. július 18-i és 1994. április 7-i találkozók) is megvitatta, de nem osztotta fel a projektet, hanem kiegyenlítő árajánlatok benyújtásáról határoztak. Az ..., a **1Rt** és a **3cégcsoport** érdeklődött a tender iránt, amely tagok 1993. július 23. napján munkacsoport megbeszélésen is részt vettek. A megrendelő a projektet 1994. március 25. napján az ...-tól rendelte meg.

9. A 1335. sz. ... Atomerőmű, „Candu 6” projekt, a kiíró a ... Atomerőmű volt. A tender kibocsátásának napja 1998. március 11., a benyújtásának első határideje pedig 1998. március 27. volt. A projektet a kartell kétszer (1998. április 2-i és 1999. április 1-jei találkozók) is tárgyalta, de az nem lett felosztva, hanem az egyeztetések 1999. áprilisáig, majd 2001. áprilisáig való elhalasztásában állapodtak meg.

10. A 1135. sz. Budapest Növény „Duna Park” projekt, amely beszerzés fővállalkozója az Erőterv volt. A tender kibocsátásának napja 1993. szeptember 28., a benyújtásának első határideje 1993. október 15. napja volt. A projektet a kartell két alkalommal (1993. október 7-i és 1996. október 31-i találkozók) egyeztette, de nem osztotta fel, hanem *kiegyenlítő árajánlatok* tételéről határoztak. Az ..., az AEG, a **3cégcsoport**, a **1Rt** és a ... Energie kívántak részt venni a tenderen, amely tagok 1993. október 7-én munkacsoport megbeszélésen is találkoztak. További tárgyalásokra nem került sor, mert a megrendelő a projekt AIS-berendezéssel való megvalósítása mellett döntött.

A 1999-2001. közötti időszakban az alperes adatai szerint 1 projekt került a kartell elé:

A 1375. sz. Dunaferr alállomás projekt, amelynek megrendelője az ... Erőmű Kft. volt. A tender kibocsátásának napja 1999. február 26., a benyújtásának határideje pedig „azonnal” volt. A kartell két találkozáson (1999. március 11-én és 2001. április 5-én) vitatta meg a tendert, de azt nem osztották fel, hanem a tárgyalások elhalasztásában állapodtak meg először 2000. márciusáig, majd 2002. áprilisáig. A második találkozáson az ..., és az **2cégcsoport** érdeklődött a projekt iránt, azonban a tendert megrendelő törölte.

A 2002-2004. közötti időszakban az alperes szerint 2 magyarországi projekt volt egyeztetések tárgya:

1. Az O 2. sz. Városliget projekt, amelynek megrendelője az ELMŰ volt. A tender benyújtásának első határideje 2002. szeptember 19. napja volt. Az alperes rögzítette, miszerint projekttel kapcsolatos megbeszélések időpontja nem ismert, de az egyeztetések tényét bizonyítja, hogy a projekt számos projektlistán szerepel, amelyen az **2cégcsoport** érdeklődése volt feltüntetve. A pályázat lebonyolódásának körülményei is megegyezésre utalnak, mivel az **2cégcsoport**-on kívül, valamennyi pályázatot érvénytelennek nyilvánítottak és végül a megbízást az **2cégcsoport** kapta meg. (A határozat 52. pontjában /17. old./ rögzítette az alperes a közbeszerzési eljárás adatait az ELMŰ 19/I. sz. alatt benyújtott nyilatkozata alapján, amely szerint nyílt emlőminősítéses eljárás volt, amelynek második szakaszában, vagyis az ajánlattételi szakaszban az ... Kft., az **2cégcsoport** Hungária Kft., a **1Rt** Rt., a ... Elin GmbH, a **1Kft** Kft., és az **2Rt**. tehetett és nyújtott is be ajánlatot, de érvényes ajánlata csak az **2cégcsoport** Hungária Kft.-nak volt, aki az eljárás nyertese lett. A szerződéskötésre 2002. október 11-én került sor, 840.666.250,- Ft értékben).

2. A C.10.sz. Budaközép projekt, a kiírója az ELMŰ volt. Az ELMŰ által 19/II. és III. sz. alatt benyújtott iratok tanúsága szerint a nyílt közbeszerzési eljárást először 2003. október 8-án írta ki a megrendelő, majd 2003. december 17. napján visszavonta ajánlati felhívását. Újabb nyílt közbeszerzési eljárás kiírására 2004. május 3. napján került sor. Az alperes szerint az ..., az **2cégcsoport**, a **1Rt** és a **1cégcsoport** a projektről e-mailban egyeztettek 2003. november 12. és 2004. február 2. között. Ezen e-mailekben az **2cégcsoport** kérte, hogy „projektvezető” lehessen. Az **2cégcsoport** volt ekkor a kartelltitkár, a neki tulajdonított (általa készített) 2003. november 27-i, 2003. december 15-i, 2004.január 9-i és 2004. január 20-i projektlisták szerint az **2cégcsoport** és a **1Rt** egyaránt erős érdeklődést mutattak a projekt iránt. 2004. januárjában az **2cégcsoport** került feljegyzésre „projektvezetőként”. Egy dátum nélküli belső, az ... kartellképviselőjénél lévő projektlista szerint a **1Rt** szerepelt „projektvezetőként”, míg az **2cégcsoport** erős érdeklődését rögzítette. Más dátum nélküli belső listák szerint a projektet az **2cégcsoport**-ra osztották.

Az e-mailváltások szerint a tagok tudták vagy feltételezték, hogy a projekt újra pályáztatásra kerül, ezért az első kiírás visszavonása után, 2003. december 17-ét követően is rendelkeztek a projekt felosztásáról.

(A határozat 51. pontjában /17. old./ az alperes rögzítette, hogy az ELMŰ 19/II.sz. irata szerint a második pályázatra az ... Kft., az ... Hungária Kft., a **1Rt** Rt., a I.rendű felperes neve & Co. és a Ganz Transelektro Villamossági Rt., valamint az **2Rt**. adott be ajánlatot, azok benyújtása és bontása 2004. augusztus 2. volt, az eredményhirdetés 2004. október 1. napján történt. A nyertes a **1Rt** Rt. lett, amellyel 2004.október 11. napján történt szerződéskötés).

Az alperes a fentiek alapján megállapította, hogy a GIS-kartell hatást gyakorolt a magyar GIS-piacra, a hatása tekintetében azonban különbséget tett aszerint, hogy a projektek ténylegesen felosztásra kerültek-e - és ennek minősítette a kiegyenlítő árajánlatok tételében való megállapodást - illetve figyelembe vette, hogy a kiíró a projektet visszavonta-e vagy az ténylegesen megvalósult.

Az alperes a piacra gyakorolt potenciális hatást azon projektek esetében is megállapíthatónak tekintette, amelyeknél volt versenyellenes megállapodás, de annak megkötését követően végül nem volt ténylegesen kiírt beszerzési eljárás, mert azt a kiíró visszavonta. Álláspontja szerint a versenykorlátozásra való alkalmasság magából a GIS-megállapodásból és a hozzá kapcsolódó egyeztetési mechanizmusból ered. A versenykorlátozás (versenykorlátozó hatás) nyilvánvalóan bekövetkezett volna, ha a projekteket kiíró nem vonja vissza.

Ennek megfelelően megállapította, hogy 1991-2001. közötti 11 magyar projekt közül, amelyeknél potenciális versenykorlátozó hatás volt, 1 esetben történt tényleges felosztás, a 1059.sz.

.../Hauszmann utcai projektnél.

A 11 tenderből 4 esetben kiegyenlítő árajánlatok megtételében állapodtak, de végül a projekt törlésre került.

A fennmaradó 6 esetben az egyeztetés ténye bizonyított, felosztás nem történt, a projekt nem került kiírásra.

A 2002-2004. közötti időszakban 2 magyarországi projekt volt a kartell előtt, a Városliget és a Budaközép projekt, az előbbi ténylegesen felosztotta a kartell, azt az **2cégcsoport** megkapta, az utóbbinál csak egyeztetés ténye bizonyított.

A Városliget projekt kapcsán nem fogadta el az alperes a **1Rt** védekezését, hogy a megegyezés tényének ellentmond, hogy nemcsak az állítólagos kartelltagok, hanem az OVIT ajánlata is érvénytelen lett, és a **1Rt** sok időt és pénzt fektetett az ajánlata kidolgozásába, az ajánlati ára alacsonyabb volt mint az **2cégcsoport**-é, ugyanis az alperes szerint annak van jelentősége: a többi vállalkozás a kiírásnak nem megfelelő, és így érvénytelennek nyilvánított ajánlatot adott be és ezáltal lett tendernyertes az **2cégcsoport**.

Ugyanezen projekt kapcsán az alperes nem vette figyelembe a ... védekezését sem, miszerint nem vonták be az egyeztetésbe, az EP-0-s projektcsomag előtte nem volt ismert. A projekt EP0-ás csoportba sorolása ugyanis az alperes szerint jelentheti: a tagok az egyeztetés akkori fázisában nem számoltak a ... érdeklődésével, vagy az ő tudomásulvétele mellett került abba a projektcsomagba, amelyben a **1cégcsoport** piaci részesedés nulla volt, és mindezek tehát nem zárták ki, hogy a ... tudjon a nyertesként kijelölt tagról és a tenderen a nyertest támogató ajánlattal lépjen fel.

A Budaközép projekttel kapcsolatban a **1Rt** védekezését (nincs bizonyíték, hogy ő megkapta volna az e-maileket) ugyancsak elutasította az alperes azzal, hogy az e-mailek fejléce alapján az információkat e vállalkozás is megkapta, és az egyeztetésben való részvételének más bizonyítéka is van: EP-3-as projektcsomag állapotát mutató táblázatok a résztvevő vállalkozások között a „By” oszlopban szerepeltetik a **1Rt** kódját. Az egyeztetés tényét bizonyítja az alperes szerint a 33/5.sz. táblázat, amely az EP-3-as projektcsomag (ebbe tartozik Budaközép projekt) értékét is mutatja, és az ... nyilatkozata alapján azt valamennyi kartelltag megkapta.

A **1Rt** egyeztetésben való részvételét az alperes továbbá magára a kartelltagságra alapította, ugyanis álláspontja szerint, mivel ebben az időben a vállalkozás a kartell tagja volt, nincs jelentősége annak, hogy egy konkrét egyeztetésben való részvételét más bizonyítékok alátámasztják-e vagy sem.

Végül az alperes nem fogadta el azt a védekezést sem, hogy az e-mailek dátuma (2004. január) értelmetlenné teszi az egyeztetést, mivel a kiíró a Budaközép projektet 2003. december 17-én

visszavonta. Az alperes ezzel szemben úgy találta, hogy az ...-nek tudomása volt a tender újbóli kiírásáról és ezt az információt az e-mailek és az ... nyilatkozata szerint megosztotta a többi kartelltaggal.

Az alperes határozatában megállapította, hogy a GIS-kartell piacfelosztó megállapodás, amelynek keretében a GIS-termékek világpiacát, illetve ezen belül annak egyes részeit külön-külön is, egymás tényleges és potenciális versenytársainak számító vállalkozások egymás között felosztották. A felosztás elve elsősorban nem a territorialitás volt, azaz elsősorban nem aszerint kerültek a projektek elosztásra, hogy az egyes konkrét projektek milyen földrajzi területen illetve országban kerültek kiírásra, hanem megcélzott piaci részesedések elve alapján.

A piaci részesedéseket megcélzó piacfelosztó megállapodás lényegi eleme maga az egyeztetés volt. A GIS-kartell hatása az alperes szerint abban nyilvánult meg, hogy vagy

a) a kartelltagok egyeztették egymással a kartell elé került projektekre vonatkozó információkat és magatartásaikat; vagy/és

b) megegyeztek egyes projektek nyertesének személyében; és/vagy

c) megegyeztek a nyertes ajánlati árban.

Az alperes álláspontja szerint e hatások bármelyike önmagában is versenykorlátozó, annak súlyút csak növeli az, ha egy-egy projekttel összefüggésben az egyeztetésen túlmenően megegyeztek a nyertes személyében illetve az árban.

Az alperes a jogsértés a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 11.§-a szerinti minősítéséhez a közösségi joggyakorlatot is alapul vette.

Kifejtette az Európai Bíróság előtti 56/64. és 58/64. számú, Consten-Grundig kontra Bizottság ügyre és a T-12/98. sz. Solvay et Compagnie (a továbbiakban: Solvay ügy) ügyre, valamint az Elsőfokú Bíróság előtti Petrofina SA kontra Bizottság esetre (a továbbiakban: Petrofina ügy) hivatkozással, hogy:

egy megállapodás jogsértő jellegének a Tpv. 11.§-a alapján történő megállapításához nem szükséges a jogsértő magatartás hatásának bekövetkezése, ehhez elegendő a cél vagy az alkalmasság bizonyítása,

ehhez elég akár a hatás bekövetkezésének lehetősége is azzal, hogy a jogsértő magatartás versenyjogilag releváns hatása lehet közvetlen, közvetett, tényleges vagy potenciális,

a jogsértés nemcsak egyetlen egy magatartással, aktussal, hanem egymással tartalmilag és időben összefüggő magatartásokkal és aktusokkal, ezek sorozatával is megvalósulhat.

A közösségi joggyakorlat szerinti egységes, komplex jogsértés és komplex kartell fogalmát Solvay és Petrofina ügyekben, valamint az Elsőfokú Bíróság előtti T-7/89. számú SA Hercules Chemicals NV kontra Bizottság ügyben hozott ítéletek, továbbá a Bizottság előtti „ipari és orvosi gáz” tárgyában COMP/E-2/36.700 sz. esetben és a „gipszkarton” tárgyában E-1/37.152. sz. indult ügyben kialakított álláspont alapján vezette le. Eszerint:

az egységes cél (a piac területi felosztása, meghatározott piaci részesedések elérése, versenytársak kizárása stb.) által jellemzett komplex jogsértés keretében elbírálandó magatartások, aktusok egyaránt felölthetik a megállapodás és/vagy összehangolt magatartás formáját, vagyis az egységes, komplex jogsértésen belül mindkét, külön-külön is jogsértőnek minősülő magatartási forma is megjelenik.

egy komplex kartell egyetlen jogsértésnek minősül a kartell fennállásának teljes időtartama vonatkozásában, még akkor is ha a megállapodásokat módosították, az összehangolt magatartásnak minősülő mechanizmusban változások következtek be.

az egységes jogsértés ismérve tehát a fentiek alapján az azonos cél megvalósítását szolgáló magatartás folyamatos jellege, amelyben egyszerre jelenik meg a két magatartási forma, ugyanakkor nem kell bizonyítani, hogy az egységes magatartás minden eleme esetén a megállapodás és az összehangolt magatartás minden alkotó eleme teljesült.

több, a piacon egy azonos versenykorlátozó célt éveken át követő vállalkozást magában foglaló komplex jogsértés esetén továbbá nem szükséges minden vállalkozásra és minden adott pillanatra pontosan minősíteni a megállapodásbeli vagy összehangolt magatartásbeli jogsértést.

egy vállalkozást a fentiek alapján a versenyre hatást gyakorolni képes megállapodás vagy összehangolt magatartás résztvevőjének lehet tekinteni, ha a résztvevő vállalkozások egészének magatartása erre az eredményre vezethet, függetlenül az adott vállalkozás egyéni részvételének hatásától. Az egységes jogsértés megállapítását az sem zárja ki, hogy az érintett vállalkozás szerepe eltérő, illetve érdekkonfliktus léte áll fenn.

ebből következően egy vállalkozásnak a versenyellenes tevékenységek színteréül szolgáló megbeszéléseken való részvétele az ilyen tevékenységekben való részvételét igazolja, kivéve, ha a vállalkozás az ellenkezőjét bizonyítja, vagyis a megbeszélésen való részvétele háttérében eltérő indokok állnak. Ilyen eltérő indok bizonyításának elmaradása esetén önmagában az nem szünteti meg a vállalkozás versenyjogi felelősségét, hogy a cég nem igazodik a versenyellenes találkozókat „eredményeihez”. (Elsőfokú Bíróság előtti T-311/94.sz. BPB de Eendracht NV kontra Bizottság, és T-141/94.sz. Thyssen Stahl AG kontra Bizottság ügyek).

A fentiek alapján az alperes megállapította, hogy jelen ügyben a tagok a GIS-kartellt létrehozó GQ- és E-megállapodásokat a verseny korlátozásának célzatos szándékával fogadták el. E keretmegállapodásokat az egyes projekt-kötegekre vonatkozó egyeztetések egészítették ki, amelyek egyes projektekre vonatkozóan nem feltétlenül érték el a megállapodás szintjét. A szándékot azonban tükrözi, hogy a keretmegállapodás vállalati szintekre lebontva elérendő célként piaci részesedési százalékokat rögzített. A GIS-kartell egyetlen jogsértésnek minősül a kartell fennállásának teljes időtartama vonatkozásában, még akkor is ha a megállapodást módosították, az összehangolt magatartásnak minősülő mechanizmusban változások következtek be. E körben az alperes rögzítette, hogy a **1Rt** és a Hitachi kilépését követően a megmaradt tagok módosították a piaci részesedési célokat, míg az egyeztetés mechanizmusa 2002-től módosult, nem érintve azonban a kartell egységes célját.

Az alperes kiemelte, hogy a 1991. január 1. és 1996. december 31. közötti időszak magatartására a korábbi versenytörvény, a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló 1990. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: Vtv.) előírásait kell alkalmazni. Álláspontja szerint, ha az egyeztetési mechanizmus ténye megállapítható, abból következik, hogy ha egy projekt kiírásra kerül, akkor a GIS-kartell tagjai képesek lesznek azt maguk között felosztani, vagy annak sorsáról más módon rendelkezni, amelyen nem változtat, ha utóbb törlik a projektet.

A projekt tényleges lebonyolítása a tényleges versenykorlátozó hatás megállapításához szükséges, az alkalmassághoz viszont nem szükséges, a Vtv. 14.§ (1) bekezdése szerinti jogsértés az alkalmasság alapján is megállapítható a jogszabályhely feltételes módban való megfogalmazása miatt.

Az eljárás alá vont magyarországi leányvállalatok (VII-IX.r. eljárás alá vontak) esetében az alperes hitelesnek fogadta el egybehangzó nyilatkozatukat, miszerint nem volt tudomásuk az anyacégek közötti kartell-megállapodásról, ill. nem vettek részt annak megvalósításában, ezért velük szemben ezen indokból, a X.r. eljárás alá vont **1Kft** -vel szemben pedig kellő bizonyíték hiányában megszüntette az eljárást.

A jogsértésben marasztalt vállalkozások esetében levezette a bírságszámítás módját, amelynél figyelemmel volt a GVH Elnöke és a Versenytanács Elnöke által 2/2003. sz. alatt kiadott Közleményben foglalt elvekre. Először a bírság éves alapösszegét állapította meg, amelyhez a releváns forgalmat kellett meghatározni, majd az egyes vállalkozások esetében pontozást kellett alkalmazni, ennek során külön-külön értékelve a a) a verseny veszélyeztetettségét, b) a versenykorlátozó magatartás piaci hatását, c) a vállalkozás jogsértéshez való viszonyulását (felróhatóságát) és d) egyéb szempontokat. A releváns forgalom és a pontok alapján adódik a bírság alapösszege, amelyet megszorozott a jogsértéssel érintett évek számával. Ezután kell korrigálni (csökkenteni) az alapösszeget, ha a kiszámított bírság meghaladná a vállalkozás előző üzleti évben elért nettó árbevételének 10 százalékát. Végül sor kerül az engedékenységi politika alkalmazására.

Jelen ügyben a releváns forgalmat a kartell által elérhető éves potenciális árbevételként határozta meg, mivel a projektek többségéből nem származott tényleges bevétele a kartellnek. Ehhez egy általa összeállított, a tárgyaláson rendelkezésre bocsátott táblázatot használt fel, amelyben a magyar projektek együttes értékének összegét 35,4 millió euróban határozta meg, amely a tárgyalás időpontjában érvényes 250 Ft-os forintárfolyamon 8,85 milliárd forintot tett ki. A kartell 14 éves működése alapján ebből egy évre átlagosan 632.142.857,- Ft adódott. Mindegyik eljárás alá vontnál ez képezte az éves releváns forgalom nagyságát.

A határozathoz csatolt táblázat szerint az alperes a Budaközép és a Városliget esetében használt „ismert eurós értéket”, ezek 2,8 millió és 2,6 millió euró. A többi 11 projektnél összehasonlító értékkel kalkulált, az „összehasonlítás alapja” rovatban 2003-2004. évekbeli, nem magyarországi projekteket tüntetett fel.

Az alperes a verseny veszélyeztetettségére mindegyik jogsértésben marasztalt vállalkozásnál a Közlemény szerinti 25 pontot állapított meg; a versenykorlátozó magatartás piaci hatását az ...-nál és az **2cégcsoport**-nál 10 pontra értékelte, mivel ténylegesen csak e vállalkozások nyertek pályázatot a magyar projekteken, ugyanezen tényező az ...-nál 2 pont a rövid felelősségi időszak miatt, a ...-nél 7 pont az EP0-s csomagban való korlátozott szerepénél és azon oknál fogva, hogy projektet nem nyert, míg a **1Rt** esetében ez a tényező 4 pont figyelemmel arra, hogy csak a kartell megszűnése után nyert pályázatot. A felróhatóságot illető szempont esetében a jogsértéssel érintett vállalkozások 5-5 pontot kaptak egy kivétellel, az **2cégcsoport**-ot a 1999-2004. közötti kartellitkári szerepéért 10 ponttal szankcionálta. Az egyéb szempontokon belül azonosan 5-5 ponttal értékelte valamennyi elmarasztalt vállalkozásnál, hogy a jogsértés közpénzek felhasználását (közbeszerzéseket) érintett. A **1Rt** esetében pozitív körülményként -7 pontot is figyelembe vett, annak okán, hogy a cég időlegesen felhagyott a jogsértő magatartással, amikor kilépett a kartellből. Ennek megfelelően végeredményben az ...-nél 45 pont, az **2cégcsoport**-nál 50 pont, az ...-nál 37 pont, a **1cégcsoport**-nál 42 pont és a **1Rt** esetében 32 pont adódott össze, amelyből számított ezrelékes szorzóval az éves releváns forgalom (632.142.857,- Ft) alapján kiszámította a bírság alap összegét. Ez utóbbiból a jogsértéssel érintett teljes évek számának szorzata alapján adódott a bírság már ismert összeg.

Az alperes az ...-nél mint az engedékenységi politikában foglaltaknak mindenben eleget tevő cég esetében a bírságot teljes mértékben elengedte.

A határozat „Eljárási kifogások” címszó alatt foglalkozott az eljárás alá vontak eljárási szabálysértésekre vonatkozó felvetéseivel.

A bizonyítékok ...-től mint versenytárstól való származása és hitelt érdemlősége kapcsán leszögezte, hogy mindent megtett az információk külső forrásból való alátámasztása érdekében, minden

projekttel kapcsolatban információkéréssel fordult a kiíróhoz, azonban a megkeresések 4 projekt kivételével (... utcai, a paksi, a Városliget és a Budaközép projekt) nem szolgáltak érdemi adattal; ilyen információkat a hazai leányvállalatoknál 2004. júliusában tartott helyszíni szemle sem szolgáltattott, mert a Bizottság eljárása ekkor már ismert volt a tagok számára; az engedékenységi politikával további eljárás alá vontak nem éltek; ezen okoknál fogva az alperes többségében az ...-tól származó bizonyítékokra hagyatkozott, az egyes adatok konzisztenciáját illetően nem merült fel benne kétség, a táblázatok és e-mailek megbízhatóságát illetően sem. Az e-mailek az ... által elismerten eredetileg leképező másolatok, a technikailag reprodukálhatók a cég közlése szerint, azonban az alperes rögzítette, hogy azok tartalmát tarja fontosnak és az abban foglaltakra irányuló kifogásokra tartja szükségesnek válaszolni.

Az ... 2005. december 2-i beadványában foglalt eljárási kifogások kapcsán kiemelte, hogy az valóban nem szerepelt az előzetes álláspontban, de ez nem jelenti azt, hogy az abban foglaltakat ne használhatta volna föl a határozathozatalnál. Eltérően az eljárás alá vontak részéről felhozott, a Bizottság eljárásában ismeretes kifogásoló nyilatkozattól, megállapítható: egyrészt az előzetes álláspont kiküldésének időpontjával nem feltétlenül esik egybe a felek iratbetekintési jogának megnyílta, az alperes előtti eljárásban már ezt megelőzően megismerhették az iratokat; másrészt az előzetes álláspont nem köti az alperest (szemben a Bizottság eljárása szerinti kifogásoló nyilatkozattal), mivel a határozatát nyilvános tárgyaláson hozza, előtte és a tárgyaláson is a felek észrevételezési, indítványtételi joga él. A feltétele az előzetes álláspont után érkezett beadvány felhasználhatóságának csak az, hogy a felek annak tartalmát. Az alperes a határozatban rögzítette, hogy a kifogásolt beadvány új elemeket is tartalmazott, azonban ez az előzetes álláspontot nem érintette, annak módosítására akkor lett volna szükség, ha olyan új elemeket tartalmazott volna, amelyek az eljárás alá vontak hátrányára vonatkozó új jogsértési tényállás megállapítását jelentette volna. Jelen ügyben álláspontja szerint a hivatkozott beadvány csak a már megfogalmazott jogsértés megállapításához szolgáltattott további bizonyítékot.

Az **2cégcsoport** a védekezési jog sérelmére és a magyar nyelv ismeretének hiányából fakadó hátrányokra vonatkozó eljárási kifogását is elutasította azzal, hogy az ... által előadottak alapján az **2cégcsoport** előtt kellő időben ismertté vált a többi eljárás alá vont elé tárt valamennyi dokumentum. A vizsgálati jelentésben foglalt álláspont pedig nem köti az alperest, nincs jelentősége ezért annak, hogy arról mely időpontban értesült az **2cégcsoport**. A magyar nyelv ismeretének hiánya miatti sérelemre való hivatkozását sem találta alaposnak az alperes, mert az ügyben magyar ügyvéddel képviseltette magát.

A határozattal szemben a 2006. március 17. napján előterjesztett keresetében az I.r. felperes elsődlegesen a határozat megváltoztatását kérte, azzal, hogy az eljárást szüntesse meg a bíróság az I.r. felperessel szemben a jogsértő magatartás hiánya miatt. Másodlagos kereseti kérelmében a határozat megváltoztatását a vele szemben kiszabott bírság összegének elengedése vagy jelentős csökkentése vonatkozásában kérte.

Keresetének összefoglaló indokolásaként kifejtette, hogy:

a határozatnak a kartell folyamatosságára, 1988-2004-ig tartó fennállására vonatkozó megállapítása megalapozatlan, arra következtetésre az alperes kellő bizonyíték nélkül jutott, az alperes nézete szerinti első kartell vonatkozásában a verseny törvény szerinti hároméves elévülési idő egyébként is letelt.

az alperes alaptalanul foglalt állást versenyjogi felelőssége kapcsán, ugyanis cége egyetlen magyar projekt kartell egyeztetésben vagy összehangolásában sem vett részt, magatartása nem volt alkalmas arra, hogy a magyarországi versenyre kihasson

a bizonyítékok ellentmondóak, egy részük hitelessége megkérdőjelezhető, és jogsértő, hogy az alperes előzetes álláspontjának felek részére történő kiküldését követően alpereshez került bizonyítékok is a határozat alapjául szolgálhattak

a bírság kiszabása körében is jogsértő a döntés, az annak alapjául szolgáló elveke, körülményeket, módszert és bizonyítékokat az előzetes álláspont egyáltalán nem tartalmazta; az összeg eltúlzott, mert egyrészt az alperes nem is állapította meg a magyarországi versenyre gyakorolt hatást, csak annak alkalmasságát, másrészt az oldalán fennálló egyedi, javára szolgáló körülményeket egyáltalán nem értékelte.

Keresetének részletes indokolásában előadta, az alperes jogsértően állapította meg a kartell folyamatosságát, ugyanis álláspontja szerint volt egy első kartell, amely az I.r. felperes és az ... nyilatkozatai (41. sz. irat és 2005. július 22-i ... nyilatkozat) alapján a GQ-megállapodás vagy „Grand Export” néven (ideértve az E-megállapodást) volt ismert, és 1999-ben véget ért. Az ... előadása a kartell megszűnését illetően önmagával is ellentmondó volt, a 161. sz. irat szerint 2004. februárjára, a 104. sz. irat pedig 2004. március 3-ára tette az egyeztetések végét. Az I.r. felperes nézete szerint a kartell 1999-ben történő felbomlásának tényét erősíti a **1Rt** kilépése, mert gazdaságilag értelmetlen lett volna a kartellt fenntartani. Az I.r. felperes szerint még ha el is fogadná a 33/1a. (a továbbiakban: első projekt lista), és a 143. sz. irat (második projekt lista) szerinti dokumentumok hitelességét, - amelynek ellentmond, hogy azokat az eljárás alá vontak nem ismerték, az ... belső jelentéstételére készültek stb. - akkor is csak arra a következtetésre lehet jutni belőlük, hogy az utolsó egyeztetésre 1998. március 12. napján illetve a második projekt lista alapján 1999. augusztus 3. napján került sor, egyedüli közös a két iratban, hogy a magyar projektek számozása azonos. A 165. sz. irat (a továbbiakban projekt felülvizsgálati lista) pedig nem is tartalmazott olyan kódokat, amelyekkel állítólagosan a **1cégcsoport** és jogelődei rendelkeztek (4., 13., 26. vagy 32.), amelyből következően ezen időszakban nem is vehettek részt egyeztetésekben. Ugyanezen irat 23. számú melléklete, amely csak 2002. utáni projekteket sorol fel és a 13.sz. melléklete, amely szintén 2002. évet követő megbeszéléseket tartalmazott, egybevetve a korábbiakban hivatkozott listákkal alátámasztja, hogy nem állt rendelkezésre bizonyíték a 1999. augusztus 12. és 2002. július 7. közötti tényleges kartellmegbeszélésre. Az I.r. felperes az ... által előterjesztett, a közigazgatási iratokban 161/III. szám alatt bizottsági ülések és előbizottsági ülések listájaként csatolt (a továbbiakban: CM dátumok listája) dokumentumra hivatkozással kifejtette, hogy az 2000. május 12-i keltezésű, ezáltal csak a 2000-re 2001-re előre tervezett üléseket tartalmazhatja, de nem alkalmas a megbeszélések tényleges megtörténtének, a **1cégcsoport** üléseken való tényleges részvételének, és annak bizonyítására, hogy valójában történt-e versenykorlátozó megegyezés. A CM dátumok listája és a fenti projektlisták utolsó ülésének dátuma alapján továbbá azt az álláspontot foglalta el, hogy 1998. március 12. illetve 1999. augusztus 3. és 2000. május 12. közötti időszak tekintetében nem állt fenn bizonyíték egyeztetés megtörténtére, amely alátámasztja, hogy az első kartell 1998. március 12. és 1999. augusztus 3. között megszűnt, tehát nem volt megszakítás nélküli magatartás. A kartell folyamatosságára vonatkozó alperesi álláspontot véleménye szerint a Dunaferr projektet illető ... nyilatkozat sem erősítheti (165.sz. irat), ugyanis 2001. áprilisi megbeszélésről ezen kívül egyetlen lista sem számolt be. A határozat véleménye szerint elismeri, 1999. november és 2000. május 12. közötti időszak vonatkozásában a bizonyítékok hiányát, de 2000. május 12. után sem tudott felmutatni adatot a kartell újraindulására, figyelemmel arra, hogy a CM dátumok listája csak tervezett, ám megvalósulásában nem bizonyított üléseket foglal össze.

Az I.r. felperes második kartellként nevezte az első megszűnését követően újraindult egyeztetéseket és úgy nyilatkozott, hogy az előzőekben hivatkozott feltételezései alapján ez a kartell csak 2002. után kezdte meg működését, és elismerte, hogy saját maga 2002. októberétől operatív szintű

megbeszéléseken vett részt az ...-vel, az **2cégcsoport**-al/...-val és a **1Rt**-el. Álláspontja szerint ezt megelőzően 2002-ben a három eredeti alapító tag nem tudott megegyezni abban, hogy az új koordinációs mechanizmuson alapuló rendszerbe meghívják-e I.r. felperest, ezért először a piacról való kiszorításában működtek együtt, és csak annak eredménytelensége után keresték meg egyeztetési rendszerükhöz való csatlakozás céljából. Az innentől (2002. október) a részvételével működő második kartell 2004. februárjáig állt fenn. Kiemelte továbbá, hogy az EP0-ás projektsomag előtte nem volt ismeretes.

Kifejtette továbbá, hogy a fentiek alapján a vállalkozásával szemben az alperesnek meg kellett volna szüntetnie az első kartellre vonatkozó mindennemű magatartásra vonatkozóan az eljárást. A határozat megállapította, hogy az I.r. felperes 1998-tól a Reyrolle NEI-től történő megszerzése időpontjától kezdve felelősségre vonható, azonban az első kartell legkésőbb 1999. augusztus 3-i megszűnésére figyelemmel elsődlegesen a hároméves elévülési idő alapján, másodlagosan pedig arra tekintettel, hogy részvétele nem érintett magyar piacot, vele szemben az eljárás megszüntetése lett volna indokolt. Ehelyütt hivatkozott az Európai Bizottság „Ipari gázok és gyógyászati gázok” (Case COMP/E-3/36.700) ügyében hozott határozatra, amelyben a Bizottság elfogadta az eljárás alá vontak érveit az elévülésre vonatkozóan arra tekintettel, hogy nem rendelkezett megfelelő bizonyítékkal arra, hogy egy adott időszak tekintetében a folyamatos jogsértést megállapítsa.

A második kartellben való együttműködéséről akként számolt be, hogy az EP0-ás projektsomagról nem volt tudomása, mivel az EP0-ás csomag részét képezte a Városliget projekt ezért az alábbiak alapján annak egyeztetésében sem vett részt. Erre vonatkozóan egyrészt előadta, hogy e-mail váltásokat sorra megvizsgálva kimutatható, hogy 2003 november 12-i, 2003. december 4-i, és az **2cégcsoport** által az ...-nek és **1Rt**-nek megküldött 2004. január 15-i levelekből kitűnően az (EP1-EP0) azaz a 4 projektsomagok közötti egyensúlyt, a projektek elosztását először e három cég egyeztette, és csak azután fordultak a ... felé. Azon e-mail-ek azonban, amelyeken állítólagos félként az I.r. felperes szerepelt, nem említették az EP0-ás csomagot, sem a Budaközép, sem a Városliget projektet. Külön kalkuláció is készült az EP0-s projektek bevonásával előálló piaci részesedésekre azzal a céllal, hogy bemutassák neki a 3 projektsomag alapján külön-külön kiszámított annak eredményeként előálló piaci részesedést, de eltitkolják a mind a 4 csomagon alapuló valós piaci részesedéseket. A 165. sz. irat 24. számú melléklete is az I.r. felperes EP0-s csomagból való kizárását támasztotta alá, „4-es nélkül? az EP0-ban” megjegyzéssel, és azzal, hogy az EP3-as csomag piaci értékét (részesedését) két eltérő eredménnyel is szerepeltetve, vagyis az egyikben a ...-re tekintettel, a másikban rá tekintet nélkül.

Az I.r. felperes az ... szerint is EP0-s csomagba tartozó Városliget projekt egyeztetésében a fentiek alapján nem vett (nem vehetett) részt, csak 2002. októberében csatlakozott a második kartellhez, a tenderre benyújtott ajánlatokat már 2002. szeptember 19-én felbontották, az ajánlat elkészítése igen költség- és időigényes volt. A határozat ezért jogsértő a Városliget projekt és a következők miatt a Budaközép projekt kapcsán az I.r. felperes terhére tett megállapítások tekintetében. Az állítólagos e-mailek, amelyekben az I.r. felperes félként szerepelt, nem utalnak a Budaközép projektre, a 33/6. számú irat az esetlegesen a feleket jelző „by” rovatában nem szerepelteti a **1cégcsoport**-nek tulajdonított 4-es kódot. Ugyan helytállóan tartalmazta a határozat, hogy az I.r. felperes elismerte a Budaközép projekt projektlistára kerülését, és azt, hogy az nem került leosztásra a tagok között, de az I.r. felperes soha nem látta ezt a projektlistát, nem vett részt ezen tenderre vonatkozó egyeztetésben.

Megjegyezte, hogy a Tptv. 11. §-a alapján a versenytársaknak bizonyos projektek egymás közti egyeztetésére irányuló közös szándéka valóban elegendő a kartell minősítéséhez, azonban e szándék

mindaddig közömbös, amíg nem alkalmas a verseny hátrányos befolyásolására. Ez utóbbit pedig nem bizonyította az alperes. Hozzátette, hogy az ... által benyújtott e-mailek és táblázatok alapján az **2cégcsoport**-nak (Arevának) kellett volna megnyernie a tendert, azonban a **1Rt** lett a nyertes. Ebből következően bármilyen egyeztetést is terveztek a felek, elégtelen volt ahhoz, hogy bármilyen hatása legyen az érintettek piaci magatartására.

A bizonyítottság hiányára alapított kereseti indokolásában az I.r. felperes azzal érvelt, hogy egyrészt a a határozat kizárólag az ... által benyújtott bizonyítékokra épült, amelyek azonban nem fogadhatók el teljes körűnek és függetlennek, mert azokat vagy az eljárás alá vontak cáfolták, vagy azokat más bizonyítékok nem támasztatták alá, továbbá az ... az engedékenységi politika keretében abban volt érdekelt, hogy az enyhébb elbánás érdekében a lehető legkedvezőtlenebb képet mutassa be versenytársairól. Az általa szolgáltatott táblázatok nélkülözik a szerző és a keltezés feltüntetését, az e-mail üzenetek is kivonatok, inkább telefax másolatnak mint elektronikus levélnek tűnnek. A 165. sz. iratban foglaltakra (amely egyedüli bizonyítékként tartalmazta az 1990-1999 közötti magyarországi projekteket) egyébként sem alapítható volna az alperes jogszerűen a határozatát, mert az előzetes álláspontja közlését követően került benyújtásra, ezért ez súlyos a Tpv. 73. §-ába ütköző szabálysértés, amellyel sérült az I.r. felperes iratok megismeréséhez, védekezéshez való joga. Felsorolt továbbá 11 magyarországi projektet, amelyek esetében az ... nyilatkozatinak hitelessége megkérdőjelezhető, mert ésszerűtlen, hogy a tenderek kiírását követő legkevesebb 2 év (de adott esetben 9 év) elteltével kerüljön a projekt egyeztetésre.

Előadta továbbá, hogy az alperes tévedett, amikor arra a következtetésre jutott, hogy a felek közötti állítólagos egyeztetés a verseny korlátozásának közös céljával elegendő a versenykorlátozó megállapodások tilalmának megsértéséhez a 1991 és 2004. közötti teljes időszakra. Álláspontja szerint a korábbi versenytörvény a Vtv. 14. §-a szerint a pusztán versenyellenes szándék nem volt elegendő a jogsértéshez, igazolni kellett, hogy az adott szándék ésszerű valószínűséggel a gazdasági verseny korlátozását vagy kizárást jelenthette. A 165.sz. iratot nem lehet bizonyítékként figyelembe venni, azonban sem a második projekt lista, sem a CM dátum lista alapján kellő alaposítással nem lehet megállapítani, hogy a felek közötti egyeztetés eshetőlegesen érinthette a magyar piacot, még az esetleges egyeztetések tényleges megtörténtének bizonyítására sem alkalmasak e dokumentumok.

Végül a bírság kiszabása körében kifogásolta, hogy az annak alapjául szolgáló elveket és bizonyítékokat az előzetes álláspont közlését követően kizárólag a versenytanács tárgyalásán ismerhette meg, akkor észrevételezhette. Kifejtette továbbá, hogy a bírság összege megállapításánál nem volt figyelemmel az alperes arra, hogy a tanúsított magatartás egyetlen magyarországi projekt esetében sem befolyásolta ténylegesen a magyarországi versenyt, csupán alkalmas volt rá, így a pusztán alkalmasság és a tényleges piaci hatás közötti különbséget a szankció mértékének tükröznie kellett volna. Az 1990-1999 közötti projektek esetében azon túl, hogy az arra vonatkozó bizonyíték az előzetes álláspont közlését követően került előterjesztésre, azért is aggályos a bírság alkalmazása, mert egyik sem megvalósult beszerzés (visszavont tenderek), a Vtv. viszont megkívánta a versenyre gyakorolt tényleges hatás megjelenését a felelősség megállapíthatóságához. Ugyanakkor törölt vagy ki sem írt projektek nem képezhetnek potenciális árbevétel, így a bírság alapjába nem számíthatók be. A bírság kiszabására vonatkozó táblázat értelmezhetetlen, annak helyessége ellenőrizhetetlen, nem levezethető, hogy a 1990 és 2002. közötti projektek értéke miként került kialakításra, a Budaközépi tendernél pedig tévesen annak felosztását szerepelteti, holott csak egyeztetést állapított meg a határozat. Az I.r. felperes esetében jelentős javára szóló körülményeket nem értékelt, így azt, hogy egyetlen magyar projekt egyeztetésében sem vett részt, utolsóként csatlakozott a második kartellhez és legkisebb piaci szereplő volt a GIS piacon.

A II.r felperes a határozattal szemben előterjesztett keresetében elsődlegesen a határozatnak a II.r. felperesre vonatkozó részében történő hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte, azzal, hogy a befizetett bírság a jegybanki alapkamat kétszerezésének megfelelő késedelmi kamattal növelve kerüljön részére visszafizetésre. Másodlagos kereseti kérelmében a határozat megváltoztatását a vele szemben kiszabott bírság összegének mérsékelése és a különbözetnek a jegybanki alapkamat kétszerezésének megfelelő késedelmi kamattal növelt összege visszafizetése vonatkozásában kérte.

Keresetének összefoglaló indokolásaként kifejtette, hogy:

a határozat a II.r. felperes védekezéshez való jogának sérelme miatt jogszabálysértő, ugyanis nem volt számára biztosított a tisztességes tárgyaláshoz való (Tpvt. 74.§), az iratok azonnali és teljes hozzáféréséhez való (Tpvt. 55.§) jog, és az alperes előzetes álláspontjának felek részére történő kiküldését követően a válaszadáshoz való jog (Tpvt. 73.§), továbbá nem érvényesült az ártatlanság vélelme

az alperes megsértette az indokolásra és a bizonyításra vonatkozó eljárási szabályokat (Áe. 43. §, Tpvt. 73.§), hatáskör hiányában értékelte a helyszíni vizsgálatok során gyűjtött bizonyítékokat (Tpvt. 65/A.§)

az alperes alaptalanul foglalt állást versenyjogi felelőssége kapcsán, és tévesen értelmezte a vállalatcsoportnak a leányvállalatai cselekményeiért való felelősséget

a bírság kiszabása körében is jogsértő a döntés, mert az állítólagos versenyellenes megállapodás időtartamának megállapításában, a II.r. felperes felelősségének értékelésében, továbbá az ... T&D S.A. felelősségének elbírálásában tévedett az alperes.

Keresetének részletes indokolásában előadta, az alperes megsértette az Áe. 2. § (5) bekezdését, mert a II.r. felperes francia társaság, és ugyan magyar ügyvédek útján képviseltette magát, azonban hátrányt szenvedett azáltal, hogy munkanyelvén csak az eljárás iratainak egy részét tették hozzáférhetővé számára. A II.r. felperest csak a 2005. szeptember 27-i levélben értesítették az eljárás megindításáról, csak ekkor került közvetlen kapcsolatba az alperessel, és mindössze öt munkanappal az alperes eljárását lezáró tárgyalás előtt (2005. december 14-én) került abba a helyzetbe, hogy felkészüljön a nyilatkozattételre, ezzel a többi eljárás alá vonthoz képest diszkriminálták, valamint sérült a védekezéshez való joga is a Tpvt. 74. § (1) bekezdése ütközően.

Álláspontja szerint az alperes megsértette az Áe. 26.§-a szerinti kötelezettségét, a II.r. felperes meghallgatásához való jogát, amikor azt a következtetést vonta le és jelenítette meg a határozat 305. pontjában, hogy az ... az alperes által közölt valamennyi iratot átadta a II.r. felperesnek és jóváhagyatott a II.r. felperessel minden alpereshez küldött iratot. Az alperesnek közvetlenül a II.r. felpereshez kellett volna fordulnia, figyelemmel jelen ügyben közte és az ... között fennálló érdekellentétre és arra, hogy II.r. felperes tájékoztatta is az alperest az ... kijelentéseinek félrevezető és valóságot nem fedő voltáról. Kereseti kérelmének ezen pontjánál részletesen megjelölte, hogy a vele szemben fennálló szerződéses kötelezettsége ellenére az ... kizárólag mely iratokat küldte meg részére.

Kifogásolta, hogy ügydöntő jelentőségű, a felperes helyzetét alapvetően befolyásoló iratokhoz, így az ... által szolgáltatott 161. számú dokumentumhoz csak 2006. március 2-án férhetett hozzá. Ezen iratról ugyan elismerte, hogy az a 2005. december 2-i ... beadvány egyik részének (20. rész) tűnik, amelyet meg is kapott, de ezt a körülményt lényegtelennek nevezte. Jelezte, hogy a kereseti kérelmében továbbiakban kifejtettek szerint nem is lehetett volna az értékelésbe bevonni az előzetes álláspont közlését követően küldött iratot.

Sérelmezte, hogy a vizsgálati jelentésről is csak az előzetes álláspont közlésekor értesült és csak ezt követően tudott másolatot kérni, előzőleg az iratok megismeréséhez való jogát korlátozta az alperes, mert abban a hiszemben volt, hogy az ... az iratokat átadta a II.r. felperesnek.

A tisztességes tárgyaláshoz való jog is sérült, mert a végső döntés meghozatalát megelőző tárgyalásra a II.r felperesnek az előzetes álláspontra vonatkozó észrevétele megérkezését követő 2 nappal már sor került, és mivel a tárgyalás napján az alperes döntött is, elképzelhetetlen számára, hogy az írásbeli észrevételét és a tárgyaláson szóban elhangzott nyilatkozatokat hogyan tudta ilyen rövid idő alatt objektíven értékelni a közigazgatási szerv. Az eljárás felveti a hatalommal való visszaélés lehetőségét (lsd. Európai Bíróság C-331-/88. Fedesa ügy), mert a tárgyalás napján történő határozathozatalt a Tpv. 180 napos elintézési határidőre vonatkozó szabályai megsértésének elkerülése célozta, holott indokolt lett volna az eljárás határidejének meghosszabbítása.

Álláspontja szerint az ... által 2005. december 2-án benyújtott iratot az értékelésbe nem lehetett volna bevonni, figyelemmel a közösségi esetjogra (T-191/98, T-212/98 és T-214/98 sz. egyesített ügyek Atlantic Container line AB and Others v Commission), amely szerint ha egy dokumentum nem került megemlítésre a kifogási nyilatkozatban, azt ki kell venni az eljárás iratai közül. A határozat 300. pontjában írt alperesi érveléssel szemben - miszerint a kifogási nyilatkozat az EK Bizottságot köti, míg az előzetes álláspont az alperest nem köti - úgy nyilatkozott, hogy a lényeges és közös a két jogintézményben azok célja, mégpedig tájékoztatás a vállalkozás ellen felhozott megállapításokról és az abból levont következtetésekről. Ebből következően pedig sérti az eljárás alá vont védekezési jogát, ha olyan tények és dokumentumok alapján került sor határozathozatalra, amelyet az előzetes álláspont (kifogási nyilatkozat) nem tartalmazott. E jogsérelem körében összegzésként kifejtette, hogy nem volt elegendő ideje az összes irat észrevételezésére; az ... által 2005. december 2-án küldött irat nem szerepelt az előzetes álláspontban, nem tudható, hogy az alperes az új információkat is tartalmazó beadványt milyen módon kívánta figyelembe venni; a határozat 301. pontjában foglaltakkal ellentétben ezt az iratot valójában nem is észrevételezte, nyilatkozata csak az előzetes álláspontra vonatkozó észrevételeit és azt a körülményt tartalmazta, hogy rövid idő állt rendelkezésére a hivatkozott dokumentum vizsgálatára ezért kérte arra vonatkozóan az előzetes álláspont kiegészítését.

Kifogásolta, hogy mivel nem élvezhette az alperes eljárása alatt a szokásos garanciák mindegyikét a védekezéshez való jog gyakorlása során, ezért megállapítható az ártatlanság vélelmének (Emberi Jogok Európai Egyezménye 6 (2) cikkely és EU szerződés 48. cikkely) megsértése, amely az Európai Bíróság esetjoga alapján a vállalkozásokkal szemben versenyjogi jogsértések miatt indított eljárásban is alkalmazandó (T-22/02 és T-23/02. sz egyesített ügyek Sumito Chemical Co. és Sumika Fine Chemicals Co. vs Európai Bizottság). Ezt támasztja alá a határozat 306. pontja is, amelyben az alperes kifejtette a II.r. felperes eljárás alá vonásának szükségességét (a vizsgálati jelentés azon téves megállapítása miatt, hogy a T&D szektor ... által történő megvásárlása előtti tevékenységéért az Arevát tette felelőssé). Ebből álláspontja szerint nyilvánvaló, hogy az alperes a II.r. felperest már felelősnek tartotta a jogsértésért a meghallgatását megelőzően is.

Az indokolási kötelezettség megsértése körében kiemelte, hogy az alperes nem támasztotta alá, miért nem vette figyelembe a II.r. felperes észrevételét, miszerint a T&D szektor az ... Holdings-tól független, önálló vállalkozás, önálló felelősséggel, amely felelősség a részvényátruházási szerződéssel az ...-ra szállt. Az alperes nem indokolta meg miért mellőzte ezen okok, illetve a vizsgálati jelentésnek kizárólag az ... felelősségét megállapító állításai figyelembe vételét, továbbá elmulasztotta a vállalkozás felelősségének meghatározásául szolgáló jogalap feltüntetését.

Álláspontja szerint az alperes döntése az EK esetjogot jogsértően értelmezte az anyavállalatnak a leányvállalatiért viselt felelőssége kérdésében, ugyanis a határozatban is hivatkozott C-286/98. sz. Stora v. Bizottság ügyben hozott ítéletből az alperesivel ellenkező következtetésre is eljuthat a jogalkalmazó, miszerint ha kimutatható közgyűlési jegyzőkönyvek, belső - különösen - döntéshozatallal kapcsolatos dokumentumok alapján, hogy egy vállalatcsoport leányvállalata az anyavállalattól függetlenül döntött saját piaci cselekményeiről, anélkül, hogy pusztán az anyavállalat által adott utasításokat hajtaná végre, akkor a versenyellenes cselekményekért való felelősség kizárólag a leányvállalatot kell, hogy terhelje. E tekintetben kiemelte, hogy az alperes bizonyítási kötelezettségének sem tett eleget, mert nem ismertetett bizonyítékot arra nézve, hogy a II.r. felperesnek a T&D szektor önállóságára, önálló felelősségére vonatkozó állításával ellentétben miért a II.r. felperes felelős a T&D szektor leányvállalatai helyett.

A felelősség téves értelmezése körében kifejtette továbbá, hogy jogutód vállalkozás kérdése fel sem merülhet ez esetben. A T&D szektor vállalkozásnak volt tekinthető a kezdetektől, de annak eleinte nem volt önálló személyisége, csak a feltételezett jogsértés folyamán nyerte el önálló személyiségét, T&D Holding Etranger S.A. néven bejegyezték, amikor az ... Holdings tulajdonában volt, majd átruházásra került az ...-nak, de mindvégig ugyanaz a vállalkozás maradt csak a neve változott. Mivel a Tpv. 11.§ és az EU szerződés 81. cikke is vállalkozásról és nem jogi személyiségről szól a kartelltilalom körében, megállapítható, hogy egy társaság divíziója is felelős lehet versenyjogi jogsértésért, még akkor is, ha nem rendelkezik jogi személyiséggel. Megjegyezte a II.r. felperes, hogy ugyanakkor bírság kiszabásának címzettje csakis jogi személyiséggel rendelkező társaság lehet.

Álláspontja szerint a következőkben részletezettek szerint a T&D szektor a II.r. felperestől önálló, elkülönült szervezeti struktúrával és gazdasági céllal rendelkezett, tehát a hivatkozott cikkelyek szerint vállalkozásnak minősült, jogi személyiségének elnyerését követően minden vagyontárgya, jogosultsága és kötelezettsége a T&D Holding Etranger S.A. nevű vállalkozásban összpontosult, amely nevét ... T&D Holding S.A.-ra változtatta, tehát ez utóbbi cég az, amely olyan önálló személyiséggel bíró vállalkozásnak tekinthető, és bírságolás alá vonható. A II.r. felperestől függetlenül működő T&D szektor létezésének alátámasztásául részletezte a kereseti kérelem a szektor szervezeti felépítését, a döntéshozatal mechanizmusát, amelyből álláspontja levezethető, hogy az iratok szerinti projektek egyike sem tartalmazott olyan kritériumot, amely a II.r. felperesi társasági vezetés jóváhagyását igényelte volna. Hivatkozott továbbá a Peter Morawek és Eke István alkalmazottak nyilatkozataira (54. és 56. sz. iratok), amelyek szerint szektoron belül történt a jóváhagyás, az anyavállalat nem avatkozott be, a Városliget projekt esetében is a döntés az ... Hungária Kft. szintjén történt. Ebből következően nézete szerint nincs bizonyíték a II.r. felperes vagy menedzsmentje részvételére a feltételezett kartellezésben. Kifejtette, hogy az állítólagos jogsértés az ...-val kötött részvényátruházási szerződést követően is folytatódott, amely jelzi, hogy a T&D szektor a II.r. felperestől, az ... Holdings-tól függetlenül működött. Végül megjegyezte, hogy az a körülmény, amellyel az alperes az ... felelősségének 2004. január 9. napjával történő kezdetét indokolta, - miszerint az azt megelőző korlátozott irányítási jogai nem jelentik azt, hogy ténylegesen bele is tudott szólni az üzleti döntésekbe, vagyis árajánlatok érdemi értékelésébe - a II.r. felperes szerint a maga és a T&D szektor közötti viszonyt is jellemezte.

Mindebből következően a II.r. felperes szerint a T&D Holding Etranger S.A.-t, jelenlegi nevén az ... T&D Holding S.A.-t terhelte egyedüli felelősség a T&D szektor értékesítése előtt és után folytatott jogsértő magatartásért is, ezért II.r. felperes felelősségének megállapítása tévedésen alapult.

Az eljárásjogi jogsértések körében végül kiemelte, hogy az alperes a 2004. június 28-i 2004.G.Koll.XVI.G.48/2. számú, a helyszíni vizsgálatok lefolytatását engedélyező bírósági végzésben megjelölttől eltérő, szélesebb tárgyban folytatott vizsgálatot (a bírói engedély a 170 kV-

nál nagyobb feszültségű gázszigetelésű kapcsoló berendezések piacára szolt, míg a vizsgálat a 70 kV-nál nagyobb feszültségű gázszigetelésű kapcsoló berendezések piacára vonatkozott), amelyet a vélhető elírás felismerése után sem javítottatott, ezért az eljárási szabályok megsértésével szerzett helyszíni vizsgálatokból származó bizonyítékok - bírói jóváhagyás hiányában - jogosulatlanul kerültek felhasználásra.

Másodlagos kereseti kérelmének részletes indokainál kifejtette, hogy a kartell folyamatosságát az alperes kizárólag az ... által szolgáltatott bizonyítékok alapján kívánta alátámasztani, továbbá a 161.számú irat nem bizonyította, hogy 2000-2001-ban a tervezett találkozók le is zajlottak volna, ezért az ... mint a kartellban részvétellel érintett cég beismerése, - amelyet hasonlóan eljárás alá vont vállalkozások vitattak- , nem lett volna elfogadható elégséges bizonyítékként, mert más bizonyítékok azt nem támasztották alá, ahogy ez az elv EK esetjogában is megjelent (T-67/00, T-68/00 és T-78/00 JFE Engineering ügy). Ebből következően a többi eljárás alá vont nyilatkozatát, miszerint az első kartell befejeződött 1999/2000-ban és 2002-ben új kartell kezdődött, el kellett volna fogadni és az elévülésre figyelemmel 1991-1999. közötti cselekményeket nem lehetett volna vizsgálni és szankcionálni.

A II.r. felperes bíróság kiszabása alapjául szolgáló pontozást is vitatta, álláspontja szerint az alperes nem indokolta meg kellően, hogy miért sújtotta a II.r. felperest hátrányosabban más résztvevőkhöz képest, különösen az ...-hoz képest. Fenntartotta ugyanis, és a bíróság csökkentésének indokaként kérte figyelembe venni azon érvelését, miszerint a T&D szektor II.r. felperestől elkülönült és a Aeva-nak való eladásával csak neve változott.

A határozattal szemben előterjesztett keresetében a III.r. felpereselsődlegesen a határozat hatályon kívül helyezését kérte, azzal, hogy az eljárást szüntesse meg a bíróság a III.r. felperessel szemben a jogsértő magatartás hiánya miatt, és kötelezze perköltség megfizetésére az alperest. Másodlagos kereseti kérelmében a határozat megváltoztatását a terhére megállapított jogsértés időtartamának és a vele szemben kiszabott bíróság összegének csökkentése vonatkozásában kérte, perköltségigénye mellett.

Keresetének összefoglaló indokolásaként kifejtette, hogy:

az alperes megsértve az Áe. 26.§-ában foglaltakat a tényállást nem tisztázta kellőképpen, ellentmondó, hitelességükben megkérdőjelezhető bizonyítékok alapján tévesen állapította meg a tényállást és abból jogsértően jutott a III.r. felperes felelősségét megalapozó megállapításra, nem került bizonyításra, hogy vállalkozása munkatársai GIS-projekttel kapcsolatos találkozókra részt vettek volna, ott magyarországi projektekről is szó lett volna,

jogsértő, miszerint alperes előzetes álláspontjának felek részére történő kiküldését követően alpereshez került bizonyítékok is a határozat alapjául szolgálhattak, ezzel kapcsolatban, különösen a bíróság kiszabásának alapjául szolgáló szempontok tekintetében a védekezéshez való jog is sérült (Tpvt. 73.§),

mivel nem bizonyított, hogy az állítólagos kartell a magyarországi piacot is érintette volna, nem alátámasztott az alperes hatásköre sem, és ezen túlmenően nem álltak rendelkezésre bizonyítékok a versenykorlátozó megállapodás megvalósulására sem a magyarországi piacot nézve,

a bíróság kiszabása körében is jogsértő a döntés, a szankció eltúlzott, egyrészt az alperes nem is állapíthatott volna meg 14 évre visszamenően potenciális árbevételt, amikor 2002. előtt egyetlen magyarországi projekt sem valósult meg, a magyar piacon ténylegesen versenyre gyakorolt hatás nem érvényesült, másrészt a határozatból és az ahhoz csatolt táblázatból sem derül ki milyen módon történt a meg nem valósult projektek esetében az árbevétel meghatározása.

Keresetének részletes indokolásában előadta, az alperes megsértette a tényállás-tisztázási kötelezettségét, elismerte a határozat 294. és azt követő pontjaiban, hogy megállapításait kizárólag az ...-tól beszerzett információkra és iratokra alapította, holott ezek csak akkor lennének elfogadhatók, ha az ... mint versenytárs kijelentéseinek valóságtartalmát más bizonyítékok is alátámasztanák. Utalt arra, hogy az alperesi megállapítással szemben az ...-nek sokkal inkább az lehetett a célja a bejelentésével, hogy a versenytársak jövőbeni piaci működését ellehetetlenítse, mert amennyiben a versenyjogi jogsértés megállapítása és a bírság velük szemben jogerőssé válik, közbeszerzési eljárásban való részvételüket 5 évre kizárja.

Álláspontja szerint a bizonyítékok hitelt érdemlősége önmagában, az ...-tól mint versenytárstól való származásától függetlenül is megkérdőjelezhető. Álláspontja szerint nincs hitelt érdemlő bizonyíték a III.r. felperesnek sem a Városliget projektben, sem a Budaközép projektben való részvételére.

A Városliget projekt kapcsán az alperes annak ellenére a projektlisták alapján bizonyítottan vette az egyeztetés tényét, hogy határozatában elismerte: a megbeszélések időpontja nem ismert. Ezzel szemben nézete szerint a projektlistákon kívül semmi sem bizonyítja az állítólagos egyeztetést, az ... által becsatolt táblázatokról nem sikerült hitelt érdemlően igazolni, hogy azok mikor készültek, ki készítette azokat, kinek a részére, mikor és hol, milyen célból és kik kapták meg azokat. Megjegyezte, hogy készülhettek a folyamatban lévő eljárás céljára is.

Ugyancsak az ...-tól származó, Budaközép projektre vonatkozó e-mailek sem felelnek meg az e-mailek szokásos formájának, nem tartalmazzák a feladó, a címzett, a küldés időpontjának megjelölését, így nem igazolt, hogy ezek valóban elküldött e-mailek voltak. Különösen fontos tisztázni ez utóbbi körülményt, mert ezek az elektronikus levelek egyetlen érintett cégnél sem voltak fellelhetőek. Nem igazolt, hogy a III.r felperes ezeket ténylegesen megkapta, vagy ezekre válaszolt volna. Kiemelte, hogy az e-mailek egy része olyan időpontban született, amikor a Budaközép-projektet a kiíró ELMŰ már visszavonta, amely a pályázói kört nem tájékoztatta az új pályázat jövőbeni kiírásáról. Megjegyezte továbbá: az alperes eltekintett az e-mailek reprodukálásától, bár - elismerten - azok csak másolatok, és az eljárás résztvevői részére az eredetijük nem vált ismertté.

A Városliget projekttel kapcsolatban kiemelte, hogy az alperes a projektlistáktól függetlenül is bizonyítottan látta az egyeztetés tényét arra hivatkozással, miszerint az **2cégcsoporton** kívül a többi állítólagos kartelltag ajánlatát érvénytelennek minősítették, vagyis szándékosan nyújtottak be érvénytelen ajánlatot. Ezzel szemben úgy érvelt, hogy egyrészt az ajánlat kidolgozására jelentős időt és költséget fordított, amely gazdaságilag teljesen értelmetlen lett volna, ha valóban létezett egy, a III.r. felperes részvételével az **2cégcsoport** javára szóló megállapodás, másrészt nemcsak az állítólagos kartelltagok ajánlata lett érvénytelen, hanem pl. az OVIT-é is, akivel szemben a megállapodásban való részvétel lehetősége fel sem merült.

A Budaközép projekt kapcsán továbbá előadta, hogy az a közbeszerzési eljárás végül egyáltalán nem az állítólagos megegyezés szerint végződött, mivel ezt a pályázatot az **2cégcsoport**-nak kellett volna megnyernie, mégis a III.r. felperes adta a legjobb ajánlatot. Álláspontja szerint ez is ellenbizonyítékul szolgál az esetleges jogsértő magatartás vonatkozásában.

Hivatkozása szerint a III.r. felperes azon kijelentéseit, miszerint a résztvevők piaci ismereteit megosztó, elsődlegesen ázsiai és afrikai térséggel kapcsolatos egyeztetéseknek magyarországi projektek sohasem képezték tárgyát, az alperes semmilyen bizonyítékkal nem tudta megcáfolni. Saját munkatársai nyilatkozatai e tekintetben egybeesnek a többi eljárás alá vont vállalkozás képviselőinek előadásával. E körben utalt egyrészt az ... 76. szám alatt csatolt beadványára,

amelyben a képviselő úgy nyilatkozott, a 2004. április 29-i irat 13. számú melléklete szerinti lista adatainál nem tud részletesebb információt adni, hogy melyik üléseken volt szó magyarországi projektekről, másrészt idézte az ... jogi képviselőjének 86/4. számú dokumentum szerinti kijelentését, miszerint a munkavállalók nem emlékeznek arra, hogy magyarországi projektekről volt-e szó ezen megbeszélések bármelyikén.

A védekezéshez való jog sérelme kapcsán kifejtette, hogy az ... által 2005. december 2. napján becsatolt, az alperes által - mellékletek nélkül - 2005. december 6. napján részére megküldött igen terjedelmes bizonyító anyagot nem lehetett volna figyelembe venni a határozathozatalnál, mert az az előzetes álláspont megküldését követően érkezett, és így annak értékelése elmaradt a Versenytanács részéről, az abból levont alperesi következtetések ismeretének hiányában viszont a III.r. felperes nem készülhetett fel védekezésére.

E körben további eljárási jogszabálysértésként nevezte meg, hogy a bírság alapjául szolgáló értékek meghatározásával kapcsolatban sem tartalmazott adatot az előzetes álláspont, ezzel kapcsolatban csak a 2005. december 2-i tárgyaláson kapott kézhez egy táblázatot, amelynek elemzésére, áttanulmányozására kellő idő és ismeret hiányában nem volt lehetőség.

A védekezéshez való jog sérelme kapcsán kiemelte továbbá, hogy a bizonyítékok számozása az eljárás résztvevői számára nehezen azonosíthatóan történt, valamint egy részük - pl. az ... 2005. december 2-i beadványának 18. sz. melléklete, amely állítólagosan az e-mailek technikai reprodukálásával és így azok hitelességével kapcsolatos dokumentum - üzleti titokra hivatkozással nem vagy csak részben volt megismerhető.

Másodlagos kereseti kérelmének részletes indokai között előadta, hogy a bírság kiszámítása alapjául szolgáló, éves alapösszeg kiszámítása és a jogsértés időtartamaként figyelembe vett 4 év meghatározása jogsértő a következők szerint.

Az alperes 2001. július 1-től 2004. április 30-ig terjedő időszakra állapította meg terhére a jogsértést, azonban a kezdő időpont megjelölése iratellenes. Semmilyen bizonyíték nem támasztotta alá, hogy a III.r felperes 2001. nyarán visszatért volna a kartellbe; továbbá 2001. május és 2002. júliusa közötti időszakra ülés tartására vagy jogsértő magatartásra vonatkozó bizonyíték nem merült fel az alábbiak szerint. A Dunaferr projektről az ... 165 sz. irat 47. oldala szerinti nyilatkozata megállapította, hogy 2001. április 5-én tartottak ülést - amikor III.r. felperes az alperes által is rögzítetten nem volt tag -, majd 2002. áprilisra halasztották az egyeztetést, de ez utóbbi ülésre bizonyíték nem merült fel, a Dunaferr projektet egyébként is törölte a megrendelő. A hivatkozott 165. sz. beadvány 1., 2., 6., 13., 23., és 24. mellékletei és annak 33-37. oldala szerinti táblázatok alapján 2001-ban nem, hanem legkorábban is csak 2002. július 3-án kerülhetett volna sor bármiféle egyeztetésre. Megjegyezte, hogy nem bizonyított, miszerint az állítólagos ülés magyarországi projektet érintett volna. Ez utóbbtól eltekintve is, összességében megállapítható, hogy a III.r. felperes visszatérése után legkorábban akkortól határozható meg a jogsértő magatartás, amikor tevékenysége magyarországi piacot érinthetett, és ez a fentiek alapján nem történhetett korábban, mint 2002. július 3., vagyis ez lehetne a legkorábbi kezdő időpont a vonatkozásában.

Az alperes a fentiekkel szemben 2001. július 1- 2004. április 30. közötti időszakkal és 4 évvel számolt, III.r. felperes szerint feltehetően a megkezdett naptári éveket vette alapul és minden kezdett naptári évet egész évnak vett figyelembe. Sérelmezte, hogy ezáltal az évek számítása nem felel meg sem a Tpv. 78. § (2) bekezdésében foglalt, sem a GVH elnöke és a Versenytanács elnöke által 2/2003. számú közleményben kiadott szempontoknak. Utóbbi csak arra utal, hogy a megkezdett évet

egész évnek kell figyelembe venni, de nem tartalmaz rendelkezést arra, hogy ezen naptári évet ért, vagy a ténylegesen folyamatosan eltelt éves időtartamot. A ténylegesen eltelt időszak ugyanis a III.r. felperes esetében az alperes által meghatározott kezdő időpont (2001. július 1.) figyelembe vétele esetén is kevesebb mint 3 teljes év, amely a fenti közlemény III.r. felperes szerinti értelmezésében legfeljebb 3 teljes év megállapítását teszi lehetővé.

A jogsértés III.r. felperes szerinti kezdő időpontjával számolva pedig 2002. július 3. - 2004. április 30. közötti időszak alapján a fenti értelmezés szerint ténylegesen kevesebb mint 2 teljes év állapítható meg, és legfeljebb 2 év vonatkozásában lett volna elmarasztalható a III.r. felperes.

A bírság éves alapösszegének meghatározása is jogsértő az álláspontja szerint. Vitatta, hogy a releváns forgalmat, - amelyet a kartell által elérhető éves potenciális árbevételként határozott meg az alperes -, miként lehet 14 évre visszamenően kiszámítani akkor, amikor 2002. előtt gyakorlatilag egyetlen projekt sem valósult meg, a magyar piacon ténylegesen versenykorlátozó hatás nem érvényesült; miként lehet 2003-2004. évi projektek értékei alapján 15 évi időszakra visszamenően reális forgalmi értékeket megállapítani; hogyan lehetséges külföldi adatok alapján készíteni forgalmi érték számításokat. Kifogásolta, hogy az alperes nem tette közzé, hogy a meg nem valósult projektek esetében miként történt a bírság alapjául szolgáló állítólagos árbevételek meghatározása.

Mivel a fentiek alapján a III.r. felperes esetében a releváns forgalmat legfeljebb csak a Városliget és a Budaközép projekt értékeinek számítása alapján lehetne megállapítani, kikalkulálta és a keresetlevélhez F/2. szám alatt csatolta a bírság levezetését. A kartell 14 éves működése alapján érintett projektek együttes becsült értékét, és annak egy évre átlagosan jutó 632.142.857,- Ft-os határozat szerinti értékét el is fogadva, számításai szerint a 2 éves jogsértés alapján 40.457.173,- Ft bírság összeg jöhet szóba, szemben az alperes által 4 éves időtartamra kiszámított 80.000.000,- Ft-os szankcióval.

Számítást csatolt, miszerint amennyiben a III.r. felperes esetében csak a Városliget és a Budaközép projekt lenne figyelembe vehető, a 2 éves időtartamra számítva ez 43.200.000 Ft bírságot eredményezne.

Végül kifejtette, hogy fenntartja azon álláspontját, miszerint egyik projekt esetében sem ismeri el felelősségét, de ettől eltekintve is legfeljebb csak az egy megvalósult közbeszerzés, a Városliget kapcsán kerülhet szóba tényleges piaci hatás, amely alapján számításai szerint legfeljebb 20.800.000 Ft bírság kiszabása merülhetett volna fel.

Az alperes érdemi ellenkérelmében az I-II-III.r. felperesek keresetének elutasítását és a felperesek perköltségben való marasztalását kérte a következők szerint.

Az I.r. felperes kereseti kérelmében foglaltakra a kartell folyamatosságát vitató állásponttal szemben fenntartotta a határozatában foglaltakat. Álláspontja szerint az ... által szolgáltatott bizonyítékok együttesen támasztják alá a kartell folyamatosságát, és az a körülmény, hogy az I.r. felperes az iratokból ezzel ellentétes következtetést vont le, még nem jelenti a határozat iratellenességét. Véleménye szerint nem lehet „első kartell” és „második kartell” megkülönböztetést tenni, egyébként sem utal semmilyen információ sem a Reyrolle, sem az I.r. felperes kartellból való kilépésére, ezért önmagában az a tény, hogy az I.r. felperes mikor szerzett irányítást egy olyan vállalkozás felett, amely mindaddig a kartell tagja volt, a kartell folyamatossága szempontjából lényegtelen. Az irányításszerzés időpontja nem a kartell folyamatossága miatt, hanem azért fontos, mert a Reyrolle felelőssége 1998-ig állapítható meg, ellene viszont az elévülési szabályok miatt eljárás nem volt indítható. Hangsúlyozta, hogy nem helytálló az I.r. felperesnek az Európai

Bizottság „Ipari gázok és gyógyászati gázok” (Case COMP/E-3/36.700) ügyében hozott határozatra hivatkozása, mert abban a Bizottság saját határozata szerint nem rendelkezett megfelelő bizonyítékkal arra, hogy egy adott időszak tekintetében a folyamatos jogsértést megállapítsa, ezzel szemben az alperes elegendőnek tartotta a rendelkezésére álló bizonyítékokat a folyamatosság alátámasztására.

Kiemelte, hogy egy adott időszakban így a I.r. felperes által hivatkozott 1999-2001. években szóba jöhető projektek száma, összehasonlítva a megelőző vagy azt követő időszak adataival önmagában a jogsértés megállapíthatóságát nem befolyásolja, a projektek konkrét körülményei, tényleges formái a megállapodás hatásával összefüggésben, de a szankcionálás körében értékelhetők.

Ezzel összefüggésben a kartell magyarországi versenyre gyakorolt hatása kapcsán az alperes kiemelte, hogy a kartell sajátos működési mechanizmusa alapján - miszerint az elérni kívánt piaci részesedések nem egy-egy országra, hanem térségre (pl. Európa) lettek megállapítva és Magyarország ebből következően e térség részeként volt az egyeztetés tárgya - a jogsértés szempontjából nem mentő körülmény, ha az I.r. felperes az irányításszerzést követően ténylegesen csak szaúd-arábiai projekt elosztásában vett részt. Álláspontja szerint ugyanis, ha a kartell folyamatosan fennállt, akkor az I.r. felperes közvetve valamennyi, a kartell elé került projekt egyeztetésében részt vett, beleértve azokat is, amelyek iránt nem mutatott érdeklődést. Az I.r. felperesnek a 2001-ig kartell elé került két magyarországi projekt (1380 Borsodchem és 1375 Dunaferr) esetében akkor is viselnie kell a felelősséget, ha ezekről közvetlenül nem folytatott egyeztetést. Ezen okfejtés alapján az EP0-ás projektsomagban szerepelt Városliget projekt kapcsán is fennáll az általános felelőssége, az alperes a közvetlen bevonás hiányát elfogadva, ezt a körülményt csak a szankció kiszabása körében értékelhette. A felelőssége a Budaközép projekt esetében is fennáll, mert még ha közvetlenül nem is vonták be az előzetes egyeztetésbe, annak eredményéről tudomást kellett, hogy szerezzen, hiszen az I.r. felperes elindulhatott és el is indult a közbeszerzési eljáráson, és amennyiben nem tájékoztatták volna az elosztás kimeneteléről az az egész egyeztetés értelmét („nyertes” kiválasztását) megkérdőjelezte, vagy veszélybe sodorta volna. Sokkal inkább elfogadhatóbb az alperes szerint, hogy az I.r. felperes tudott az EP0-s projektsomag létezéséről.

A bizonyítékok hitelt érdemlősége kapcsán fenntartotta a határozat „eljárási kifogások” címszó alatt kifejtett álláspontját. Ellenkérelmében csak azt emelte ki, hogy a folyamatos és folytatódólagos egyeztetést igénylő magatartás esetében nem szükséges minden egyes magatartási elemre (projektre) külön-külön bizonyítania, hogy történt-e megállapodás, az mely tagok között, hogyan folyt vagy csak összehangolt magatartás valósult meg, így az I.r. felperes milyen konkrét egyeztetésekben vett részt közvetlenül, mert önmagában a versenyjogi felelősséget megalapozza, miszerint az I.r. felperest is magában foglaló kartell elé folyamatosan kerültek és kerülhettek magyarországi projektek. Rögzítette, hogy egyébként az I.r. felperes 4 magyar projektben való érintettsége fennállt 1998-tól kezdve, elismerte a GQ-megállapodáshoz való csatlakozását, a fentiek alapján tudomása volt 2 magyarországi projektről, és további 2 magyar projekt a kartelltagsága alatt került a kartell elé.

Az alperes álláspontja szerint az elosztás szándéka a döntő a versenyjogi tilalomba ütközés szempontjából, a felelősség a kiírt, de visszavont vagy a végül ki sem írt, de terv formájában a kartell tudomására jutott projektek esetében is fennáll.

Ezzel együtt az alperes megjegyezte, hogy vizsgálata a kartell magyarországi hatásaira terjedhetett ki, de azt is figyelembe kellett vennie, hogy Magyarország nem alkotott a kartell számára önálló

piaci egységet, a magyar projektek más országokhoz tartozó projektekkel együttesen, projektsomagok részeként kerültek felosztásra.

A bírság kiszabása körében kifejtett I.r. felperesi érvekkel szemben úgy foglalt állást, hogy az előzetes álláspontnak nem kötelező eleme az annak meghatározásával összefüggő körülmények megjelenítése, ezt a határozatban kell kifejtenie, ahogy meg is tette.

A bírság kiszámítása során figyelembe vette, hogy a felosztás tényét ténylegesen csak a projektek egynegyede esetében lehetett megállapítani, ugyanakkor a még kiírásra sem került projektek is befolyásolták a kartell és ezen keresztül az érintett piac működését, mert mindaddig amíg véglegesen törlésre nem kerültek, a kartelltagok beleszámították egymás piaci részesedésébe, illetve az az egyeztetést más módon is befolyásolhatta.

Végül megjegyezte, hogy a bírság levezetésére szolgáló táblázatot a tárgyaláson a felek elé tárta, lehetőség volt annak észrevételezésére. Hivatkozása szerint valóban nem vette figyelembe az I.r. felperes ténylegesen alacsony piaci részesedését, mert az érintett termékek kivétel nélkül közbeszerzési eljárások keretében kerülnek értékesítésre, és az azokon való nyereség esélyeit normális körülmények között nem a vállalkozás méretei, hanem az ajánlat műszaki-gazdasági tartalma és ára befolyásolják elsősorban.

A II.r. felperes kereseti kérelmében foglaltak kapcsán elsődlegesen kiemelte, hogy az eljárási kifogások egy részére már határozatában reagált, ezért azokat továbbra is fenntartja.

Álláspontja szerint a II.r. felperes védekezéshez való joga nem sérült, egyrészt az eljárásban magyar jogi képviselők képviselték, ezért nem terhelte valamennyi ügyirat francia nyelvre való lefordításának kötelezettsége, másrészt a II.r. felperes keresetének 4.14. pontjában hivatkozott néhány hónap (amely az eljárásba való bevonása és a határozathozatal között eltelt) elegendőnek kellett, hogy legyen a védelem előkészítésére. Ezzel összefüggésben kiemelte, hogy nem sértette meg az alperes a II.r. felperes ártatlanság vélelméhez való jogát sem, ugyanazokat a garanciális jogokat biztosította neki, mint a többi eljárás alá vont számára, egy kivétellel, ugyanis - adminisztrációs hiba miatt - a vizsgálati jelentést késve továbbította a cégnek. A védekezési jog szempontjából azonban nem is a vizsgálati jelentés, hanem az előzetes álláspont volt a fontos momentum, ugyanis a vizsgálati jelentés felhasználása esetén azt az előzetes álláspontban illetve az érdemi határozatban kell megjeleníteni, ezért ami ellen az eljárás során védekezni kell, az az előzetes álláspont és nem a vizsgálati jelentés. Az előbbi pedig az ahhoz csatolt dokumentumokkal együtt ugyanazon időpontban kapta kézhez az II.r. felperes, mint a többi eljárás alá vont: több mint 5 héttel a tárgyalás hatánapja előtt.

Véleménye szerint nem sértette meg az indokolási kötelezettségét sem, mert a fentiek miatt nem kellett megindokolnia, hogy miért tért el a határozatában a vizsgálati jelentésben foglaltaktól, az nem kötötte.

Az indokolási kötelezettsége arra terjedt ki, hogy miért a II.r. felperest teszi felelőssé az **2cégcsoport** T&D szektorának korábbi (az ... irányításszerzése előtti) időszakában kifejtett jogsértő magatartásért, amelyet meg is tett. Ehelyütt kiemelte, hogy versenyjogi szempontból közömbös: az átadott divízió konkrétan milyen vállalati formába lett szervezve, illetve szektor mekkora önállóságot élvezett korábban az **2cégcsoport** vállalatcsoporton belül, mert kizárólag annak van jelentősége, hogy a vállalatcsoport mint önálló jogi személyiség a szektor eladása után is megmaradt, ezért a vállalatcsoportba korábban beletartozó részleg versenyjogsértő magatartásáért felelőssé tehető.

A C-286/98. sz. Stora v. Bizottság ügyből az II.r. felperes téves következtetést vont le. Az ügyben született határozat éppen azt taglalja, hogy a leányvállalat önállósága még nem zárja ki, hogy a cselekedeteiért az anyavállalat legyen felelős. A jogutódlás jogelvének közösségi jogi gyakorlata is azt mutatja, hogy ha a cselekményekért felelős jogi személy továbbra is létezik, nem lehet felelősségre vonni egy másik vállalkozást az általa megszerzett vállalkozások azon cselekményeiért, amelyeket a vállalkozások megszerzése előtt követtek el. Álláspontja szerint ezen jogelv alkalmazása szükségtelenné teszi annak vizsgálatát, amelyet a II.r. felperes kifogásol, nevezetesen, hogy a T&D szektora a döntéshozatal szempontjából mennyire volt független az anyavállalattól. Megjegyezte, hogy a II.r. felperesi kereset 9.26/c. pontja maga is tartalmazza, hogy az anyavállalatok átnéztek bizonyos tenderajánlatokat, ha azok meghaladtak egy bizonyos küszöböt vagy nagyobb kockázatot jelentettek, ezért az **2cégcsoport** T&D divíziója függetlenségének is lényeges korlátai voltak.

Az eljárási szabálysértések körében az utólagos bírói engedély hiányára vonatkozó érveléssel szemben úgy nyilatkozott, hogy annak szükségességét a Tptv. 2005. november 1-től hatályos szakasza írta elő, míg a helyszíni szemlére több mint egy évvel ezt megelőzően került sor.

A bíróság kiszabása körében előadta, hogy a II.r. felperes a többi szankcionált vállalkozással szemben azért kapott 5 helyett 10 pontot, mert titkári feladatokat is ellátott a kartellen belül.

Az iratokhoz való hozzáférés és a dokumentumok megismeréséhez való jog sérelmére vonatkozó II.r. felperesi állítással szemben (amellyel a II.r. felperes vitatta az ... azon kijelentését, hogy az **2cégcsoport** Holdings megismerhette az alperes által a többi eljárás alá vontnak átadott iratokat) úgy nyilatkozott, hogy a II.r. felperes elleni bizonyítékait szinte kivétel nélkül az ...-tól kapta, az ... nyilatkozatait csak a felelősség kezdete szempontjából vette figyelembe. Utóbbi megállapítással kapcsolatban a II.r. felperes is kifejtette álláspontját.

Végül e körben kifejtette, hogy a II.r. felperes más sokadszor kifogásolja, miszerint a 161. sz. irathoz nem jutott hozzá. Az alperes szerint a II.r. felperes ezt az iratot, - amelyet előzetes állásponttal együtt meg kellett, hogy kapjon - egyszerűen összekeveri az ... 2005. december 2-i beadványával, amelyet viszont az eljárást megindító (eljárásba bevonó) határozattal vagy pedig az előzetes állásponttal együtt kézhez kaptak az eljárás alá vontak.

A III.r. felperes kereseti kérelmében foglaltakra előadta, hogy nem kétséges, hogy az ... bejelentését az abból származó piaci előny is motiválta, azonban két fontos körülményt figyelmen kívül hagyott a III.r. felperes. mégpedig, hogy az engedékenységi megállapodás az azzal élő vállalkozás számára kockázatot is jelenthet, ha nem szolgáltat kellő bizonyítékot, a jogsértés mellett bírságot is, másrészt e megállapodás nem zárja ki a kartell más tagjainak az együttműködését a bíróság elengedése vagy mérséklése céljából. Jele esetben ugyan ez nem fordult elő, azonban az ... bizonyítékain kívül a **1cégcsoport** is szolgáltatott adatot, mégpedig elismerte a GQ-megállapodás létezését, és abban való részvételét.

A III.r. felperes részvételére - álláspontja szerint - elegendő bizonyítékul szolgáltak a Városliget és a Budaközép projekt nyilvánvaló egyeztetésére vonatkozó dokumentumok, az egyeztetés eredményeit tükröző projektlisták, valamint egyeztetésre utalnak a Budaközép projekttel kapcsolatos e-mailek is. AZ ... közlésén túl, miszerint 1999. szeptemberi kilépése után 18 hónappal csatlakozott ismét a III.r. felperes, a kartell folyamatos tevékenység dokumentált a 2002. március 25-i keltezésű projektlista alapján is. (STATUS DATE fejcímű oszlopaiba szerepelnek az egyes projekteket utoljára tárgyaló kartell-találkozók dátumai 2000. és 2002. közötti időszakban)

Az eljárási jogszabálysértésekre vonatkozó III.r. felperesi előadásra akként nyilatkozott, hogy az abban foglaltakat a III.r. felperes már a közigazgatási eljárásban is előterjesztette, a határozat „eljárási kifogások” részében erre is kitért, ezért ellenkérelmében az ott írtakat változatlanul fenntartja.

A bírság alapjául szolgáló szempontok előzetes álláspontban való közlésének hiányára vonatkozó felperesi érvelésre válaszként visszautalt ellenkérelmének azon indokára, amelyet I.r. felperes azonos kifogása kapcsán adott.

A bizonyítékok beazonosításának nehézségeit illető, keresetben foglalt érvek kapcsán kifejtette, hogy mindent megtett, hogy az előzetes álláspontban hivatkozott bizonyítékok az ügyfelek számára azonosíthatók legyenek, ennek ellenkezőjét egyébként egyik ügyfél sem észrevételezte a közigazgatási eljárásban. Utalt arra, hogy az üzleti titok védelme érdekében valóban korlátozott az iratok megismerésének joga, azonban ezek között a dokumentumok között nem voltak olyanok, amelyekre a határozatát alapította volna, így nem sérült az ügyfelek védekezéshez való joga. Az e-mailek fizikai reprodukálásával kapcsolatban pedig úgy nyilatkozott, hogy elegendően hitelesnek tartotta az ... által becsatolt e-mailek másolati formáját, ezért nem volt szükség azok fizikai reprodukálhatóságára vonatkozó ... közlés ellenőrzésére.

Végül a bírság kiszabása körében előadta, hogy a III.r. felperes esetében a kartelltagság időtartamát a fent kifejtettek alapján 2001-től számította 2004-ig, a megkezdett évek számából adódóan használta a 4-es szorzószámot.

Álláspontja szerint a bírság alapösszegének kiszámítását megfelelően indokolta. Mivel sem a Tpv. 78.§-a, sem a 2/2003. Közlemény nem rendelkezik a bírság megállapításának módjáról nem rendelkezik, az a Versenytanács mérlegelési jogkörébe tartozik, ezért összegének jogszerűségét az eljáró tanács valamennyi eljárás alá vonttal szemben egységesen alkalmazott módszer megkérőjelezésével nem lehet kétségbe vonni. Véleménye szerint ezért nincs jog relevanciája annak, hogy a III.r. felperes maga hogyan számítaná ki a rá vonatkozó bírságot.

Az alperes ellenkérelmére a III.r. felperes 2006. október 18. napján érkezett írásbeli észrevételt terjesztett elő.

Hivatkozása szerint a tényállás felderítésével kapcsolatos bizonyítási kötelezettség az alperest akkor is terhelte, ha az ...-n kívül a többi eljárás alá vont nem fordult az alpereshez az engedékenységi politika keretében és nem szolgáltatott maga ellen vagy a többi eljárásban szereplő féllel szemben bizonyítékot. A lényeges - álláspontja szerint - az, hogy az esetek többségében más forrásból származó bizonyítékok egyáltalában nem is voltak, az alperes nem tett meg minden intézkedést a felhasznált bizonyítékok hitelt érdemlőségének igazolására annak ellenére, hogy ezt észrevételezték az eljárás alá vontak. Példaként említette a Budaközép projekttel kapcsolatos e-maileket, amelyekkel szemben megállapítható, hogy azok olyan időpontban születtek, amikor a pályázatot már visszavonták és a kiíró ELMŰ nyilatkozata szerint új közbeszerzési eljárásról nem tájékoztatták a korábbi résztvevőket.

Ismételten sérelmezte, hogy az alperes kizárólag az ... nyilatkozatára alapozta, hogy az állítólagos kartell egyeztetésnek magyarországi projektek is tárgyai is voltak. Ezzel szemben a többi eljárás alá vont egybehangzóan állította, hogy ilyen projektek soha ne képezték semmiféle megbeszélés tárgyát, és maga az ... is azt állította a 76. számú beadványában, hogy 2002-2004. közötti tárgyalásokat taglaló lista adatainál nem tud részletesebb információt adni arról: mely üléseken volt szó magyarországi projektekről.

Álláspontja szerint az alperes által bemutatott projektlistákból éppen az derül ki, hogy 2002. évet megelőzően a GIS termékek tekintetében lényegében nem volt tényleges kereslet, a vásárlási kezdeményezéseket a vevők maguk visszavonták, amelyből következően nyilvánvalóan gazdasági verseny sem volt, így annak megakadályozását, korlátozását vagy torzítását eredményező vagy ezt célzó cselekmény sem volt elkövethető. Az eljárás alá vontak tehát objektív okoknál fogva semmiféle hatást, még potenciálisan sem gyakorolhattak a nem létező piacra.

Továbbra is vitatta a kartellbe történő állítólagos visszalépésére, annak időpontjára vonatkozó alperesi megállapítást, e helyütt visszautalt a kereseti kérelmében hivatkozottakra, miszerint a Dunaferri projektre vonatkozó dokumentum időbeli eltérések miatt sem támaszthatja alá 2001. évben fennálló esetleges tagságát.

A bíróság számításával kapcsolatban ugyancsak vitatta az alperesi ellenkérelemben foglaltakat és korábbi érveinek megismétlése mellett kiemelte, hogy a Tpvt. 78.§-a szerint a jogsértés időtartamára, és a jogsértéssel elért előnyre tekintettel kell lenni, ezért ha e szempontokat nem helytállóan vette figyelembe az alperes, mérlegelési jogkörben hozott döntését a bíróság „felülmérlegelheti”.

A per 2006. október 24. napján tartott tárgyalásán a felperesek egybehangzóan fenntartották a 165. számú irat 7. számú mellékletét képező e-mailek vonatkozásában, hogy az alperesnek vizsgálnia kellett volna azok keletkezési körülményeit és bizonyítani valóságukat. Az alperes a bíróság által felmutatott e-mailek kapcsán előadta: az a körülmény, miszerint az ... azt nyilatkozta, hogy azok rekonstruálhatók, kellően alátámasztotta, hogy azok egyértelműen e-mailek.

A versenyjogi jogsértés megállapíthatósága kapcsán az I.r. és III.r. felperes egyezően előadta, hogy a Tpvt. 11. §-ának sérelméhez nem elegendő önmagában az, hogy egy megállapodás alkalmas legyen a verseny korlátozására stb., hanem meg is kell valósulnia a megállapodásnak ahhoz, hogy a jogsértés megtörténjen. Ahol nincs piac, nincs verseny ott nem lehet szó versenyjogi jogsértésről, mivel a jogszabály a verseny szabadságát védi. A III.r. felperes hozzátette: megállapítható, hogy a magyarországi tervezett projektek egy kivételével nem valósultak meg.

A II.r. felperes pedig kifejtette, hogy abban egyetért az alperessel, hogy az alkalmasságot kellett bizonyítani, azonban véleménye szerint éppen ez nem sikerült a közigazgatási szervnek, mert ahhoz egyrészt megvalósult projekt vonatkozásában kellett volna az egyeztetést bizonyítani, másrészt magát az egyeztetést sem tudta igazolni.

A kartell folyamatosságával kapcsolatban a felperesek egybehangzóan úgy nyilatkoztak, hogy az eset összes körülménye dönti el, hogy egy kartell tényállás megszakad-e vagy nem, így önmagában nem döntő jelentőségű, hogy mekkora az az időtartam., amíg nincs egyeztetés. Az I.r. felperes továbbá előadta, hogy az alperes által feltártak, miszerint 7 hónapos különbség volt a két kartell között, megítélése szerint elegendő annak megállapítására, hogy nem folyamatos kartellról van szó, figyelembe véve olyan egyéb körülményeket is, miszerint a cégek átalakultak, a kartell neve és struktúrája is változott.

Egybehangzóan nyilatkoztak a felperesek a tekintetben is, hogy az egységes jogsértés kategóriája nem tisztázott, amelyre az alperes előadta, hogy annak mibenlétére, a fogalom értelmezésére fenntartja a határozatában foglaltakat, de a pontosítás kedvéért írásbeli nyilatkozatot terjeszt elő. A határozatában foglaltak fenntartása mellett vállalta az alperes, hogy az **2cégcsoport** állítására, miszerint versenyjogi értelemben a vállalkozás fogalma nem feltétlenül egy jogi személyiséget (entitást) takar, hanem lehet egy vállalkozás üzletága is, kifejti részletes álláspontját és válaszol a II.r. felperes az al- leányvállalat önálló felelősségét kinyilatkoztató felvetésére is, és a felelősség telepítésével kapcsolatos határozati indokolást támadó nyilatkozatra.

A felek által a projektlisták keletkezési körülményeire vonatkozó felvetésekre és a bíróságnak a bírság kiszabás körében a releváns forgalom meghatározását, a jogsértés időtartamának 2/2003. Közlemény szerinti értelmezését érintő kérdéseire ugyancsak vállalta az alperes érdemi nyilatkozat becsatolását.

Az alperes a 2007. május 3. napján érkezett előkészítő iratában fenntartotta az érdemi ellenkérelmében foglaltakat és azokat a bíróság által is feltett kérdésekre adott válaszával pontosította. A határozatában írtakra utalással kifejtette, hogy megállapításai helyesek mind az egységes jogsértés fogalma és jelen ügyre alkalmazhatósága, mind a kiegyenlítő árajánlatok versenyjogi értékelése körében. A II.r. felperes érveivel szemben kiemelte, hogy az üzletág jogi személyisége nem releváns a perbeli esetben, hanem az lényeges: a T&D üzletág a II.r. felperes irányítása alatt állt, és ebből következik utóbbi felelőssége is. A bírságkiszabással kapcsolatban hangsúlyozta, hogy a kiírásra nem került projektek esetében becslést alkalmazott, így állapította meg a potenciális árbevételt, amelyhez a hasonló adottságokkal rendelkező európai projektek adatait vette figyelembe. Megjegyezte továbbá, hogy a jogsértés időtartama szempontjából minden megkezdett évet egy évnek vett alapul. A határozat 99. pontjában felsorolt projektek időbelisége kapcsán úgy nyilatkozott, hogy a projektek törlésétől függetlenül a dokumentumok alapján azokról a felperesek később is tárgyaltak, mivel a beszerzések újbóli kiírása miatt azoknak szerepük lehetett a kvóta felosztásában, illetve meghíúsulásuk is változtatott a kvótákon.

Bírói kérdésre pontosította az ... alperesi beavatkozók kódja vonatkozásában a határozatban írtakat, az helyesen a határozat 64. pontjában szereplő 2, 3. és KT. kód volt, míg a **3cégcsoport** Electric feletti I.r. felperesi irányítás megszerzése, annak időpontja vonatkozásában kizárólag a határozat 228. pontjában feltüntetett adatok figyelembevételét kérte. A dátum nélküli projektlistákat a határozat valójában a 33. számú és a 165. számú dokumentumokként jelölte meg.

A projektekkel kapcsolatos adatszolgáltatásról akként nyilatkozott, hogy egy kivétellel - amely esetben ismerete az ELMŰ adatain alapult - az alperesi beavatkozóktól származó információkat használt fel. Az iratanyag tanúsága szerint is valamennyi létező kiíró megkeresett, de a beszerző cégek időközben megszűntek, illetve egyesektől nem érkezett válasz.

Végül az előzetes álláspont szerinti projektek és a 165. számú iratban felsoroltak viszonyáról előadta, hogy valamennyi értékelt projektről már az előzetes álláspont kiadása előtt tudomással bírt, a kiadását követően benyújtott beavatkozó információk csak a jogsértés folyamatossága tekintetében szolgáltak új bizonyítékkal, egyébként az a beavatkozó közlése szerint is csak ezen időpontot követően vált ismertté.

A per 2007. május 17-i és 2007. május 29-i tárgyalásán a felperesek fenntartották a keresetükben foglaltakat, továbbra is hivatkoztak arra, hogy az email-ek és a beavatkozó által csatolt táblázatok nem értékelhetők bizonyítékként, valamint az Európai Bizottság eljárásától teljesen függetlenül kérték kezelni jelen ügyet. Az I.r. felperes e körben hozzátette, hogy abban az eljárásban a nemzetközi kartell létét és saját részvételét nem vitatta, de a magatartásnak nem voltak magyarországi vonatkozásai, a III.r. felperes pedig kiemelte, hogy ugyanúgy elutasítja mind a nemzetközi kartell, mind a magyarországi hatása tekintetében tett megállapításokat. A II.r. felperes ugyanakkor arra hívta fel a figyelmet, hogy az európai uniós eljárás során az ... felelősségét a jelen üggyhez képest eltérően állapították meg: egy magasabb szinten lévő anyavállalat és a T&D üzletág egyetemleges felelősségét mondták ki. Kifejtette továbbá, hogy ezzel a határozatnak nem az ... T&D-re is vonatkozó, rendelkező része c.) pontját, hanem a II.r. felperesre vonatkozó b.) pontját kívánta támadni, mégpedig akként, hogy üzletága is vele egyetemlegesen lenne felelős az 1991. január 1. és 2004. január 9. napja közötti időszakban. A II.r. felperes vállalta, hogy ehhez képest pontosítja kereseti kérelmét és azt előterjeszti írásban. A versenykorlátozás kapcsán az I.r. felperes azzal érvelt, hogy sem a Vtv., sem a Tptv. esetében versenykorlátozás potenciálisan nem alapozhat

meg jogsértést, egyébként egy potenciális piacra végzett egyeztetést nem lehet úgy értékelni, mint egy tényleges piacon történt egyeztetést, de a bírság kiszabása azért is jogsértő, mert figyelembe nem vehető összehasonlító adatokkal kalkuláltak. A II.r. felperes ehhez az állásponthoz akként kapcsolódott, hogy véleménye szerint a potenciális projektek értékét figyelmen kívül kellett volna hagyni, mivel a jogsértéssel elért anyagi előny ezeknél fogalmilag kizárt. A III.r. felperes hangsúlyozta ezen túlmenően, hogy ahol nincs kereslet, ott nincs kínálat sem és ebből következően nem lehet versenyről beszélni. Verseny hiányában pedig a versenykorlátozás sem értelmezhető, azt nem lehet elkövetni a potenciális piacra nézve, így a potenciális projektek egyáltalán nem vehetők figyelembe a bírságkiszabás során.

A felpereseknek bizonyítási indítványuk nem volt, állításuk szerint az alperes nem tett eleget tényállás felderítési és bizonyítási kötelezettségének, a bírságkiszabás körében pedig I.r. felperes szerint az alperes nem értékelte a piaci részesedését és azt, hogy mint legkisebb versenytárs - feltéve, de meg nem engedve a kartelltevékenységet - kényszerűen került ebbe a helyzetbe, így a felróhatóság 10 pontja helyett 0 pontot kellett volna figyelembe venni. A II.r. felperes azt sérelmezte, hogy a titkári tevékenység külön felróhatósági tényezőként nem értékelhető, ugyanakkor az alperes azt sem megfelelően bírálta el: ilyen feladatot csak a vizsgált időszak egy részében végzett.

Az alperesi beavatkozók a felperesek keresetének elutasítását és perköltségben való marasztalását kérték. A szabad bizonyítás elvére hivatkozással bizonyítékként értékelhetőnek nevezték az általuk csatolt táblázatok és email-eket. Utóbbiak esetében előadták, hogy néhány elektronikus levélről és csatolmányairól mintavétel céljából kinyomtatott példány is készült, de egyébként az összes levelezés egy nevezett ... alkalmazott által USB háttértárolókra mentésre került. Példaként képernyő-lenyomatot csatoltak egy email-ről annak tanúsítására, hogy abból kivehető az eredeti időpontban keletkezésük. Véleményük szerint jelenleg egyébként sem lenne az eredeti levelezés az internetes postafiók szolgáltatóktól elérhető, a postafiókok törlése miatt.

A különféle projektlisták eredetere a határozatban is feltüntetett okok elegendő igazolásul szolgáltak, a volt ... alkalmazottól, Erik Mayr-tól származó információk CD-ROM-on tároltak, azok közül a magyarországi vonatkozású projektlisták szerkesztetlen formában kerültek kimásolásra. A projektek kiírása és egyeztetése időszerűsége kapcsán előadták, hogy a hosszabb időeltérésnek több oka is lehetett: a kartelltagok figyelmeztetési kötelezettsége (a potenciális megrendelők előzetes megkereséseit is egyeztették), a terhelési rendszer sajátossága (a kiosztott, de törölt projektek és a „büntetés” a későbbi megtárgyalást szükségessé tették), a titkárság adatfrissítési módszere (a listák „STATDAT” oszlopába a lista frissítéséhez képesti legutolsó dátum került, így a megelőző megbeszélések időpontja nem volt látható).

Az I.r. felperes észrevételeiben (érk.: 2007. május 23. és október 15.) az alperes által előadottakkal szemben továbbra is fenntartotta, hogy az egységes jogsértés fogalma a jelen ügyben nem alkalmazható. Az előzetes álláspont vonatkozásában kifejtett alperesi érvelést irrelevánsnak nevezte, mert az I.r. felperesre nézve terhelő adat csak az előzetes álláspont kiadása után érkezett bizonyítékok alapján merült fel. A beavatkozók előkészítő iratában foglaltakra kiemelte, hogy az önellentmondásos, mivel egyrészt lényegében az ... elismerte az email-ek technikai verifikációjának kizártságát, másrészt a projektek időbelisége kapcsán a közigazgatási eljárásban előadottakhoz képest eltérő beavatkozó álláspont került felszínre, az is csak feltételezéseket tartalmaz. Az email-ek okirati bizonyítékként való értékelése kapcsán a BH.2006.34. sz. alatt közzétett eseti döntésre hivatkozott, utalva arra, hogy az aláírás nélküli dokumentumok még a Pp. 199. §-a körében sem fogadhatók el a terhére.

A II.r. felperes észrevételében (érk.: 2007. október 19.) ugyancsak az email-ek bizonyítékként való téves elfogadását emelte ki. Kifejtette, hogy a kérdéses iratok ne email-ek, azokat bárki előállíthatta, tartalmukat módosíthatta. (Csak az adott email-t fogadó fél postafiókjában tárolt és általa nem módosított üzenet tanúsíthatja azt, hogy a küldő félként megjelölt tetszőleges személy a küldő fél azonosítójával az ott megjelölt szerverről adott időpontban a fogadó félnek meghatározott tartalmú üzenetet küldött.) Azokból a küldő és a fogadó fél személyazonossága nem határozható meg, az iratok tartalma pedig semmilyen módon nem hozható összefüggésbe sem a felperesekkel, sem a beavatkozókcal, sem az állítólagos kartellel. Ezen iratokat kizárólag a beavatkozók egyszerű nyilatkozataként lehet tekinteni, amelyek önmagukban azonban bizonyítékként nem elégségesek. Ebből következően az alperes nem tett eleget a tényállás-tisztázási kötelezettségének, ennek ellenkezőjét bizonyítani köteles.

A bíróság megállapította, hogy a felperesek keresete kisebb részben alapos.

ELJÁRÁSJOGI KÉRDÉSEK:

1.

A 165. számú irat értékelése eljárásjogi oldalról, II.r. felperes védekezéshez való joga, a Tpv.65/A.§.aa szerinti eljárás

A perbeli időszakban hatályos Tpv. 73. §- a szerint ha a 72. § (1) bekezdésének *a)-b)* írt intézkedésekre nincs szükség, a versenytanács tárgyalást tűz ki. A tárgyalás kitűzésével egyidejűleg a versenytanács megküldi az ügyfélnek a vizsgálati jelentést és a versenytanács előzetes álláspontját, amely tartalmazza a megállapított tényállást, az azt alátámasztó bizonyítékokat, a tényállás értékelését, a határozat meghozatalához szükséges szempontok és következtetések lényegének ismertetését. A tárgyalás napját úgy kell meghatározni, hogy az ügyfélnek módjában legyen az iratokba betekinteni és a tárgyalásra felkészülni.

Az Áe.26.§.(1) bekezdése értelmében a közigazgatási szerv köteles a határozathozatalhoz szükséges tényállást tisztázni. Ha ehhez a rendelkezésre álló adatok nem elegendők, hivatalból vagy kérelemre bizonyítási eljárást folytat le.

A bíróság a fenti jogszabályhelyek egybevetéséből megállapította, hogy a Tpv.73.§.-a kisebb súlyú, az ügy érdemére ki nem ható megsértését jelentette az, hogy a 165. számú irat, mint bizonyíték utóbb- csak az előzetes álláspontot követően - került felhasználásra, hisz a bizonyítékokat már az előzetes álláspontnak tartalmaznia kell. Ugyanakkor alperesnek lehetősége és kötelessége a tényállást teljeskörűen tisztázni, és ha az előzetes álláspontban már megjelenő tények megerősítését szolgálja csak az utóbb felhasznált bizonyíték - és nem azon alapul a jogsértés megállapítása, illetve nem teljesen új tényállási elemekre vonatkozik - akkor az nem minősül olyan jogsértésnek, amely a bírósági eljárásban ne lenne orvosolható. A felperesek ugyanis a rögzített tények tekintetében védekezhetek, előadhatták álláspontjukat, az új bizonyítékok (amelyeket egyébként a bíróság mindössze alperesi beavatkozók nyilatkozataként értékelt) vonatkozásában pedig a bírósági eljárás során kellő módon védekezhetek, az az a jogsértés orvosolható volt. Egy ilyen jogsértés következménye az, hogy a védekező felperesektől nem kérhető számon az, hogy ha eltérő védekezési stratégiát alakítanak ki a bírósági eljárásban, az az a versenyfelügyeleti eljárás során és a bíróság előtt tett nyilatkozataik koherenciája az érintett tények vonatkozásában nem jelent feltétlen követelményt.

A II.r. felperes a per során állította, hogy nem volt módja megfelelően védekezni a versenyfelügyeleti eljárás során tekintettel arra is, hogy később került bevonásra az eljárásba, nem állt rendelkezésre számos eljárási cselekménynél megfelelő idő a védekezés előterjesztésére (fordítás időtartama stb. miatt), továbbá nem kaptak meg bizonyos iratmelléleteket. A bíróság felhívta a II.r. felperest, hogy nyilatkozzon arra, hogy a tárgyalásra szóló értesítésen szereplő iraton lévő jelzés ellenére miért nem észlelték, hogy bizonyos melléleteket mikor kaptak meg, továbbá nyilatkozzon arra, hogy miért volt akadályozva az iratbetekintési joga gyakorlásában, mikor ment először iratbetekintésre, mely iratokat tekintették meg, miről készítettek másolatot, összesen hány oldalt tett ki a lefordítandó dokumentumok, és egyáltalán indokolja meg, hogy a konkrét előadásához képest, mikor és pontosan miként sérült a védekezéshez való joga. Felperes e vonatkozásban írásbeli nyilatkozat megtételét vállalta. (26 jkv. 2. oldal utolsó bekezdés, 3 oldal első bekezdés). A bíróság kötelezte II.r. felperest, hogy mellőzés terhe mellett tárgyaláson tett vállalásának 15 napon belül tegyen eleget (26 jkv. 9 oldal). Mivel a II.r. felperes e felhívásnak nem tett eleget, ezért a bíróság a rendelkezésre álló adatok alapján nem tudta megállapítani, hogy II.r. felperes védekezéshez való joga bármilyen formában sérült volna, így e körben a bíróság nem állapított meg eljárási jogsértést, figyelemmel a Pp.164.§.(1) bekezdésére is.

Végezetül a bíróság megállapította, hogy a Tpv.65/A.§-a szerinti eljárás jogszerűségét semmilyen értelemben nem érintette, hogy az eljárás lefolytatását engedélyező bírósági végzés nyilvánvaló elírás folytán tévesen jelölte meg az érintett piacot. Egyebekben a bíróság mindenben osztotta az alperes által e körben beadványaiban kifejtetteket, melyre a bíróság visszautal.

2. A tényállás tisztázása és indokolási kötelezettség

A bíróság a 165. számú iratot, a többi felhasznált projektlistával, és e-mail csatolmányokkal együtt csak az alperesi beavatkozók nyilatkozataként értékelte. Az alperesi beavatkozó ugyan beszámolt arról, hogy mely munkavállalója, miként és hogyan bocsátotta azokat rendelkezésre, azonban ezek a személyek az eljárás során nem kerültek tanúként meghallgatásra, a dokumentumok hitelessége technikailag nem igazolható, azon arra utaló jelek, hogy ki készítette és hogyan (aláírások stb.) nem szerepel, ekként csak részletes projektlisták létezésére és e-mail váltásokra vonatkozó alperesi beavatkozó nyilatkozatként voltak értékelhető. Ezek hitelt érdemlősége pedig azon alapszik, hogy más bizonyítékokkal együtt mennyiben alkottak koherens rendszert. Ugyanez vonatkozik a GQ megállapodás és az E-megállapodás alperesi beavatkozók által csatolt szövegére is, hiszen azokon sem található aláírás, illetve más ehhez kapcsolható, a keletkezés körülményeire nézve hitelességet objektíve alátámasztó körülmény.

Abban azonban a bíróság egyetértett alperessel, hogy e megállapodások részletesen kidolgozott szövegezése, a rendelkezések részletezettsége és logikai felépítése alapján azok önmagukban is olyan koherens rendszert alkotnak, hogy -ellentétes adat hiányában- az ezen tartalommal létrejött kartellmegállapodás léte - az alperesi beavatkozók előadása alapján - megállapítható. Az alperesi beavatkozó nyilatkozatok oly mértékben részletesek és konkrétak, hogy azok számos eleme bizonyítás útján vitatható, és ez az állítások hitelességét alátámasztja, hiszen kitalált eseménytörténet „tálatása" esetén ez kockázatos és célszerűtlen lett volna. Mindez azonban még mindig nem elegendő a jogsértés egyértelmű megállapításához, ha más rendelkezésre álló adatok ezzel nincsenek összhangban. A bíróság megállapította, hogy több további eljárás alá vonti nyilatkozat is alátámasztotta a fenti állítások hitelességét. Egyrészt más kartelltagok is elismerték magának a GQ megállapodásnak és az E-megállapodásnak a létét, így az ... munkavállalóinak visszaemlékezése alapján 1999-ig a „régikartell" létezéséről tudtak és azt elismerték, illetve a második kartellben résztvevők is tudtak arról, hogy volt egy korábbi kartell de az több éve véget ért

(határozat 147. pont). Az I.r. felperes ugyanígy elismerte azt, hogy volt GQ megállapodás, csak ő más tartalomról tudott, továbbá a 2002 közepétől elismerte azt is, hogy egy új koordinációs mechanizmushoz csatlakozott, melynek két találkozáján ..., 2003-ban részt vett. Emellett beszámolt arról is, hogy operációs szintű megbeszéléseken az értékesítéssel foglalkozó szakemberek felosztották az egyes tendereket és projekteket, valamint az **2cégcsoport** titkári szerepkörben elkészítette a projektlistákat, amelyekre a résztvevők bejelentették saját prioritásaikat. Az operációs megbeszélésekre általában két havonta került sor, ennek alternatívájaként a résztvevők a projekteket faxon, e-mailen vagy telefonon is egyeztethették (határozat 121 pont).

Ezen nyilatkozatok tükrében egyáltalán nem vitatható az, hogy volt GQ és E-megállapodás, voltak projektlisták és 2002 után voltak e-mailek, telefonok és faxok, az az sem vitatható, hogy kartell tevékenység 1999 után is folyt. E megállapodások, projektlisták és e-mailek tartalmára pedig csak alperesi beavatkozók adtak elő olyan részletes előadást, amelyek alapján a kartell megállapodás tartalmára és annak tényleges működésére konkrét következtetések voltak alapozhatók. Az ... és az I.r. felperes tartalomra vonatkozó előadása közel sem volt olyan részletes és ekként logikailag koherensen alátámasztott, mint alperesi beavatkozók nyilatkozatai, noha maguk is részletes dokumentációval támaszthaták volna alá saját állításait. Ha ezen írásos anyagok hitelessége technikai úton nem is lett volna megállapítható, de részletes és konkrét előadásként értékelhetők lettek volna, melyek után a ténybeli eltérések tisztázhatók lettek volna. Ugyanígy II.r. és III.r. felperes is a konkrét állításokkal szemben a pusztán vitatáson túl, konkrét állításokat szegezhettek volna szembe, melyek alapján a tényállás további tisztázásra kerülhetett volna sor.

Igy például ha III.r. felperes vitatja alapító tagsági mivoltát, vagy azt, hogy kartelltitkárságot működtetett, akkor az alperesi beavatkozók által megjelölt konkrét III.r. felperesi munkavállalók működésére vonatkozóan előadást tehetett volna, kérhette volna meghallgatásukat stb. Azt azonban a bíróság leszögezi, hogy hasonlóan konkrét előadások hiányában (például arról, hogy az állított megbeszélések témája mi volt, az állítólagos kartellirodát működtető személyek valójában milyen feladatot láttak el, ha nem azt amit alperesi beavatkozók állítanak stb.) az alperesnek nem tartozott a tényállás tisztázási kötelezettsége körébe, hogy pusztán általános vitatás alapján kétségeket fogalmazzon meg alperesi beavatkozók részletes előadásaival szemben. Az alperesi beavatkozók előadásai elérték azt a részletességet és konkrétságot, melyek lehetővé teszik a konkrét vitatást és az állítások bizonyítás útján való megdöntését, ehhez azonban az eljárás alá vontak védekezésének ki kellett volna erre terjednie. A II.r. felperes is saját volt - és az ügygel kapcsolatba hozott munkavállalóit - tanúkénti meghallgatását kérhette volna, ha tényleges és konkrét ellenbizonyítást szeretett volna. A bíróság kifejezetten utal arra, hogy a tényállás tisztázási kötelezettség körébe sem az Áe. (vagy a Ket.) sem a Tpv. alapján nem kell az eljárás alá vont javára szolgáló tényeket feltárni, azok előterjesztésére a védekezés során van lehetőség, az alperesnek csak egy ilyen védekezés körében előterjesztett bizonyítási indítványra tekintettel lehet kötelezettsége - ha az az ügyben tényleg releváns - a bizonyítást lefolytatni (a tényállás tisztázása körében). Ha ugyanis a rendelkezésre álló adatok elegendőek a jogsértés megállapításához, és azzal szembeni releváns ellenbizonyítást a felek nem indítványoznak, akkor a jogsértés megállapítható. Ennyiben tehát az „ártatlanság vélelmének” - egyébként büntetőjogi és nem közigazgatási eljárási jogi - alapelve a magyar eljárási szabályok szerint nem érvényesül közigazgatási eljárásban - kivéve ha jogszabály eltérően rendelkezik -, amennyiben ez alatt azt értjük, hogy a fél javára szolgáló tényeket akkor is fel kell tárni, ha egyébként a rendelkezésre álló bizonyítékok az elmarasztalásra elegendőek.

Összességében tehát megállapítható, hogy felperesek vitásai - bizonyítási indítványok nélkül - kizárólag azon részeiben voltak elfogadhatók, amelyek az alperesi beavatkozók nyilatkozatainak nem tisztázott ellentmondásain alapultak.

A folyamatosság értékelése körében azt kellett figyelembe venni, hogy ha az 1988 április 15. napján létrejött megállapodás szövege tartalmazta azt, hogy 5 évet követően folyamatosan 1 évvel meghosszabbodik a megállapodás kivéve azt az esetet, ha írásban az adott vállalkozás azt felmondja, mely értesítést 12 hónappal előre be kell nyújtani, akkor az ebből való kilépést - ha arra nincs egyéb rendelkezésre álló adat - az eljárás alá vontnak kell igazolnia, hasonló részletes előadással. Jelen esetben ez vagy írásos lemondó nyilatkozatra vonatkozó előadást és írásos bizonyítékot, vagy olyan előadást igényel, amely okszerű magyarázatot ad arra, hogy írásos lemondó nyilatkozat miért nem készült. Enélkül ugyanis csak az állapítható meg, hogy a kartell megállapodás az alperesi beavatkozók bejelentéséig fennállt (a bejelentés beadása- ellentétes adat hiányában - okszerű magyarázata a kartell megszűnésének). Az ... alkalmazottai illetve az I.r. felperes a piaci konszolidáció folytán előállt módosulásokat régi illetve új kartellként, vagy koordinációs mechanizmusokként értékelték, ugyanakkor ebből csak az következik, hogy a piaci konszolidáció a kartellban résztvevők körét és a kartell működési mechanizmusait megváltoztatta, az az a megállapodás módosult, de nem jelenti egyben azt is, hogy a kartelltevékenység a piacon ne lett volna folyamatos.

Nyilvánvaló, hogy a III.r. felperes kilépése a kartellból gyengíthette a kartell érdekérvényesítő erejét, akár ideiglenesen a felek között lévő viták megakadályozták a hatékony működését, de ebből nem következik, hogy a korábbi kartell működése teljes egészében megszűnt. A megszűnés ténye egy kartellmegállapodás esetén egyébként is bizonyítást igénylő ténykérdés, és minimális feltétele az, hogy a piacon egy kartellezési tevékenység nélküli állapot jöjjön létre tartósan. A tartósság a korábbi kartellezési tevékenység időtartamához viszonyítva relatíve határozható meg. Mindennek feltétele azonban, hogy a korábbi kartell megszűnése egyértelműen bizonyításra kerüljön. A projektlisták ritkább vagy hiányosabb voltából, az árak némi csökkenéséből 1999-2002 között legfőleg a kartell gyengülésére, de semmi esetre sem a megszűnésére lehet következtetni. Az a tény, hogy egy kartellmegállapodásnak valaki a résztvevője önmagában jogsértő, az a tény, hogy konkrét kartelltevékenységek nem valósultak meg a megállapodás alapján, nem jelenti azt, hogy a kartellmegállapodás az adott időszakra ne lett volna érvényes. Nyilvánvaló, hogy a kartellmegállapodás alapján szükségszerűen megszakításokkal - projektektől függően - kerül sor konkrét és aktív magatartásokra és az ezek közti „szünetek” a kartellmagatartást nem teszik megszakítottá. Nem tekinthető egy kartellmegállapodás megszűntnek attól, hogy konkrét projektek időközben lezajlottak és azokra nézve konkrét megállapodások nem születtek, egyeztetést a felek nem folytattak le. A kartellmegállapodás megszűnéséhez az abban résztvevő vállalkozás részéről olyan egyértelmű magatartás bizonyítása szükséges, amely nyilvánvalóvá teszi, hogy nem egy adott konkrét projekt körül kialakult vita eredményeként marad el a kartellmegállapodásnak foglaltak érvényesítése, hanem az erre irányuló szándék hosszútávú, azaz megállapodásból való kilépést jelent. Mindezért a felperesek részről a kartell megszűnését saját maguk vagy a kartell egésze vonatkozásában külön erre vonatkozó részletes - és esetleges ellenbizonyításra, az az ellenőrzésre alkalmas módon - való állítására lett volna szükség. A III.r. felperes vonatkozásában egyértelmű adat volt a kartellmegállapodásból való kilépésre. Mind az ..., mind I.r. felperesek nyilatkozatából az következik, hogy a piaci konszolidációval összefüggésben a kartell működése meggyengült. Az I.r. felperesnek az új kartellmechanizmushoz való csatlakozása körében tett nyilatkozata azonban a fentiek tükrében csak akként értékelhető, hogy a kartell működésének „normalizálása” és „megújítása” során bekövetkezett viták akár a kisebb piaci szereplők kihagyásával is járhatott volna. De a 2002 közepén történt csatlakozásból egyértelmű, hogy nem ez történt. Összefoglalva: abból a tényből, hogy 1999-2002 között egyetlen ténylegesen projekt nem volt a magyarországi GIS rendszerek piacán (A Dunaferr projekt ugyanis nem valósult meg) nem lehet azt a következtetést levonni, hogy ebben az időszakban a kartell megállapodás nem volt érvényben. A bíróság az

egységes jogsértés fogalmát is inkább ebben a vonatkozásban tudta értékelni, tudniillik attól, hogy több projektre vonatkozó egymástól elkülöníthető magatartásokban jelentkezik a konkrét kartelltevékenység, attól a kartell tényállása folyamatos, és egyazon kartell tevékenység különböző eseteiről van szó.

A projektlisták és e-mailek értékelése (mint beavatkozó előadások kapcsán) a bíróság ismételtén rámutat arra, hogy a projektlisták és e-mailek létezését egyértelműen alátámasztotta az I.r. felperes nyilatkozata is, ahogy az is megállapítható volt, hogy 2002-től megbeszélésekre került sor. Ebben az összefüggésben a beavatkozók és I.r. felperes által csatolt lista a találkozóról (41. számú melléklet) számos ponton való egyezősége nyilvánvaló bizonyíték. A projektlisták léte a GQ megállapodásból következik, ezért a beavatkozó által csatolt projektlisták hitelességét ez a tényező erősíti. Ugyanakkor a bíróság a konkrét projektlistákat, különösen az I.r. felperes nyilatkozata által nem megerősített 2002 közepe előttiakat a bíróság tartalmilag nem tudta értékelni.

Az 1990-1999 közötti időszakra nézve a projektlistákból csak az következik, hogy voltak megbeszélések ahol szóba kerültek az érintett projektek. A GQ és E-megállapodásból az is megállapítható lehetne, hogy ezek a projektek versenykorlátozás céljából kerültek szóba, azért, hogy azokat egymás között felosszák. Ennek azonban ellentmond az a tény, hogy a projektlisták szerint e projektek mindegyike részben a tender beadási határidő után évekkal került szóba, vagy azután, hogy a kiíró törölte őket, vagy azután, hogy valamely vállalkozás a tendert már megnyerte. Ésszerű magyarázat lehet erre az, hogy a tenderek törlése után a kvóták (PU érték) módosítása miatt kerültek ezen projektek egyeztetésre. Azonban nem ad ez az érvelés magyarázatot arra, hogy miért évekkal később került sor az esetek többségében a kvóták rendezésére, továbbá épp ez az érvelés támasztja alá azt, hogy a beavatkozók projektlistái alapján csak az állapítható meg, hogy az adott egyeztetésen valamilyen összefüggésben szóba került az adott tender, de egyáltalán nem biztos, hogy az arról való egyeztetés ürügyén. Ugyanis az nyilvánvaló, hogy egy véglegesen törölt projekt, ha szóba is kerül egy megbeszélésen, akkor az adott megbeszélés tárgya nem az, hogy a konkrét projekt kapcsán egyeztessenek, hanem azért kerül szóba, hogy más - esetleg nem magyarországi projektek kapcsán - a PU értéket meghatározzák.

Ekként nem vonható le az a következtetés a projektlistákból, hogy bármiféle egyeztetésre került volna sor a konkrét projektek kapcsán, és különösen az nem, hogy bármiféle konkrét megállapodás is született volna. Ennek valószínűsége ugyanis éppen annyi, mintha ilyen nem történt volna. Ebben a vonatkozásban ugyanis alperesi beavatkozók nyilatkozata (a projekt listák ennek minősülnek) nem terjed ki konkrétan annak ismertetésére, hogy mire terjedtek ki ezek az egyeztetések, illetve nem elég konkrétak ahhoz, hogy a megegyezés tényét (pl. kiegyenlítő árajánlat tételében való megegyezést) igazolják. Alperesi beavatkozó nyilatkozat az 1990-1999 közötti időszak vonatkozásában tehát mindössze arra elegendő, hogy kartelltagok között voltak tárgyalások, melyeknek témája volt a felsorolt magyarországi projektekben való megegyezés, azonban az konkrétan nem állapítható meg, hogy ha született is megegyezés, az melyik tárgyaláson történt. Egy ilyen állítással szemben pedig védekezni sem lehet, ami jól mutatja azt, hogy a konkrét megállapodás (összehangolt magatartás) tényének igazolására ezek nem voltak alkalmasak. Mindemelllett ezek közül egyetlen egy ténylegesen megvalósult projekt volt, melyre nézve megállapodás és a versenyre hatást gyakorló magatartás észlelhető lehetett, ez pedig a 1059 sz. .../Haussmann projekt volt. Itt az alperesi beavatkozók, a **3cégcsoport** és a III.r. felperes érdeklődött a projekt iránt. Ha valakik a kiegyenlítő árajánlatban megállapodhattak, akkor csak ők lehettek. Ezek közül a **3cégcsoport**re és a III.r. felperesre nézve a magatartás alperes szerint is elévült, az alperesi beavatkozó esetében pedig az engedékenységi politika következtében nem kerülhetett sor a bíróság kiszabására. Következésképp ha ez az egyetlen alperesi beavatkozó nyilatkozat szerint megvalósult konkrét megállapodás meg is valósult, annak a jogsértés vagy a bíróság szempontjából

nincs relevanciája. Az összes többi kartelltag esetében továbbra is csak a távolmaradás ténye állapítható meg, illetve a konkrét egyeztetés hiánya, amely nem a konkrét projektre vonatkozó jogsértésnek hanem általában a kartellmegállapodásban való részvételhez, a versenykorlátozó célzathoz kapcsolódó jogsértést jelenthet.

A 2002-2004 között megvalósult projektek közül a Városligeti projekt esetében a projektlistákból csak azt lehetett kikövetkeztetni, hogy a II.r. felperes érdeklődött a beruházás iránt. Az nem volt megállapítható, hogy tartottak volna ezzel kapcsolatban a kartellben résztvevők megbeszélését, és hogy megegyeztek volna valamiben. Amiből erre következtetett az alperes az az érdeklődés által alátámasztott azon tény volt, hogy a II.r. felperes lett a tendernyertes ügy, hogy a többiek ajánlatát érvénytelenné nyilvánították. Ugyanakkor megállapítható volt az is, hogy az eljárásban részt vett az **2Rt.** is, mely szintén érvénytelen ajánlatot nyújtott be, noha nem voltak a kartell tagja, emellett a III.r. felperes alacsonyabb árajánlatot adott be. A bíróság álláspontja szerint annak tisztázása nélkül, hogy az ajánlatok érvénytelenné nyilvánítása miért történt, nem állítható, hogy egy nem ismert megbeszélés eredményeként lett a III.r. felperes ajánlata érvénytelen, tekintve, hogy az **2Rt.** ajánlata is érvénytelen lett, noha nála ez a lehetőség fel sem merül. Ezért a bíróság e vonatkozásban a tényleges megállapodás tényét szintén nem találta bizonyítottnak.

A 2002-2004-es időszakban megvalósult másik tender, a Budaközép projekt esetében ugyanarra a következtetésre jutott a bíróság, mint alperes a határozata 263. pontjában a III.r. felperes vonatkozásában. Arra nézve az alperesi nyilatkozatként értékelhető e-mail tartalmak sem adnak választ, hogy a kartellmegállapodás résztvevői közül ki egyeztetett konkrétan, abban az I.r. felperes részt vette-e. Sem a megállapodás létre nem lehet következtetni, melyben ellentmondóak a becsatolt projektlisták (van ahol a III.r. felperes illetve II.r. felperes érdeklődése erős, míg másutt a II.r. felperesre osztották a projektet, ugyanakkor végül is III.r. felperes nyerte azt), azok tartalma és a tényleges nyertes személye közt nincs egyértelmű kapcsolat. Továbbá az egyeztetés szempontjából az sem érthető, hogy a 2003 december 17-i tender visszavonása után, januárban keletkezett projektlisták milyen logikai kapcsolatban állnak a kartell felbomlása utáni 2004 októberi III.r. felperes általi tendernyeréssel, figyelemmel arra is, hogy az alperes nem tette a határozat 99. d.) pontjában a tényállás részévé azt, hogy mikor került sor az új kiírásra, így ezt a kérdést nem is vizsgál(hat)ta. Mindebből az a következtetés vonható le, hogy egyes kartelltagok között folyhattak ugyan egyeztetések e projekt kapcsán is, de az egyeztetések nem bizonyítottak, eredményük pedig biztosan nem volt.

Az 1991 január 1-étől 1997 december 31-éig hatályos a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló 1990 évi LXXXVI. Törvény (Vtv.) 1. §-a szerint a törvény hatálya - ha külön törvény eltérően nem rendelkezik - a vállalkozóknak a Magyar Köztársaság területén folytatott gazdasági tevékenységére terjed ki.

A Tptv. 14. § (1) bekezdése értelmében tilos a versenytársak között - a 15-17. §-ban szabályozott esetek kivételével - az olyan összehangolt magatartás, illetőleg megállapodás (a következőkben együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny korlátozását vagy kizárását eredményezheti, tekintet nélkül arra, hogy a megállapodást a Magyar Köztársaság területén kötötték-e vagy sem. Ugyanezen szakasz (2) bekezdése szerint ez a tilalom különösen vonatkozik az áru árának meghatározására, a piac felosztására vagy a fogyasztók meghatározott körének valamely áru beszerzéséből, értékesítéséből való kizárására, a beszerzési források vagy az értékesítési lehetőségek közötti választás korlátozására, az áru kibocsátásának korlátozására, a műszaki fejlődés akadályozására, a piacralépés akadályozására, továbbá valamely piaci résztvevő hátrányba hozására.

A Vtv. 15. § -a szerint nem esik tilalom alá a megállapodás, ha

„a) gazdasági erőfölénnyel való visszaélés megakadályozására irányul, vagy b) csekély jelentőségű.”

A Vtv.16. § (1) bekezdése értelmében csekély jelentőségű a megállapodás, ha a megállapodást kötő feleknek az együttes részesedése az érintett piacon a megállapodás tárgyát alkotó áru tekintetében a tíz százalékot nem haladja meg. E feltételnek a megállapodás érvényességének időtartama alatt, ha pedig az egy évnél hosszabb, minden naptári évben teljesülnie kell.

A Vtv. ugyanezen szakaszának (2) bekezdése azt is rögzíti, hogy az érintett piac az, ahol a versenyt korlátozó vagy kizáró hatás érvényesül. Az érintett piacot a megállapodás tárgyát alkotó áru és a földrajzi terület figyelembevételével kell meghatározni.

A tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996 évi LVII törvény (Tpv.) 1. § (1) bekezdése szerint e törvény hatálya kiterjed a természetes és a jogi személynek, valamint a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságnak - ideértve a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepét is a VI. fejezetben szabályozott magatartások kivételével - (a továbbiakban az előzőek együtt: vállalkozás) a Magyar Köztársaság területén tanúsított piaci magatartására, kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik. E törvény hatálya alá tartozik továbbá - a II-III. fejezetekben szabályozott magatartások kivételével - a vállalkozás külföldön tanúsított piaci magatartása is, ha annak hatása a Magyar Köztársaság területén érvényesülhet.

A Tpv. 11. § (1) Tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások társadalmi szervezetének, a köztestületnek, az egyesülésnek és más hasonló szervezetnek a döntése (a továbbiakban együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. Nem minősül ilyennek a megállapodás, ha egymástól nem független vállalkozások között jön létre.

Ugyanezen szakasz (2) bekezdése szerint ez a tilalom vonatkozik különösen:

„a) a vételi vagy az eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározására;

d) a piac felosztására, az értékesítésből történő kizárássra, az értékesítési lehetőségek közötti választás korlátozására;”

A bíróság előjáróban leszögezi, hogy a fenti jogszabályhelyekből az következik, hogy egy kartellmegállapodás léte önmagában mind a Tpv.11.§., mind a Vtv.14.§-ába ütközik, nem szükséges a konkrét versenykorlátozó hatás bizonyítása, elegendő az erre való alkalmasság.

A bíróság azt állapította meg az alperes által feltárt és fentebb értékelt bizonyítékok alapján, hogy 1988 április 15-től létrejött egy a GQ és E-megállapodásban rögzített ár és piacfelosztó nemzetközi kartell megállapodás, amelynek I.r. felperes- ekkor még nem lévén piaci szereplő- nem volt a részese, majd a 1999-ben kilépett a III.r. felperes. E kilépéssel egyidőben induló piackonzolidáció eredményeként a kartellmegállapodás egyeztetési mechanizmusa módosult, abba új - már kevesebb - piaci szereplő vett részt, melyek között szerepelt azonban I.r. felperes. 2004 január 9-én a II.r. felperes eladta T&D üzletágát, aminek eredményeként kivonult a piacról, ekkortól a megállapodás részesévé az ... cégcsoport vált.

Mivel ezen megállapodások célja a piac felosztása volt, ezért a jogsértés megállapítható volt mindazon kartelltagokkal szemben, akik időközben nem léptek ki abból. Ezért a jogsértés szempontjából annak nincs jelentősége, hogy konkrét vagy tervezett projektek kapcsán voltak-e tényleges egyeztetések és azok vezettek-e eredményre. Ezek a körülmények csak a bírságkiszabás szempontjából bírnak jelentőséggel. Mindebből az is következik, hogy részese a jogsértésnek az,

aki a piacfelosztás során csak azt vállalja, hogy meghatározott területen, vagy meghatározott projektek kapcsán nem ad be versenyző ajánlatot. Ezen alperes által is már számos ügyben kifejtett logikából és jelen ügyben felülvizsgálat alperesi határozat 275. és 276. pontjában is rögzített megközelítésből az következik, hogy önmagában a projektekben való részvételtől való tartózkodás esetében is megállapítható a jogsértés. Ezért nyilvánvaló, hogy a GQ megállapodásban résztvevő minden kartelltag jogsértést követett el, hiszen csak ekként egészíthette azt ki egy E- megállapodás, és az egyes projektekre vonatkozó megbeszélések. Az alperes nem tartotta szükségesnek a GQ és E- megállapodás magyarországi piacra gyakorolt hatásainak vizsgálata során a potenciális hatásokból következő jogsértés levonását a kartell összes tagjára (például a japán csoportra nézve) levonni, melyet felperesek nem is sérelmeztek. Az a tény, hogy alperes csak egyes - feltételezése szerint a magyarországi piacfelosztásban aktívan résztvevő - vállalkozásokat vont be az eljárásba, nem jelenti azt, hogy csak az aktív részvételen alapulhatott versenyjogi felelősségük megállapítása. Ugyanakkor versenyjogi felelősség megállapítására csak azon kartelltagok vonatkozásában kerülhetett sor, akiket az alperes eljárásába bevont. Ilyen volt I.r. felperesbe később beolvadt1998 szeptember 20-tól, amikortól a..kartelltag T and D üzletágát felvásárolta.

A II.r. felperes 2004 január 9-éig rendelkezett T&D üzletággal, melyet az ...-nak adott át. A II.r. felperes felelőssége ezért 2004 január 9-éig a jogsértésben megállapítható. A II.r. felperes ebben a körben arra hivatkozott, hogy a T&D üzletága autonóm üzletágként funkcionált, melynek kartellező tevékenységéről mit sem tudott a II.r. felperesi társaság vezetése, ekként az az általa részletesen kifejtett szervezeti felépítésre figyelemmel versenyjogi értelemben önálló vállalkozásnak minősíthető, melyet a már ebben az időszakban is létező leányvállalatával egyetemlegesen kellett volna felelőssé tenni ezekért a magatartásokért különös tekintettel arra, hogy időközben ez az üzletág önálló jogi személyiséget kapott, az az vele szemben a bírság kiszabható lett volna. A bíróság ezen érvelés kapcsán megállapította, hogy felperes előadása az 1970-es évektől - különösen multinacionális vállalkozásoknál - általánossá váló divizionális szervezeti forma leírását adta akkor, amikor a T&D üzletág önállóságára hivatkozott. A korábbi lineáris vagy lineáris-funkcionális szervezeti formákkal szemben - elsősorban a termék és piacdiverzifikációs folyamatokhoz való alkalmazkodás miatt vagy legalábbis azzal összhangban - általánossá vált a divizionális szervezeti struktúra kialakulása, melynek lényege, hogy különböző objektív- gazdasági mutatók alapján- önálló döntési jogköröket kaptak az egyes szervezeti egységek, üzletágak, így a vállalat központjának elvárásai csak teljesítménymutatók prezentálására terjedt ki. A bíróság nem vitatja, hogy egy ilyen szervezeti struktúrában a központ nem feltétlenül tudja, - mert nem is érdekli - hogy a teljesítmények mögött milyen menedzsment intézkedések állnak konkrétan, azonban a jogi felelősség megállapíthatóságát semmilyen formában nem befolyásolja az, hogy a vállalkozás gazdálkodásának hatékonysága végett milyen szervezeti struktúrában működik. A bíróság megítélése szerint versenyjogi értelemben sem kezelhető önállóan egy vállalati üzletág a vállalaton belül, még akkor sem, ha utólag az üzletág jogi személyiséget kap. A jogi személyiség elnyerésétől természetesen van lehetőség az ezt követően felmerülő versenyjogilag értékelhető magatartások szankcionálására az újonnan létrejött vállalkozás vonatkozásában is. A bíróság úgy látja, hogy a II.r. felperes érveléséhez képest a versenyjog épp fordítva gondolkodik. Nem önálló vállalkozások, egymástól nem független piaci szereplők, ekként két külön jogi személyiségű társaság egyetemlegesen felelhet egy versenyjogsértő magatartásért. Ezért sokkal inkább az lehet a kérdés, hogy egy önálló jogi személyiségű leányvállalat esetében az őt irányító anyavállalat felelőssége - vagy fordítva- megállapítható-e. A bíróság egyetértett abban a II.r. felperessel, hogy ha az ... cégcsoport esetén, „anya és leánya”, mint egymástól nem független vállalkozások egyetemlegesen kötelesek a bírságot megfizetni, akkor II.r. felperesnek sem egyedül kell azt vállalnia azon időszak vonatkozásában, amikor a perbeli üzletághoz már korábban is tartozott ezen tevékenységgel foglalkozó leányvállalat, amely szintén átadásra került az ...-nak.

Ebből a II.r. felperesi érvelésből az következne, hogy nem a rá vonatkozó megállapítást, hanem a korábbi ... T&D S.A - jelenleg ... T&D cég - további bírságolását kívánja az 1991 január 1-2004 január 9-e közti időszak vonatkozásában, még pedig II.r. felperessel egyetemlegesen. II.r. felperes ugyanakkor kifejtette a 2007 május 29-i tárgyaláson, hogy nem az ... T&D-re is vonatkozó rendelkező rész c.) pontját, hanem a II.r. felperesre vonatkozó b.) pontot kívánja támadni (26 jkv. 3. oldal). A II.r. felperes vállalta, hogy ehhez képest pontosítja kereseti kérelmét és előterjeszti írásban, hogy pontosan ezen érve alapján mit kér (26 jkv 3. oldal). A bíróság felhívta a vállalásának 15 napon belüli teljesítésére mellőzés terhe mellett, mely felhívásnak határidőben nem tett eleget (26 jkv. 9 oldal). A bíróság ennek tükrében csak azt tudta megállapítani, hogy mivel felperes a tárgyaláson tett nyilatkozata szerint az ... T&D cégre vonatkozó érvelésével nem kívánta támadni az ... T&D cégre vonatkozó határozati megállapításokat, ezért a bíróság a kereseti kérelemhez kötöttségére figyelemmel a fenti egyébként helyes II.r. felperesi érvelés jogkövetkezményeit nem vonhatta le. A helyes felperesi érvelésből pedig nem következik, hogy a II.r. felperesre vonatkozó kötelezettségeket bármilyen formában meg kéne változtatni, így a bíróság ezen II.r. felperesi érvek alapján a határozat hibáját orvosolni - kereseti kérelem hiányában- nem tudta. Mindebből következik, hogy a bíróság a II.r .felperes ezen érvelés alapján történő alperesi határozat II.r. felperesre vonatkozó rendelkezésének megváltoztatására irányuló kérelmét elutasította.

A III.r. felperes sérelmezte, hogy miért 2001 július 1-étől állapították meg a kartellben való részvételét, ha egyszer 2002 júniusa előtt semmilyen dokumentum nem utal III.r. felperes részvételére a kartellben. A bíróság ebben a kérdésben megállapította, hogy egyértelmű adat és alperesi beavatkozó- Erich Mayr és további két másik alkalmazott nyilatkozatán alapuló - előadás volt arra nézve, hogy a **IRt** és Hitachi 1999 végétől 2001 tavaszáig nem vettek részt a kartellben (165. számú irat). Ezzel kapcsolatban III.r. felperes csak azt jegyezte meg, hogy ebből a nyilatkozatból viszont nem következik a július 1-i időpont, továbbá olyan személyek előadásáról van szó, akik nem kerültek meghallgatásra tanúként (26 jkv. 8 oldal).

A bíróság egyetértett abban III.r. felperessel, hogy csak két egymással szemben álló nyilatkozatról van szó, de ebből még nem következik az, hogy az alperesi beavatkozó előadásra a tényállás nem volt alapozható. Az alperesi beavatkozó előadás ugyanis kellően részletes volt ahhoz,- kik és mit állítottak- hogy III.r. felperes ezen állításokat megdöntse egyszerű tagadás helyett. A bíróság megítélése szerint ez III.r. felperes feladata lett volna mind a versenyfelügyeleti eljárásban, mind jelen perben. Minderre azonban a Pp.164.§.(1) bekezdése ellenére nem került sor.

Ami pedig a 2001 július 1-i időpontot illeti, arról kétségtől megállapítható, hogy tavaszt követő időszakra van szó, tehát biztosan nem foglal magában olyan időszakot, amikor esetleg nem volt még a III.r. felperes kartelltag, hisz pontos adat a kartellebe történő belépésére nem volt. Ugyanakkor alperes joggal állapíthatott meg konkrét adat hiányában is egy konkrét időpontot - nem a belépés - hanem a jogsértés megállapítására, mivel a Tpv.67.§.(4) bekezdésének elévülési szabályaira figyelemmel csak 2001 július 1-től lehetett a kartellben való ismételt részvételt megállapítani. Így alperes megállapítása e körben érdemben helyes, a felperes kereseti előadása pedig alaptalan.

A bíróság a fentiekből következőleg a konkrét projektek értékelhetőségét a jogsértés súlya és a bírság mértékének meghatározása szempontjából vizsgálta meg.

A bíróság a konkrét projektekkel kapcsolatosan először az 1999-2001-es időszakban kiírt de meg nem valósult 1375-ös Dunferr projektekre és az 1999-1999 között meg nem valósult további 9 projekt és a 2002-2004 közti időszakban nem a kartellmegállapodás hatálya alatt megvalósult Budaközép projekt esetében lezajlott egyeztetések versenyjogi értékelhetőségét vizsgálta.

A bíróság megítélése szerint különbséget kell tenni a között, hogy egy versenyjog sértő magatartásnak potenciális a hatása az aktuális piacra (erről szól az alperes által hivatkozott Solvay illetve Petrofina ügy), vagy a versenyjogsértő magatartás eleve egy újonnan megnyíló potenciális piacra irányul. A kartellrésztvevők megállapodása egy aktuális piacra, a GIS rendszerek piacára irányult. Egy jelen ügyben is feltárt ár és piacfelosztó kartell célja az lehet, - és ezért káros és üldözendő - hogy a versenyzői piacon fennálló - egy adott vállalkozás tekintetében rugalmas -, de az iparági szinten rugalmatlan aggregált keresletre alapozva, a kínálatnak a konkrét kereslethez igazodó korlátozásával olyan árszintet hozzon létre, amely a piaci szereplők bevételeit maximálja. Ez a szint éppen az az árszint (tökéletes kartell esetén), ahol a kereslet rugalmassá válik, hisz innentől a profit nem növelhető (legfeljebb árdiszkriminációval, amelynek gyakorlati kivételezése gyakran nehéz.) Ebből következik, hogy piacszűküléssel, a termelés korlátozásának valamilyen szintjével mindig együtt jár egy (tökéletes) kartell, de nem ölthet akármilyen méretet. Jelen ügyben az volt látható, hogy összesen 14 projektből mindössze 2 esetben került sor tényleges beszerzésre (a kartell megállapodás időtartama alatt), ez volt a 14 év alatt a teljes - aktuális- tényleges magyarországi GIS piac. A potenciális piacra - a létező de ki nem elégített vevői igényekre - egy kartellmegállapodás hatása csak akkor állapítható meg, hogy ha egyértelműen kimutatható, hogy e potenciális igények megvalósulásának akadályá részben vagy egészben a kartellmegállapodás következménye. Ez akkor mondható ki, ha a potenciális beszerzési igények ténylegesen léteztek és ezen igények kielégítésének (a projektek megvalósulása) elmaradásában a kialakult magas árszínvonal domináns tényezőnek bizonyult. Ez azonban a kartellmegállapodás áremelő hatásából nem következtethető ki, hiszen egy ilyen helyzet nem lehet a kartellmegállapodás szándékolt - kívánatos - hatása. Ha a kartellmegállapodás eredményeként 14 projektből mindössze 3 (a kartellmegállapodás időtartama alatt csak kettő) valósul meg, és ez a kartellmegállapodás számlájára írható, akkor az mondható, hogy a kartellmegállapodás az abban résztvevő feleknek is súlyos károkat okozott, mert messze a kereslet egységnyi rugalmassága felett állapított meg az árakat, amely rendkívüli mértékű piacvesztést okozott (pl. AIS piac vagy más megoldások javára). Egy ilyen állapotot minden kartellmegállapodás el kíván kerülni hisz épp az az árszint számukra a kedvező, amelyen a kereslet egységnyi rugalmasságú, az az 1%-os emelés még éppen 1%-ék piacvesztést okoz. Nyilvánvaló, hogy a gyakorlatban ennek az árszintnek a megállapítása nehézkes és különösen nemzetközi szintű megállapodások esetén nem lehet kiindulni önmagában a magyarországi piacon történekből.

Mindebből következik, hogy a bíróság nem vitatja alperes azon lehetőségét, hogy a kartellmegállapodásnak az árakon keresztüli piacszűkítő hatását a potenciális piacra vetítve is értékelje, ehhez azonban igazolnia kell azt a tenderkiíróktól szerzett információk alapján, hogy a piac méretére is hatást gyakorolt a kartell, az az a konkrét tenderek törlésének egyik fontos tényezője volt a magas piaci árakból következő forráshiány. Az alperes ugyanakkor erre nézve nem szerzett be információt, nem tudta sem határozatában, sem tárgyaláson vagy előkészítő iratában megmondani, hogy mi a volt a tenderek törlésének az oka, a határozat is csak azért értékelte a bírsággiszabás körében a releváns forgalom megállapításakor a potenciális piacot, mert ha azokat nem vonták volna vissza, akkor a versenykorlátozás bekövetkezett volna.

Voltak ugyan arra utaló adatok, hogy a kartell eredménye áremelkedéssel járt, amely potenciálisan piacszűkítő hatással is járhatott, de a konkrét kiírások törlésének ugyanígy számos más oka is lehetett. Ebben a vonatkozásban nem volt fellelhető adat a közigazgatási iratok között.

A bíróság kifejezetten utal arra, hogy a határozat 259. pontja összemosza a piacra gyakorolt „potenciális hatás” fogalmát a „potenciális piacra” gyakorolt hatással. A potenciális hatás azt jelenti, hogy nem érhető tetten a konkrét hatás, bizonyíthatóan nem is következett be, de arra maga a

megállapodás alkalmas. Nyilvánvaló, hogy ha a piacszűkítő hatás bekövetkezik és ezt értékeli az alperes, akkor már nem potenciális hatást értékeli, hanem tényleges hatást, ha pedig a piacra nézve csak potenciális piacszűkítő hatást állapít meg, akkor ez csak a tényleges piacra vonatkozhat, hisz a piacszűkülés potenciális maradt, nem mutatható ki potenciális- meg nem valósult- projektekben. Ahogy alperes írja: "A versenykorlátozás (versenykorlátozó hatás) nyilvánvalóan bekövetkezett volna, ha a projektet a kiíró nem vonja vissza". A bíróság végső soron ezzel a megállapítással azzal a pontosítással ért egyet, hogy a versenykorlátozó potenciális hatás (és nem a tényleges versenykorlátozó hatás) következett volna be ebben az esetben. Ha pedig „bekövetkezett volna” a versenykorlátozó hatás, akkor a jogsértést is „bekövetkezett volna”, így azonban nem következett be.

Ugyanez az érvelés vonatkozik alperes Vtv.-vel kapcsolatos 279.) pontjában kifejtett fentiekkel azonos érvelésére. A Vtv.14.§.(1) bekezdéséből az következik, hogy a potenciális hatás is jogsértő, de ahogy a Vtv.16.§.(2) bekezdése fogalmaz: az érintett piac az, ahol a versenyt korlátozó vagy kizáró hatás érvényesül / kijelentő és nem feltételes módban!/. Következésképp a piac nem lehet az, ahol a verseny korlátozó vagy kizáró hatás nem érvényesül. Mindezt a felperesek helyesen hivatkoztak arra, hogy potenciális projektek esetében a jogsértés nem volt megállapítható és ezek értéke a bíróság számítás során nem volt értékelhető.

Ugyanakkor azt szükséges megjegyezni, hogy egyes meg nem valósult projektek kapcsán az alperesi beavatkozó által állított (projektlistán feltüntetett) egyeztetésekkel érintett vállalkozások részvétele az ilyen egyeztetésekben annak megállapítására elegendő, hogy az eredetileg GQ és E-megállapodáson alapuló kartellezésben részt vettek. A meg nem valósult tenderekre vonatkozó egyeztetések - melyek esetében külön és tenderekre vonatkozó konkrét megállapodások nem voltak megállapíthatók - a felek szándékai szerint célozhatták a verseny kizárását vagy korlátozását az esetleges meg nem valósult tendereken. Mivel azonban ilyen célzatú konkrét megállapodások létrejöttét nem lehetett megállapítani, a nemzetközi kartellmegállapodás pedig a GIS piacra vonatkozott, melynek viszont nem voltak részei a kiírt, majd ismeretlen okból törölt tenderek, ezért sem célzat és ezzel összefüggésben potenciális hatás sem volt megállapítható. A Tpv.11.§-a - szemben a Vtv.14.§.-ával - a célzatot ugyan vagylagos feltételként említi, azonban nyilvánvaló az is, hogy ha egy megállapodásnak van versenykorlátozó célzata, akkor az a piacra hatást gyakorolhat. Ha eleve nem alkalmas arra, hogy a piacra bármiféle versenykorlátozó hatást fejtsen ki - még elvi szinten sem - akkor tartalmi elemzés alapján a megállapodás versenykorlátozó célzata sem állapítható meg. Épp ezért a célzatot a Vtv.14.§-a külön elemként nem is nevesíti.

Mindezt a bíróság a Tpv.78.§.(1) és (2) bekezdésébe ütközőnek értékelte, a meg nem valósult projektek összehasonlító adatok alapján való értékének a bírságalapba való beszámítását, mivel ezek nem képeztek a releváns piac részét, így a releváns piaci forgalomba sem számíthatók be. Az eset összes körülményei közt meg nem valósult projektek feltételezhető értéke nem lehet releváns mérlegelési szempont, az eset összes körülményei közt bírságszámítás során nem értékelhető. Az alperes mérlegelésének a Pp.339/B.§.-a alapján okszerűnek kell lennie.

Az alperes megsértette ezt a jogszabályhelyet, amikor az általa közölt - és ekként okszerűnek feltételezett - bírságközleményével szemben, úgy vonta be a meg nem valósult projekteket a bírság számításba, hogy nem tudta megindokolni azok relevanciáját és okszerűségét, még a bíróság perben tett felhívása ellenére sem (26 jkv. 9. oldal).

Emellett az alperes által e körben végzett mérlegelés nem valós tényeken alapult, mert a határozat mellékletét képező bírságszámítási metodika egyes adatai iratellenesek is voltak. Így például 5. sorszám alatt No.1135. számú projekt az alperesi határozat 29 oldalának tanúsága szerint törlésre került, de a bírságszámítást összefoglaló táblázatban ez nem szerepel. Ugyanez vonatkozik a

bírságszámításra vonatkozó táblázat 7. sorában megjelölt No.1180-as projektre is. Emellett a 12 sorban a Budaközép projektre a táblázat "felosztást" jelez, noha e kiírás is törlésre került és csak a kartell alperesi határozatban megállapított felbomlását követően került sor a beszerzésére, amely esetben így nem beszélhetünk felosztásról.

Mindezért a bíróság a bírság számítás alapjaként kizárólag a tényleges piacra (ez két beszerzés a bírság táblázat 2. és 13 sorában) gyakorolt potenciális piaci hatásra tekintettel kiszabott bírságot fogadta el.

Ezek esetében is azonban az alperes a Pp339/B.§.-ába és a Tpv.78.§.(1) és(2) bekezdésébe ütközőnek értékelte, hogy az alperes a III.r. felperes és az I.r. felperes esetében olyan projektek értékét is beszámította a bírságalapba, amely projektekre a határozat rendelkező része szerint nem követték el a jogsértést, mert abban az időszakban nem voltak a kartell részesei, vagy elévülés folytán nem volt értékelhető. Így a bírság táblázat 2. sorában szereplő No.1059.-es projekt 1991-ben volt a piac része, ugyanakkor az I.r. felperes csak 1998 szeptember 20-tól vett részt a kartellben, míg a III.r. felperest csak 2001. július 1.-től való részvétel miatt lehetett marasztalni. Következésképp az ő esetükben az érintett piac mindössze a bírságszámításra vonatkozó táblázat 13 pontjában fellelhető Városliget projekt volt.

A bíróság a kartell fennállása alatti aktuális piaci volumenbe nem számította bele a Budaközép projektet, mivel alperes és alperesi beavatkozók is azt "potenciális piacként" értékelték (26 jkv. 3. 4. oldal).

A bíróság ugyan egyetértett abban felperesekkel, hogy az okszerű az adott projektek tényleges értékével történő számolás lett volna, feltéve, hogy felperesek bizonyítják az összehasonlító adatok pontatlanságát, téves voltát, illetve azt, hogy a tényleges adatok beszerzése nem ütközött semmilyen nehézségbe. Ezzel szemben II.r. felperes - akit a No.1059.-es projekt érintett - nem kívánt bizonyítást felajánlani (lásd 26 jkv. 7 oldal.), így II.r. felperes keresete ebben a körben alaptalan volt. Az I.r és II.r. felperes esetében a bíróság által bírságalapként számításba vett projekt értéke pedig nem összehasonlító hanem tényleges adaton alapult, ekként érvelésük okafogyottá vált.

A bíróság végül osztotta II.r. felperes azon érvét, hogy nem került értékelésre az, hogy titkári tevékenységet csak részben végzett a vizsgált időszakban, továbbá a titkári tevékenység külön felróhatósági tényezőként valóban nem értékelhető, tekintettel arra, hogy a titkári tevékenység a felek közös megállapodás rendszerén alapult, amelyből következőleg titkári tevékenységet időszakonként más töltötte be, az az a jogsértésben betöltött kiemelt szerepet ez a tevékenység nem jelentett. Ezért okszerűtlen és indokolatlan volt a többi felpereshez képest a II.r. felperes esetében 5 ponttal magasabban 10 pontban meghatározni a felróhatóság mértékét.

A bíróság emellett indokolatlannak és okszerűtlennek találta a speciálisan konkrét projektekhez kötődő piac esetében az egy évre jutó projekt érték osztását - nem 14 évvel, ahogy alperes egységesen tette - hanem az adott felperesre megállapított évek számával, annak ellenére, hogy egy normál nem nagy volumenű konkrét projektekben számszerűsíthető piacokon a bírságközleményben e körben foglaltak egyébként okszerűek lehetnek. A 14 évvel osztás pedig nyilvánvalóan hibás, hisz sem I.r. felperes, sem III.r. felperes esetében a bírságalapba nem számolható be korábbi projektek. Mindezért a bíróság nem vette számításba felperesek azon érveit, amelyek a bírság egy évre jutó alapösszegének felperesekre eső éveinek számával történő megszorzására vonatkozott, hiszen az jogsértés éveinek a jogsértés súlya szempontjából az ilyen típusú piacokon nincs szerepe. I. és III.r. felperes esetében a 2,6 M EUR érték lehetett az egyetlen

objektív mérlegelési pont, míg II.r felperes esetében ez 13,1 M EUR-t tett ki (a két ténylegesen megvalósult projekt) ez az érték. Ebből az is látszik, hogy a jogsértés időtartama áttételesen ebben a számítási módban is szerepet kap.

Mindezek alapján a bíróság a következőképp számolta át a bírság mértékét:

Mivel alperes számítása törvénybe ütköző mérlegelésen alapult, a bírság közlemény alapján pedig okszerű megoldásra nincs lehetőség, ezért a bíróság a releváns törvényi mérlegelési szempontokat vette csak figyelembe az általános okszerűségi követelmények szem előtt tartásával. Az alperes bírság számítási módja egyébként kedvezőbb felperesekre nézve, mint amire a törvényi korlátok közt lehetőség nyílik, ezért a bíróság a kereseti kérelemhez kötöttségre figyelemre e kedvezőbb számítási elemeket figyelembe vette.

	bírságalap MD Ft	bírságalap M EUR	Pontok a közlemény alapján	Bírság M Ft
I.r. felperes	0,65	2,6	0,042	27,3
II.r. felperes	3,28	13,1	0,045	147,38
III.r. felperes	0,65	2,6	0,045	29,25

A bíróság az adott felperesre irányadó veszélyeztetett piaci volumen M EUR értékét a határozatban megadott 8.85 milliárd Ft alapján (amely egyenlő 35,4 M EUR-ral) vette alapul, amely azt jelenti, hogy 0,25 milliárd Ft 1 M EUR-nak felel meg. Az így meghatározott I.r. és III.r. felperes esetében 0,65 MD Ft, míg II.r. felperes esetében 3,28 MD Ft bírságalapot szorozta meg az alperes által adott- II.r. felperes esetében a felróhatóság körében 5 ponttal korrigált - pontszámok ezredrészével.

Az alperesi határozatban meghatározottakhoz képest alacsonynak nevezhető bírság összegek két körülményre vezethetők vissza.

Az egyik az, hogy jelen ügyben nem a nemzetközi kartellben való részvétel került értékelésre (Ez az Európai Bizottság feladata), hanem kizárólag annak magyarországi hatásai. A magyarországi hatások pedig a piac kis méreténél fogva eleve csekélyek voltak. Csekélyek voltak azért is, mert alperes kizárólag potenciális hatást tudott felmutatni, bizonyítékai tényleges hatás kimutatására nem voltak megfelelőek.

Emellett a bíróság figyelembe vette azt is, hogy az alperes eleve a felperesekre kedvező bírságszámítási módot alkalmazott, mely bírságszámítás azonban törvénybe ütköző volt. A bíróságnak- más mérlegelésre lehetőséget adó adatok hiányában - az alperesi számítás bizonyos elemeit meg kellett tartania és azok jogellenes részeinek mellőzésével és megfelelő átszámolásával kellett kialakítania a végső bírság összeget.

A bíróság a felperesre kedvezőbb alperesi számítások esetén gyakran eltekint a bírság módosításától akkor, ha az okszerűtlen, de egyébként a felperesekre nézve kedvezőbb eredménnyel nem járna egy új alapokra helyezett bírságszámítás sem. Jelen esetben a jogsértésért kiszabott bírságok olyan mértékűek voltak, amelyek a törvényi keretek által megengedett bírság mértékét az eset összes körülményei alapján mérlegelve elérték illetve meghaladták. A bíróság ezért jelen esetben indokoltnak tartotta a törvénytelen mérlegelés eredményeként kiszabott bírságösszegek mérséklését egy jelen ügyben rendelkezésre álló adatok alapján álló törvényes mérlegelésen keresztül.

A bíróság szükségesnek tartja megjegyezni azt is, hogy amennyiben alperes bizonyította volna, hogy a potenciális piac a kartelltevékenységnek köszönhetően nem aktualizálódott, akkor ezen piaci hatásra tekintettel az alperes által megállapított bírság összegek semmilyen körülmények közt nem lettek volna eltúlzottak. Mivel azonban ennek bizonyítása az eljárás során elmaradt, ezért a bíróságnak a kiszabott bírság összegeket mérsékelnie kellett.

A bíróság a felperések iratbetekintésre vonatkozó indítványait elutasító eljárési döntéseit eljárása során már megindokolta, a felperések más olyan bizonyítási indítványt nem terjesztettek elő, mely elutasításra került, ekként annak elutasítását jelen ítéletben indokolni kellett volna.

A bíróság a perköltségről a Pp.81.§.(1) bekezdése alapján döntött, míg az illetékről a 6/1986 (VI.26) IM rendelet 14.§-a alapján rendelkezett, azzal, hogy a II.r. felperes a szükségtelenül lerótt 16.500 Ft kereseti illeték visszatérítését az ítélet jogerőre emelkedése után az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal illetékes szervétől kérheti az Itv. 80. § (1) bekezdés i) pontja alapján.

Budapest, 2007. október 25.

. Kovács András s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: